

TOMIS

REVISTĂ SOCIAL CULTURALĂ A COMITETULUI JUDEȚEAN PENTRU CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ CONSTANȚA. EDITATĂ DE ZIARUL

Problema nouă

Anul IX, nr. 1 (111)
ianuarie 1974
16 pagini, 1,50 lei

1974, o nouă treaptă

FRĂSINA CRISTEA,
șeful secției de propagandă
a Comitetului județean
Constanța al P. C. R.

În anul 1973 pe care de curind l-am încheiat, oamenii muncii din județul Constanța, sprijiniți și îndrumați permanent de organele și organizațiile de partid, au obținut remarcabile succese în îndeplinirea marelui program elaborat de Congresul al X-lea și de Conferința Națională a partidului.

Plenara Comitetului județean de partid care a avut loc în a doua jumătate a lunii decembrie a anului trecut a analizat preocuparea organelor și organizațiilor de partid, pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor ce le-au revenit în 1973, și totodată a stabilit măsuri care să ducă la realizarea obiectivelor planului din acest an, așa cum a rezultat din documentele adoptate recent de conducerea partidului și statului nostru. În activitatea economică și social-politică a județului, în anul care a trecut, au fost înregistrate rezultate deosebit de bune. Astfel, planul producției globale industriale a fost îndeplinit la data de 18 decembrie, iar până la sfârșitul lunii s-a produs suplimentar o producție globală industrială de 330 milioane lei și o producție marfă de 361 milioane lei.

Comparativ cu anul 1972, producția globală industrială realizată a crescut cu 15,5 la sută. Cea mai mare parte din acest spor s-a obținut pe seama productivității muncii care a înregistrat o creștere de 14,8 la sută.

Efortul depus de oamenii muncii din industria județului nostru s-a concretizat în realizarea sarcinilor anuale stabilite pentru primii trei ani ai cincinalului, obținând în acest fel o producție suplimentară de 700 milioane lei.

Rezultate pozitive s-au obținut și pe linia îmbunătățirii calității, a creșterii productivității muncii și reducerii costurilor de producție.

Sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, lucrătorii din agricultura județului au obținut însemnate sporuri de producție, ceea ce a permis livrarea unor mari cantități de produse agroalimentare la fondul de stat.

În anul 1973 s-a obținut cea mai mare producție de grâu din istoria județului nostru, și importante sporuri la porumb, carne, lapte, legume etc. În primii trei ani ai cincinalului, au fost investite din fondurile statului 10 miliarde lei, din care numai în anul trecut 3,5 miliarde lei; au fost date în funcțiune 70 de noi capacități de producție, din care 26 în anul 1973.

De asemenea, realizări au fost obținute și în turism, comerț și prestații. Rețeaua comercială și de deservire s-a dezvoltat și modernizat. Au fost date în folosință noi unități comerciale, altele s-au modernizat, atât în orașul Constanța cit și în stațiunile de pe litoral.

Rezultatele bune obținute în anul 1973, în activitatea economică și socială, sint rodul muncii depuse de toți oamenii din industrie, agricultură, construcții, transport, comerț, sub conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid.

De puțin timp, am pășit în anul 1974, an care a pus în fața organelor și organizațiilor de partid noi sarcini, noi obiective. Pentru realizarea sarcinilor ce revin județului nostru din

(Continuare în pag. 2)

VIRGIL TEODORESCU

Unirea e o lamă care-a ieșit din teacă
Clintită la un semn, ou-ndemănare -
Izvoarele se-adună, alunecind spre mare,
În albia firească și riul nu mai seacă.

Se-ntrezărește țărnul în aura-i eternă,
Dreptatea își impune amprenta suverană,

solemnul
gest

Și-n timp ce înfrățirea își împletea coroană
Distanța-și puse steagurile-n bernă.

Salubre miini au înălțat acest
Masiv, rotund, neprețuit trofeu,
Pe cit de delicat pe-atât de greu,
Pecetluind în veac solemnul gest.

SENTIMENTUL PATRIEI

Motto: „Unire-n cuget și-n simțiri”.

Există un sentiment unic, inalienabil, adinc și curat ca izvoarele, înalt ca piscurile, există un asemenea sentiment care se numește țară, care se numește plai, care se numește glie. El vine din rădăcinile înseși ale istoriei, din albiile riuilor, din focul vetrelor, din demnitatea arborilor, din tririle doinelor, din respirația caldă a pământului. El urcă din faptele strămoșilor în lumina prezentului. El ne impresionează cu pildele sale de neuitat, cu alaiul cîntecelor și straielor populare, cu filele înțelepte ale cîntecelor, el se rostogolește în proverbe și datini, în sărbătorile izbînzilor noastre prin vremi. Acest sentiment se numește cu un singur cuvînt: **Patrie**. Însăși arhitectonica pământului generează simbolice armonii: cu brile de codri înconjurînd munții, cu brile de dealuri înconjurînd codrii, cu brile de cîmpii înconjurînd dealurile. Cu munții de strajă și marea la capătii, însăși harta patriei intruchipează o horă.

Rîurile o străbat din toate părțile în drumul lor neclintit către Dunăre și-n drumul Dunării către mare. O legendă și o realitate ne vorbesc dimpreună despre un rîu cu apele limpezi și dulci ca laptele ce străbate țara pe sub pămînt, de mii de ani, din Carpați și pînă la mare. La filele bătrinelor

VALENTE

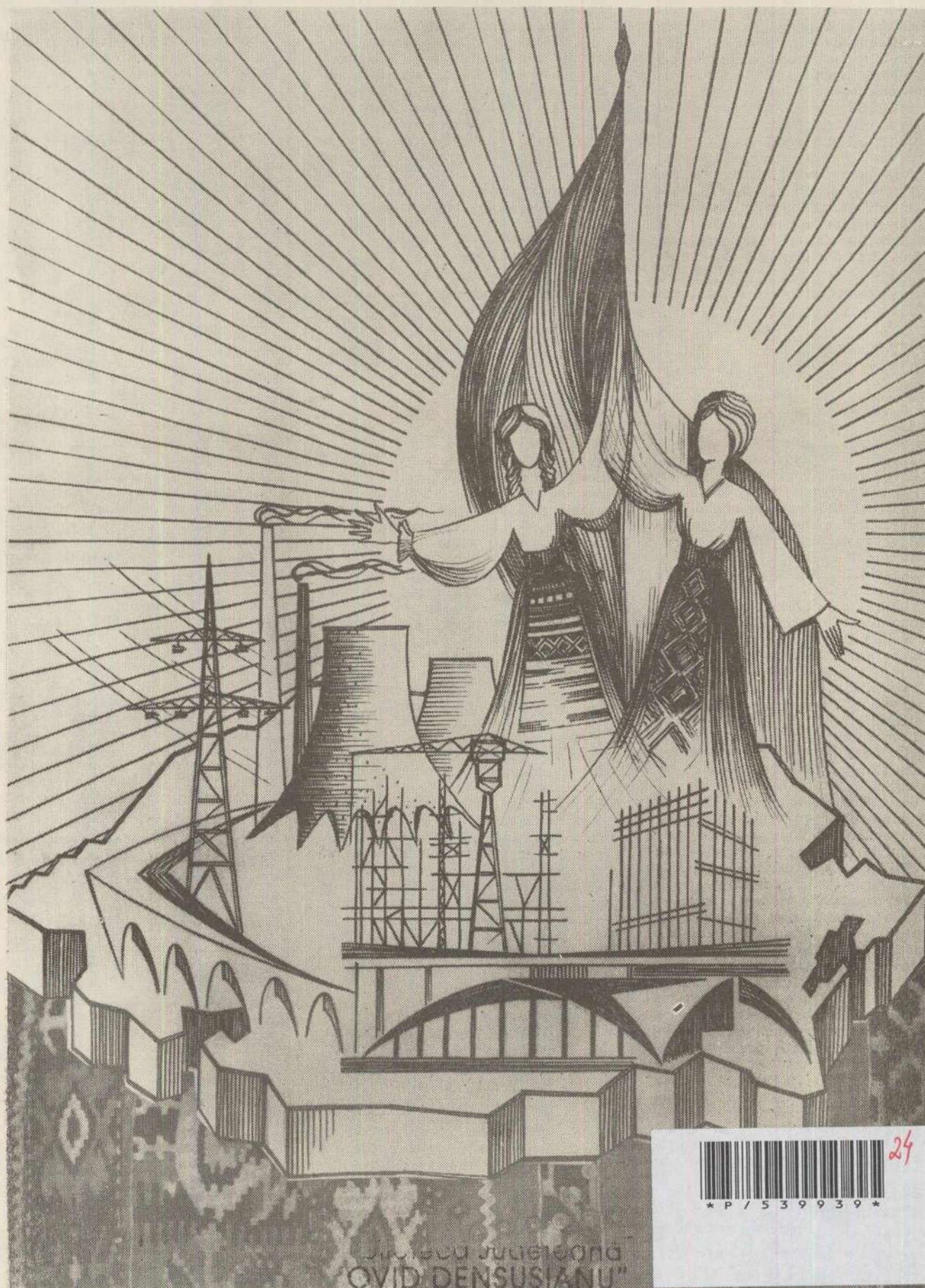
cronici, la cîntecule de vitejie, la faptele istoriei poporului s-au alăturat cîtezanța și clarvizunea prezentului nostru socialist, sporind cu noi și înalte semnificații sentimentul patriei.

Și iată că patrie nu înseamnă numai statura mîndră a brazilor, ci și grija noastră de a sădi pomi roditori și copaci falnici, de a sădi brazi pretutindeni, în munți și-n orașe, în fața zidurilor noi, pînă în pragul mării. Și nu înseamnă doar vîietul apelor, ci și bucuria de a le transforma în izvoare ale belșugului și luminii. Și nici doar frumusețea plaiurilor, ci mîndria de a le ști ale noastre, le aparținem și ne aparțin, ne cheamă să le sporim frumusețea și avuția. Tot astfel au gîndit mințile înțelepte ale strămoșilor, ale atîtor voievozi și cărturari, îndemnînd cu fapta și cuvîntul generațiile întru cînstirea patriei. Coloane de nemurire au înălțat patriei vitejiile fiilor ei de-a lungul secolelor de luptă pentru libertate. Sint învățăminte ale istoriei de care ne amintim și idealuri pe care le îndeplinim astăzi cu un sentiment sporit al răspunderii față de patrie.

La fiecare început de an, în ianuarie, o sărbătoare ne impresionează cu mereu proaspetele cadențe și stihuri ale mult îndrăgitei **Hora Unirii**. Dacă Alecsandri nu ar fi scris nimic altceva, aceste versuri ale Unirii ar fi fost suficiente pentru a-l considera un mare poet-cetățean. În acest cîntec erau cristalizate năzuințele de veacuri ale unui popor, voința lui de a-și afirma libertatea și demnitatea între celelalte popoare ale lumii. La 5 ianuarie 1859, Adunarea Electivă a Moldovei alegea în unanimitate ca domn de drept al țării pe Alexandru Ioan Cuza, participant la Revoluția de la 1848 și la lupta pentru Unirea Principatelor. La 24 ianuarie, Adunarea Electivă a Țării Românești alege ca domn de drept al țării tot pe Alexandru Ioan Cuza, îndeplinind astfel Unirea celor două principate. Se realiza atunci cel dintîi act care consfințea față cu toate statele lumii Unirea. În aprilie același an, Franța, Rusia, Anglia, Prusia și regatul Sardiniei recu-

ION LUNGU

(Continuare în pag. 14)

„Biblioteca Județeană
OVID DENSUSIANU”

Hunedoara - Deva

inv. P/339339

Desen de DAN SACHELARI

CĂLIN SABIN

Trei cuvinte la muncile cerului
și la muncile apei,
nouă, celor foarte bătrîni și foarte tineri,
din veacuri preafărîmîntate descălecători,
trei cuvinte de culoarea stelelor
și-a ierbii,

trei
cuvinte

la somnul de veghe al brazilor
între liniștea aerului leneș de roade,
nouă, celor foarte bătrîni și foarte tineri,
mai puternici decît granitul
trei cuvinte de izbîndă în rosturi:
PARTIDUL, CEAUȘESCU, ROMÂNIA !

... O stradă povirnită, cotind neașteptat, pavată cu lespezi late, roșiatice, cum sînt atitea dintre străzile Tulcei. Curți năpădite de verdeață, de parcă n-am fi în scîpătuțul toamnei, cu dimineți fumegînd de ceață și cu brume sticlind pe acoperișuri, case scilpitoare de curățenie, zugrăvite în siliniu, culoare predilectă a oamenilor din orașul așezat la despărțirea cetalurilor Dunării.

...Strada Eroilor, 2. Îmi deschide însăși cea pe care o caut. O femeie de statură mijlocie, cu mișcări domoale, calme: Maria Strimbeanu, maistră la Fabrica de industrializare a peștelui. Sint pofit înăuntru — odaie înaltă, spațioasă, o masă acoperită cu un țiglaifar alb ca laptele, ferestre mari îngăduind deplin invazia luminii aurii a acestei toamne neverosimile — și discuția se înfiripă simplu, direct, așa cum simplu, direct, energic, este și felul de a fi al acestei femei...

S-a născut în 1931, la Tulcea, în familia unui meseriaș. Tot la Tulcea s-a stabilit, definitiv, după vreo doi ani petrecuți la Constanța, unde fusese repartizată la fosta fabrică de conserve „Marea”, ca absolventă a școlii medii tehnice de piscicultură, promoția 1952. Se căsătorește, în 1954 naște o fată, azi în producție și studentă la drept, la fără frecvență; este anul revenirii în orașul de pe Dunăre.

Pînă aici, biografia Mariei Strimbeanu se ordonează după liniile unei simplități extreme, fără accente neprevăzute, sidoma vieții altor zeci și zeci de mii de femei de pe întinsurile țării, care au învățat carte, au intrat într-o întreprindere sau într-o instituție, s-au măritat, au făcut copii, au muncit, și-au probat hărnicia și au primit, ca semn de înaltă prețuire, titlul de membru de partid. Un deceniu, două, trei, de muncă. Nimic neobișnuit, totuși. Decit că...

„În '71, pe la începutul lui mai, sună cineva. Deschid: tovarășul Coman, primul-secretar al Comitetului județean de partid, tovarășul inginer Cosma și directorul fabricii, tovarășul Iancu Cojocaru. I-am pofit înăuntru. M-au întrebat ce școală am făcut, de cînd lucrez, mi-au cerut și alte date. Nu mi-au spus pentru ce. La plecare, mi-au zis să mă duc la București, la Consiliul de Stat, pe intrarea cutare, la ora cutare. M-am dus. Era acolo și tovarășul Coman. Am fost

TRĂIND ȘI MUNCIND ÎN CHIP COMUNIST

introduși — eram din toate județele țării — într-o sală imensă, unde se aflau membri ai Comitetului Central, ai Consiliului de Stat, o seamă de personalități ale vieții noastre, oameni pe care i-am recunoscut după fotografiile din ziar, după filmele de actualități și de la televizor. Atunci am aflat, cu emoție adîncă, de ce fusesem chemată: am primit din mina tovarășului Nicolae Ceaușescu diploma de Erou al Muncii Socialiste. N-am să uit cît am să trăiesc clipa cînd însuși secretarul general al partidului mi-a strîns mina și m-a felicitat... Deschid cutia în care scilpește, pe albul imaculat al pernei minuscule de satîn, steaua de aur, în metalul nobil al căreia este intruchipat, ca într-o înălțătoare metaforă, un univers de viață omenească exemplară, în care incip alături ceasuri de nesomn și de grijă, ceasuri de trudă, truda activității pe țărîm și în folos obștesc, truda omului care muncește pe două fronturi, supus unei solicitări duble, în fabrică și acasă, așa cum îndeobște nu facem noi, bărbații, și satisfacțiile imense ale celui care și-a îndeplinit întotdeauna mai mult decît datoria. Scot din învelișul ei cilindric

diploma și citesc: „Consiliul de Stat conferă titlul de Erou al Muncii Socialiste tovarășei Maria Strimbeanu, maistră la Fabrica de industrializare a peștelui Tulcea, pentru merite deosebite în îndeplinirea politicii partidului de industrializare socialistă a țării și contribuția deosebită adusă la dezvoltarea unității în care lucrează, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la constituirea P.C.R.”. Urmează data — 4 mai 1971 și semnătura președintelui Consiliului de Stat. „La 8 mai, am fost invitată să iau loc în prezidiul adunării solemne din sala mare a Palatului Republicii. Am simțit un fior de mîndrie la gîndul că stau alături de luptători vechi ai partidului, dintre care unii participaseră la congresul de la care se împlinea în ziua aceea o jumătate de secol”.

Femeia are trăsături riguroase, subliniate de sprincelele groase, de privirea calmă, de tăietura voluntară a buzelor. Cît am stat de vorbă, un ceas și mai bine, n-a făcut un singur gest de prisos. Și tot așa este și la fabrică, unde, singura femeie printre șefii de schimb, coordonează munca a 140 de oameni. Nici un gest de prisos, nici un cuvînt de prisos...

„Nu este ușor să lucrezi peste douăzeci de ani în fabrică. Au venit între timp citeva ingineri, au stat cît au stat, au plecat. Cînd răspunzi de oameni și de munca lor, și chiar de felul lor de a gîndi și de a se comporta, nu trebuie să-ți prepucești timpul, dacă vrei să faci treabă bună.

Energică, om de gîndire și de acțiune comunistă, Maria Strimbeanu, pe care eu elogi-o și presa scrisă, și televiziunea, este de o rară modestie, care nu exclude cituși de puțin sentimentul propriilor valori, a cărei recunoaștere a fost subliniată de multe ori. Este membră a Comitetului județean de partid și a Comitetului municipal al femeilor. La Conferința Națională din iulie '72, a fost chemată printre membrii prezidiului. Cînstiri care obligă la o muncă necurmată, în fabrică, în lume, acasă.

„Sînt mulțumită — conchide, cu bucuria satisfacției în priviri — cînd văd că munca mea e cu folos și semenii mei sînt mulțumiți de mine”. Este expresia lapidară a unui precept din codul eticii comuniste.

MIHAI ALEXANDRESCU

1974, o nouă treaptă

(Urmare din pag. 1)

planul național unic de dezvoltare economică-socială, organele și organizațiile de partid trebuie să-și perfecționeze stilul și metodele de muncă în conducerea activității economice, să îndrume cu mai multă competență organele colective de conducere, toți factorii chemați să contribuie la realizarea și depășirea planului.

În anul 1974, producția globală industrială a județului va crește cu 10,8 la sută față de realizările anului trecut. Planul prevede sarcini mobilizatoare ce răspund condițiilor și posibilităților de care dispune industria județului nostru, și asigură mersul înainte în dezvoltarea sa economică-socială. De aceea, organelor și organizațiilor de partid le revine sarcina să acționeze cu spirit de răspundere pentru folosirea intensivă a capacităților de producție, creșterea coeficientului de exploatare a utilajelor, folosirea mai bună a timpului de lucru. Pe primul plan, vor sta măsurile îndreptate spre ridicarea eficienței economice a activității productive; productivitatea muncii va cunoaște o creștere de 6 la sută, ceea ce va permite ca sporul producției globale să se realizeze în cea mai mare parte pe această cale; de asemenea, se vor reduce consumurile specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie, prin valorificarea superioară a acestora, prin diminuarea tuturor cheltuielilor de producție. Măsurile ce vor fi luate trebuie să asigure reducerea cheltuielilor de producție la 1000 lei producție marfă, de la 903 lei în 1973, la 871 lei în 1974.

Organele și organizațiile de partid, consiliile și comitetele oamenilor muncii din toate unitățile au datoria să acționeze cu întreaga răspundere pentru reducerea consumurilor de energie și combustibil în activitatea industrială, de construcții, transporturi etc.

Modernizarea proceselor tehnologice, organizarea științifică a muncii, fundamentarea corespunzătoare a normelor de muncă și crearea condițiilor ca toți salariații să aibă posibilitatea folosirii depline și productive a timpului de lucru trebuie să constituie o sarcină permanentă de mare răspundere pentru toate colectivele de muncă.

Creșterea nivelului calitativ al produselor, înnoirea sorială a producției, asimilarea de noi produse cu parametri calitativ superiori trebuie să stea permanent în atenția organelor și organizațiilor de partid, a comitetelor oamenilor muncii.

În fața organelor și organizațiilor de partid, a lucrătorilor din agricultură,

planul pe 1974 a pus sarcini deosebite în ce privește creșterea și modernizarea acestei importante ramuri a economiei județului nostru. Producția globală urmează să crească cu 245 milioane lei față de planul anului trecut, îndeosebi pe seama sporirii producțiilor medii în sectorul vegetal și zootehnic. Producțiile medii pe hectar la principalele culturi ce trebuie obținute în acest an sînt de 3800 kg grîu și 5350 kg porumb la hectar, în I.A.S., și 3 500 kg grîu și 4 650 kg porumb la hectar, în C.A.P. Producțiile din sectoarele vegetal și zootehnic prevăzute a fi realizate în acest an ridică în fața organelor și organizațiilor de partid și a conducătorilor unităților agricole răspunderea valorificării rezervelor de care dispune fiecare unitate, mobilizarea tuturor forțelor de la sate pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan ce revin agriculturii.

În dezvoltarea economică și socială a județului nostru un loc important îl ocupă activitatea de investiții. Pentru anul 1974, se prevede un volum de investiții cu 40 la sută mai mare față de realizările anului trecut. Pentru organele și organizațiile de partid din unitățile care au plan de investiții, apare cerința imperioasă a urmării îndeaproape a modului cum se realizează planul de investiții și îndeosebi achiziționarea și montarea utilajelor tehnologice. Se vor stabili de asemenea măsuri care să asigure intrarea în funcțiune la termenele stabilite a noilor obiective care să atingă în cel mai scurt timp parametri tehnico-economici proiectați, și să justifice astfel integral investițiile făcute. Printr-o atență muncă cu oamenii se va introduce pe șantierele de construcții mai multă ordine și o gospodărire rațională a materialelor de construcție.

Importante sarcini revin unor unități în realizarea planului la export care, pe anul 1974, prevede o creștere de 24,5 la sută, iar la devize libere, de 43,7 la sută. În toate unitățile cu sarcini de export, preocuparea organizațiilor de partid, a comisiorilor de export și a comitetelor oamenilor muncii va trebui să fie orientată spre realizarea integrală a planului, asigurarea condițiilor necesare unei producții și livrări ritmice în vederea creșterii continue a eficienței exportului. Unitățile economice din județul nostru au posibilitatea să crească producția destinată exportului, să valorifice pe piețele externe cantități superioare de mărfuri, în condiții economice substanțial îmbunătățite.

În ce privește ridicarea nivelului de trai al populației, potrivit prevederilor

lor planului, în acest an se vor crea noi locuri de muncă, vor crește salariile, veniturile cooperativilor se vor mări și se vor îmbunătăți aprovizionarea populației, prestările de servicii și ocrotirea sănătății. În 1974, se vor da în folosință 1470 apartamente din fondurile statului și 1300 apartamente proprietate personală, noi săli de clasă, 240 locuri în grădinițe, 600 locuri în creșe. De aceea organele și organizațiile de partid sînt chemate să manifeste mai multă preocupare pentru soluționarea concretă și operativă a tuturor problemelor legate de îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor muncii în concordanță cu prevederile planului și cu ritmul de dezvoltare a economiei noastre.

Îndeplinirea acestor sarcini de o deosebită importanță pentru economia județului nostru cere ca toate organele și organizațiile de partid să desfășoare o susținută muncă politică pentru cunoașterea și însușirea sarcinilor ce revin unităților, fiecărui sector de muncă, fiecărei echipe și fiecărui lucrător în parte.

În acest scop, este necesar ca în învățămîntul de partid să fie pe larg dezbătute principalele obiective ale planului de stat pe 1974 și modalitățile prin care acestea pot fi realizate în mod concret pe fiecare loc de muncă; să fie criticate aspectele negative ce s-au manifestat în anul trecut, și, pornind de aici, să se stabilească măsuri concrete care să ducă la utilizarea cît mai rațională a tuturor resurselor materiale și umane. O atenție sporită se va acorda instruirii agitatorilor pe compartimente de muncă și specialități, pentru ca ei să poată desfășura de la om la om o sistematică muncă politică în vederea mai bune cunoașteri a indicilor de plan și creșterii responsabilității în realizarea tuturor sarcinilor profesionale.

Agitația vizuală trebuie revăzută și în cel mai scurt timp refăcută pentru a oglindi sarcinile concrete ce revin în acest an colectivilor de salariați, fiecărui om la locul de muncă. Celelalte forme ale muncii politice de masă: gazetele de perete, ștafile de amplificare, brigăzile artistice de agitație, propaganda prin conferințe etc. vor trebui să contribuie sistematic și eficient la creșterea responsabilității, a nivelului de conștiință și cunoașterea al muncitorilor, țărănilor, intelectualiilor, al tuturor celor ce muncesc, pentru a-și spori contribuția la realizarea și depășirea sarcinilor economice ce revin județului nostru în acest an, pentru îndeplinirea angajamentelor asumate în cîntea celui de al XI-lea Congres al partidului și a celei de a XXX-a aniversări a eliberării patriei, pentru îndeplinirea înainte de termen a actualului plan cincinal.

SULINA ȘI OAMENII EI

Între orașul porto-franco de dinaintea războiului, cu zecile de cafenele, cu antrepozitele și forfota docherilor, și Sulina de azi, e deosebirea dintre două cicluri de viață, unul închis, revolut, cu linia cercului revenită în punctul de plecare, celălalt cuprînzînd în sine semîțele viitorului. Crochiurile noastre încearcă să zugrăvească momentele unei zile obișnuite de lucru cînd soarele aprinsese marea și fluviul, iar la „bară” pescărușii salutau corăbiile lumii cu lungi și înfiorate țipete, înțelese numai de pustietățile verzi ale deltei.

„Văduvița” tușeste, trosnește din încheieturi și pune cap-compas spre italiene. E trei dimineața, apa e de o fel, peste Dunăre stăruie răcoarea și negurile nopții. Și timonier și căpitan: Gheorghe Croitoru. Poartă un tricou negru, rîrit în coate, iar nava e nițel mai mare decît o albăie. Dar e robustă, harnică, duce la tîvăleală. Iar Gheorghe Croitoru, care mă duce pe canalul Sulina, spre Ciotica, cunoaște încă cel puțin zece mari fluviu ale lumii. A navigat pe Niger, a mîncat carne de crocodil cumpărată în piețele satelor africane. A navigat pe Rin, a fost la Stralsund, la Casa-blanca, Las Palmas, la Halifax și St. John, în Canada, a mers în susul apei pe St. Laurențiu, l-au prăpădit vînturile fierbinți ale Coastei de Fildeş și frigul Nordului alb. Acum duce „în zonă” o flotilă de bărci, într-o revărsare nebulă de soare și de briză, într-o auroră fără pereche care ne ia somnul cu mina. „Cum spuneam, am fost în Canada, cunosc bine citeva porturi din Pacific, dar cunosc la fel de bine și majoritatea porturilor europene, am fost la Szczecin, la Gdansk, am fost la muzeul de la Gleiwitz, alcătuit în memoria victimelor atacului nazist asupra Poloniei, am fost și la Haga, am văzut Tribunalul și scaunul rezervat reprezentantului României; la Copenhaga, întimplarea a făcut să urc la bordul port-avionului american care a recuperat primele capsule spațiale... mă-ntreabă de bară, uite bară!”

Apă răscolită de mil cît vezi cu ochii, pînă către orașului alb în reverberația luminii. Primul talian. Pescăruși albi ca și orașul, strălucitori, săgetînd apele, alții nemișcați pe parii creșcuți din valuri. Sar într-o lotcă, „Văduvița” pîere pe linia orizontului. Pescarii opintesc la plasa. Echipajul „meu”: Costică Sirota, Petru Ivanov, Maxim Lupcic, Larion și Petre Vlas. Comenzi răcnite, sudălmă. Bărbi năclăite de sudoare, fețe ude de stropii mării, pleznită de coada peștilor. „Scirboasă ciorba asta de meduză — răbufnește incudat Larion, ne încurcă rău”. Mahuna s-a umplut, citeva sute de kilograme de încărcătură viscoasă, lunecoasă, vie, guri deschise, ochi rotunzi cu moartea împietrită în apele lor gâlbui. Tragem toți la rame, pe rupte, ne cățărăm pe coama valurilor, ne udă sudoarea, acra, aprinsă de soarele urcat acum în crucea cerului. Tragem cu nădejde. Pe rupte. Pe disperate. Mahuna trebuie tirată citeva mîle peste valuri, cuterul a plecat în altă zonă. Cînd soim, pe la unu, pe prisma de dulapi a cherhanalei, flotila a vărsat un deal întreg de pește.

Hai, zice Avram Dunaev, hai să vedem șantierul! Și o luăm de-a lungul Dunării, în susul apei, către coada orașului, spre un pic de sălci pe deasupra coamelor cărora brațele unor macarale par cîngi negre, uriașe, cu care pîmîntul mustind de apă al Deltei se nîntine de înșface cerul de o puritate fără seamăn. Așa, urmează primarul orașului, după război singura unitate economică a Sulinei era întreprinderea piscicolă — o sută, o sută cincizeci de lucrători. Știi bine

că tot județul Tulcea era lipsit de industrie. Cît despre Sulina... Ei bine, acum, peste citeva zile, întră în lucru halele frigorifice. Peste o lună, fabrica de conserve de pește. Pentru început, vreo 400 de muncitori, mai ales femei — bagă de seamă, rezolvăm și problema lor, nu mai stau fără ocupație. Crește și nivelul de viață al orașului. Și nu e totul, zice primarul, mai avem în pregătire o hală de ridicare și reparare a navelor. Unde? Dincolo — și arată peste fluviu. Nu știu de ce se lasă greu constructorul. Trebuia să fi venit pînă acum! Ne primește într-un birou Eugen Guzman, șeful lotului. Stăm cît stăm de vorbă și ne dă pe mina frigotehnistului Carol Nersthamer, bătrîn în meserie, specialist incorcat. S-au făcut probele la compresoare, cinci din opt au intrat în rodajul parțial. Nersthamer a lucrat prin multe părți, pe unde a fost nevoie de instalații de frig în industria patriei. Niciodată ca aici, pe pîmîntul ăsta, căruia nu știu cum să-i spui, care nu e nici apă, nici uscat. La început s-au bătut 2500 de piloți, clădirea s-a ridicat pe o pădure subterană de beton, adîncă de 15 metri. Stratul freatic e la citeva palme; dai cu toaigul și apa răzbește de pretutindeni. Unii supravegheau baterea imensilor țărși de beton, alții puneau motopompele să sugă fiecare vină de apă pîșnită din pîmîntul negru și gras al deltei. Terminarea lucrărilor înseamnă mină de lucru permanentă, adică oameni statoniciți, locuințe, dotări culturale, club, cinema. O altă față a orașului. Și încă ceva, cum zicea un oarecine de pe șantier: „Dacă eram mai mare, poate gîndeam la fel cu ai mei mari. Dar fiind mai mic, și neîntrebindu-mă nimeni, țîn pentru mine părerea că Sulina poate fi oricînd o a doua Mamaia, care Mamaia, fie vorba între noi, nu le are pe toate — plajă, mare, Dunăre, Delta, la nas”.

Soare către scîpătat. O lumină aurie ca miera acoperă fluviul, marea, codrii verzi din delți. În cabina de comandă nu se simte nimic din răcoarea brizei de afară. Oamenii de pe „Pilot” sînt ori între două vîrste, ori de-a binelea în vîrstă. Lupi de mare din spița lui Spiru Baracioglu, „Barba Toni” din „Europolis”. Școlii pe mările lumii, au trecut prin talifunuri în Marea Galbenă, au văzut urși albi pe tainice banchize în Labrador, i-au mîncat țîntarii în Guyana și nostalgia pretutindeni — și acum, la nadirul meseriei, fac o treabă afurisit de grea, plină de răspundere: trec vasele de mare tonaj din stăpînirea Mării într-a Fluviului — și invers. De toți, sînt vreo douăzeci. La bord, acum, doar Toma Nicolau, comandantul, Ion Iancovici, pilotul Gheorghe Sava, pilotul Ștefan Ciupercă, pilotul Alexandru Buiugă. „Atlas” din Mogadiscio, la prova cu un personaj ale cărui plete au strîns toate vînturile Mării Negre, trece pe deasupra noastră, asurzindu-ne cu jocul dezmațat al mașinilor. Pilotul român de la bord ne face semne, îi răspundem entuziaști, vajnicul Toma Nicolau își urmează un gînd care-l scieie cu adevărul lui: „Bara asta-i cu cîntec... zice lumnea: „Constanța — poartă maritimă a țării”, dar adevărata poartă maritimă a țării tot bara de la Sulina rămîne...” Iancovici oprește, lasă pilot la „Honey”, nea Ciupercă, mi se pare, și punem cap-compas spre orașul coplesit de crepuscul, în vîpala ultimelor raze. Și-mi vin în minte imaginile din „Timpul” de joi, 18 Maiu 1939: „La Sulina, pe o zi însoțită — Pavilionul românesc s-a înălțat ieri în locul pavilionului C.E.D. — o solemnitate impresionantă a consfințit deplina suveranitate românească la Gurile Dunării”...

A. M.

• GHEORGHE FIRICA

Ostrov

Cilitorilor din țară ai revistei noastre li se va părea ciudat acest titlu: ce înseamnă „iarnă pe litoral”? se vor întreba ei cu mirare sau chiar cu o undă de ironie. O mentalitate mai veche despre turism a așezat marea lângă umbrele multicolore ale verii și muntele împodobit cu nea în mijlocul iernii. Așa se face că unora ideea unei vacanțe sau unui concediu iarna la litoralul iarnă. Sau dacă își pun o asemenea întrebare fac apel în răspuns la elegiile lui Ovidiu. Să fi rămas litoralul iarnă ca în *Tristele* și *Ponticele* lui Ovidiu?

Această întrebare nu și-o mai pun. Își închipuie, pur și simplu, că litoralul rămâne în urma lor un fel de deșert, un fel de pământ înghețat, că aici este frigul frigidului. Să recunoaștem că nici reporterii nu prea s-au îngheșuit aici iarnă, să confirme sau să dezmințim această „opinie”. Până una-alta, iernile pontice apar multora ca niște stafii. Ați observat că iarna la mare face rareori obiectul unor fotografii, unui scurt-metraj, și atunci, în acele puține ocazii, ce vedeți?, coloane de gheață ca niște stalactite așternute de blocurile de piatră ale digurilor. Sînt ghiolul înghețat și cite ceva încercînd să pescuiască la copcă. Desigur că privind asemenea imagini din locul cald de acasă, o excursie la mare iarnă pare o aventură hazardată. E o chestiune de opțiune. Tot astfel se mirau și se speriau chiar unii și alții la 1900 de ideea unei excursii la mare în plină vară. Li se părea o aventură hazardată. Ea chiar puțină care ajungeau pe o plajă se sora imbrăcați, cu pălării cilindrice pe cap, intrau în apă sfielnic, în maiouri și napoleoni, cum arată niște poze din epocă. Era o chestiune de opțiune, nu? Le era frică de soare, cum altora le e frică de zăpadă.

În cursul ultimelor decenii milioane de oameni de toate vîrstele și preocupările, din toate părțile țării și din toate părțile lumii au venit pe litoralul românesc, atrași de mare ca de o binefacere. Litoralul a devenit sinonim cu vacanța. Unora care au venit aici „să se bronzeze” li se va fi părut un fapt înșelător, pe plajă sau pe terenurile de sport, a unor turiști italieni sau francezi, spanioli sau belgieni bronzăți poate încă de acasă, se vor fi mirat și mai mult văzînd turiști „gata bronzăți” din învînturi toride. „De ce vin aici?” s-or fi întrebat. Cu toții află aici Marea reconfortantă, vacanța, confortul, recreerea, agrementele, sumedenia de „mijloace” ale odihnei. Tot astfel se întîmplă, oricît ar părea de ciudat unora mai puțin avizați, iarna în cetățile litoralului. Da, iarna, cînd marea e „mutată” în splendide bazine interioare, cu nimic mai prejos decît piscinele verii din preajma marilor hoteluri. Litoralul vă oferă în această iarnă **11 hoteluri** de mare clasă, dotate cu încălzire centrală, cu tot confortul, cu toate serviciile puse la punct, unele dintre ele cu regim sanatorial, asociate unor instituții tehnico-medicale de nivel mondial. La **Sanatoriul balnear** din Mangalia a devenit o tradiție cura de tratament și odihnă a oamenilor muncii din întreprinderi, din cooperativele agricole de producție. Chiar la începutul acestui an au sosit aici cîteva sute de „sezonisți” care au fost cazați la hotelul **Scala**. Nu vă mirați: litoralul își prelungește existența, cu amenajările și agrementele sale, din sezonul cald în sezonul rece. E o tendință, deocamdată, dar care se bucură de o deosebită atenție și care are toate șansele să se dezvolte. Nămolul de Techirghiol și sursele de ape mezo-termale de la Mangalia atrag tot mai mulți pacienți, din țară și din străinătate. Din țara trecută, stațiunea Eforie Nord a devenit cea mai mare stațiune de tratament balnear non-stop a litoralului. Capacitatea de cazare în sezonul rece a acestei stațiuni este de 3.066 locuri. Funcționează aici două instituții de tratament balnear: Policlinica și baza de tratament **Grand** și de pe acum celebrul **Centru de recuperare medicală și fizioterapie** dat în folosință în iarna 1972-73. Sînt tratate cu mijloace ultramoderne și sub asistența medicilor specialiști afeccțiuni ale aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic, afecțiuni ginecologice și O.R.L. Un punct de mare atracție îl constituie piscina acoperită (33 m lungime, 15 m lățime) ca și sauna finlandeză. De observat că din mîile de turiști străini care vin iarnă pe litoralul românesc, cei mai mulți sînt din țările nordice. Le plac saunele finlandeze de la hotelul Parc din Mamaia, de la Eforie Nord, de la **Clubul-bazin** din stațiunea Neptun? Le plac impachetările cu nămolul tămăduitor al lui Techir? Le place bucătăria românească, ospitalitatea noastră tradițională? Toate acestea la un loc și multe altele încă. Dar, credem noi, mai presus de orice, fi atrage aici climatul cald, prietenos, inspirînd sănătate și voieie. Litoralul trăiește iarna o existență mai calmă, mai lentă, dar nu lipsită de varietate, de puncte de atracție, de la bowlinguri și săli de jocuri mecanice, la programele restaurantelor și barurilor de noapte, de la tururile organizate la teatre și muzee, la serile distractive din hoteluri, chiar satul de vacanță de lângă Mamaia își păstrează

ză deschise cîteva „căsuțe” pline de farmec. Bazinul olimpic omologat de la hotelul Parc (50 m lungime, 21 m lățime, 8 culoare de înot, 2.040 metri cubi de apă încălzită la 24-28 grade Celsius) atrage de pe acum numeroase școli și asociații sportive locale, o școală suedeză a fost aici la începutul anului, lotul național de natație este așteptat încă în ianuarie, alte loturi vor sosi în lunile următoare. Vom răspunde acum întrebării pe care ne-au adresat-o (unii din curiozitate, alții cu un soi de nedumerire) cunoscuți și necunoscuți: „cum e iarna aici?” Dacă facem o medie a temperaturilor înregistrate iarna pe litoral vom vedea că această medie este deasupra multor localități din țară, că termometrul scade sub zero grade în mai puține zile decît în multe alte zone ale țării. Altfel smochinii sau oleandrii nu ar putea viețui aici. Și nu este un secret pentru nimeni că marea se încălzește greu, dar se și răcește greu. Ea păstrează o parte din căldura verii, în respirația ei, pînă spre primăvară. În ceea ce privește ozonul marin, el „funcționează” și iarna. Iată cîteva detalii menite să spulbere zîmbetul sceptic al unora la adresa iernii marine. Peisajul? El este mereu frumos și mereu altu de la anotimp la anotimp. Cu un volum al *Tristelor* și *Ponticelor* în mînă, drumul în autobuzul care străbate versantul sudic al litoralului pînă la Mangalia (îl se va părea un miraj. Poetul se plînge în stihurile lui de vînturi năpraznice, de pustietate. A-fără se desfașoară imaginea unei terni blinde. E drept, marea nu mai are acea strălucire intens albastră de ilustrată trimisă vara. În nuanțe infinite de gri, se arată, însă, cu o fru-

MARIA
CONSTANTIN

Ploaia

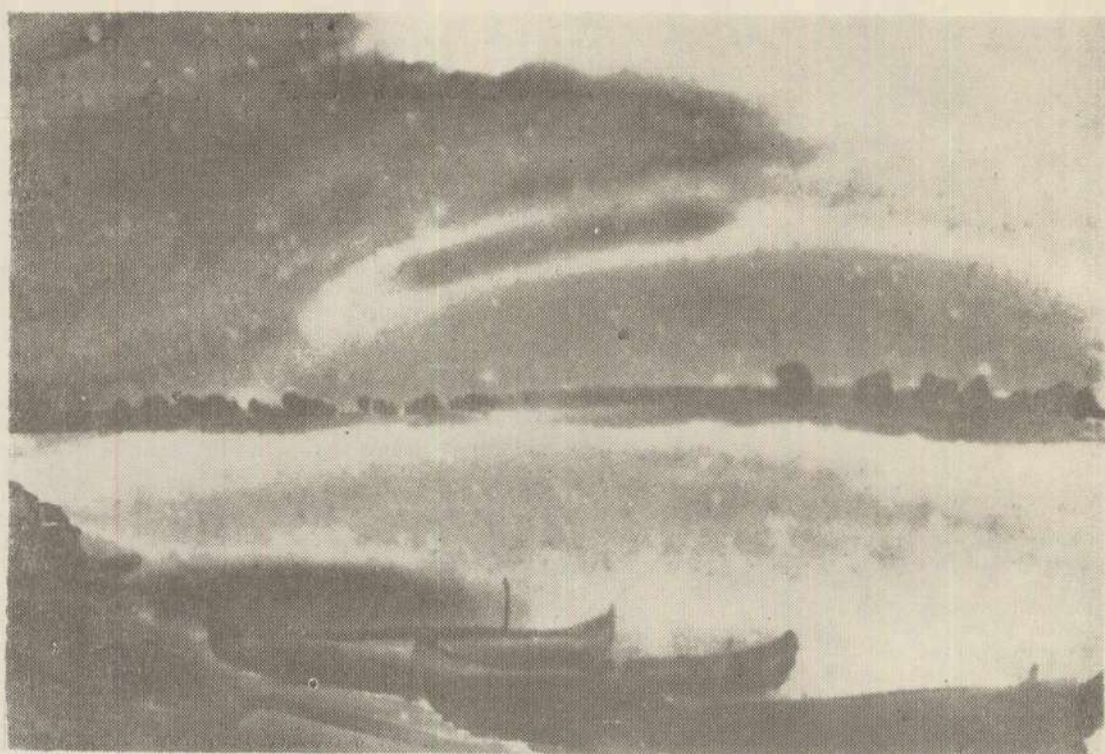
lizare deosebită ca bază de tratament s-a dovedit Centrul de recuperare și fizioterapie de la Eforie Nord. Dotările vor fi extinse prin darea în folosință, în luna mai a.c., a hotelului **Mangalia**, cu o capacitate de 518 locuri, la sud de stațiunea Saturn. El va avea o bază de tratament proprie, formulă ce ni se pare optimă, cu utilaje ultramoderne, cu personal medical de specialitate. Proprietățile curative excelente ale nămolului de Techirghiol și apelor mezotermale de la Mangalia, cît și dotările existente ne îndreptătesc să punem un accent mai mare pe turismul destinat special tratamentelor. Astfel, la contractarea externă să propunem acest lucru ca un obiectiv separat și să acționăm pe piețe care sînt potențiale în acest sens. Cu sprijinul Ministerului Turismului și altor foruri am acționat deja pentru stabilirea de contacte cu organisme de asistență socială din diferite țări care să ducă la creșterea fluxului turistic pentru tratamente pe litoralul nostru. Nu am acționat suficient pe piața R. F. Germania care este un furnizor serios la această categorie de turiști. Ceea ce rămîne să facem. În ce privește turismul intern pentru odihnă și tratamente întreprindem o bună colaborare cu Uniunea Generală a Sindicatelor și Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție. Important este să facem o mai bună popularizare a obiectivelor și dotărilor de care dispunem.

— Ce alte căi și mijloace vă propuneți pentru dezvoltarea turismului pe litoral în sezonul rece?

— Să extindem, pe cît posibil, concomitent cu turismul pentru tratamente, și pe cel de agrement propriu-zis. De altfel, dotările începînd din acest an vor merge pe formula **agrement + confort**. Printr-o folosire judicioasă și eficace a bazei de agrement de care dispunem nu este exclus ca într-o perspectivă nu prea îndepărtată să dezvoltăm pe litoralul nostru un turism distractiv de iarnă. Creșterea numărului de turiști în excursii organizate ne determină să întredvedem favorabil această posibilitate. Mă refer atît la piața externă, cît și la cea internă. E drept că pe durata lucrărilor de extindere a aeroportului internațional M. Kogălniceanu s-a înregistrat o intrerupere a acestei curbe ascendente. Acum putem relua această curbă a turiștilor străini, iarna. Tot timpul anului primim croaziere care se efectuează de diferite firme turistice din Uniunea Sovietică, S.U.A., Grecia, Italia ș.a., cărora noi le asigurăm serviciile necesare. În ce privește turismul intern, cifra în creștere care ne bucură și care atestă un spor al interesului față de litoral iarna este de la 700 de turiști care au petrecut Revelionul în restaurantele noastre în 1972, la 3.000 anul acesta. O altă cale ar fi organizarea unor congrese, consfățuirii, simpozioane cu caracter intern și internațional în sezonul rece, aici, pe litoral. Se știe că stațiunile noastre găzduiesc cu succes asemenea manifestări din primăvară pînă-n toamnă. Va fi posibil și iarna, de ce nu? Avem în proiect, pentru cîincinalul viitor, construirea unui hotel care să fie dotat cu sală de congrese. Desigur, mai sînt suficiente soluții și mijloace pentru permanentizarea și dezvoltarea activității turistice pe litoral, în vederea cărora efectuăm sau vom efectua sondaje pe piețele externe. Prospectarea piețelor devine tot mai necesară astăzi pentru evitarea fluctuațiilor, pentru preîntîmpinarea mutațiilor posibile, pentru a afla din timp și a aplica rezolvările cele mai adecvate.

Mulțumim tovarășului Vasile Trandafir, director general al Centralei de turism Litoral, pentru contribuția sa la împlinirea acestor însemnări. Pă-răsim biroul său, pentru a intra în simfonia valurilor, a vîntului, a pescărușilor care trezesc în fiecare din noi nostalgii, dar și încîntări, în fața priveliștii insolite, de o cuceritoare frumusețe, a ferii pe litoral.

G. OCTAVIAN

lîna de aur în actualitate

Oricare țărîm românească este un posibil spațiu al Mioritei, nu în sensul tragicului din baladă, ci în cel al certificării unei lucrări ancestrale, creșterea oilor. La fel și Dobrogea, loc al transumanței, în fondul lîric al căreia există un cîntec vechi, atestat la Dăieni: „— Măi ciobane de la oi, / Un' ți-a fost soarta să mori? / — Peste dealuri, peste vii. / În baltă și pe cîmpii. / Peste dealuri și movile, / În mijlocul oilor, / La umbra sălcilor”. Expresia unei dorințe de integrare absolută în elementul indele-nicrilor cotidiane? Fără îndoială. Și, prin aceasta, adevărarea izvorului, vechi aici de cînd lumea, al unei munci pe care istoria, scrisă și nescrisă, o pomeneste ades. Nu sîntem pe țărîmul Lînil de aur? Imaginea corăbiei lui Iason, cu cirilontii capului de berbec la prova, stă, ca un simbol al tradiției pastorale a locului, pe frontispiciul Cazinoului constantinean. Iar un cercetător al relației dintre om și animale scrie: „Pentru domesticirea oii în mezolitice (sl. ns.), pledează descoperirile făcute la noi în țară în grotă „La Adam” de lângă Tirgușor, jud. Constanța. Alături de fosilele unor erbivore sălbatice (bour, cerb, saiga), au fost descoperite oase de oaie domestică. Apărută în Dobrogea spre sfîrșitul ultimei glaciații, această oaie reprezintă — conform continuității stratigrafice și datelor metrice — sursa oilor domestice din regiune”. (Ov. Cazacu, în „Pe urmele domesticirii animalelor”, 1973). În epoca noastră, faptul că în Dobrogea se află Stațiunea centrală de cercetări pentru creșterea ovinelor este grăitor prin el însuși, fără a mai vorbi de locul acestui colț de țară în tradiția oierului la români. Știința epocii noastre indică și, totodată, prelin-de abordarea unor metode zootehnice în măsură să potenteze dezvoltarea patrimoniului ovicol — deziderat care a constituit obiectul unei recente consfățuirii a crescătorilor de oi din județ, organizată de Comitetul județean de partid, manifestare la care au luat parte mai bine de 1800 de oameni. Despre problemele creșterii oilor în Dobrogea, în momentul actual, ne-au vorbit: **dr. Savu Timariu**, directorul Stațiunii centrale de cercetări pentru creșterea ovinelor, **Nicolae Deaconu**, secretarul Comitetului de partid al comunei Crucea, **Ion Damian**, cioban la C.A.P. Gălbiori, și **Nicolae Gaidagiu**, Erou al Muncii Socialiste, președintele C.A.P. Topalu.

AL. MIHALCEA

Rep.: — **Tovarășe doctor, v-aș ruga, mai întii, să vă referiți la problema ameliorării speciilor de oi.**

Dr. Savu Timariu: Am mai spus și altădată, o spun și acum: România — și, implicit, Dobrogea — înseamnă un potențial extraordinar, o rezervă de posibilități foarte largi, dintre care multe au și fost puse în valoare iar altele își așteaptă rîndul. Este în afara de orice discuție tradiția noastră în materie de creștere a ovinelor. Avem în acest sens documente în piatră, săpate pe Columna Traiană și pe metopole de la Adamclisi, actul nostru etnogenetic. Experiența ciobanilor din vechime, a păstorilor geto-daci a fost perpetuată de poporul nostru și așa se face că s-a ajuns azi la rezultate cu totul vrednice de atenție. Se cunosc, în general, rezultatele obținute de colectivul Stațiunii noastre în materie de ameliorare a raselor de oi, sînt cunoscute caracteristicile merinosului de Palas. În unele unități, oaia țurcană dă pînă la 14 kg de lînă (masculul) și 8-9 kg (femela), firul atîngînd 30-40 de centimetri! Pentru covoare, cea mai bună lînă e țurcană, iar la noi, în ultimul deceniu, producția de covoare a crescut cu 10 la sută! Cu ani în urmă, invazia articolelor sintetice a generat ideea că lîna naturală o să „moară”. Că nu s-a întîmplat așa, cine nu știe?! Că există, în lumea de azi, o cerință tot mai mare și, desigur, o producție tot mai mare de lînă, iarăși, cine nu știe? În epoca noastră nimic nu se mai poate face la întîmplare, empiric. De-aici, importanța rolului cercetătorului. La rîndul său, acesta trebuie să înțeleagă cît de profundă îi e răspunderea față de societate. Să ne amintim ce spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu: „...trebuie să înțelegem că știința este o latură inseparabilă a producției materiale, a progresului economic și social al țării noastre”. Nu există o mai clară expresie a rostului științei!

— Care sînt sarcinile cercetătorului?

— Valorificarea și îmbogățirea potențialului ovicol, difuzarea rezultatelor experiențelor în toate unitățile, întîiția perspectivei, rezolvarea obiectivelor prioritare. Pe scurt, identificarea cu sensurile actualității!

Rep.: — **Anul '73 a fost încărcat de roade bogate — gîruri mult, porumb din belșug, viță drodă de struguri. La Crucea, ca pretutindeni în Dobrogea, hambarele sînt pline de bucate. Stau tot așa de bine cooperativele de producție din cuprinsul comunei**

și în sectorul zootehnic? Mai precis — cu creșterea oilor?

Nicolae Deaconu: — În ansamblu, planul a fost îndeplinit. Ba, la producția de lapte, chiar depășit, fiindcă în loc de 28 de litri de lapte, cît credeam c-o să obținem, și cît prevăzusem, am fost realizați cîte 31 de litri de fiecare oaie. La lînă stăm însă mai slab: nu numai că indicatorii de plan n-au fost realizați la nivelul comunei, dar nici măcar de către vreuna din unități. Să stăm însă strîmb și să judecăm drept: dum-neata vrei lapte, vrei lînă, mai vrei și miei! Păi se poate să le ai pe toate fără să-i dai oii să mănînce cum trebuie, fără să-i dai masă verde, fără să-i dai concentrate?

— **Masă verde înseamnă, pe cît știu, fînă, iarba înseamnă izlaz...** Lucrați de ani de zile la Crucea, vă știu de-atîta vreme, cunoașteți bine realitățile agrozootehnice dobrogeane. Ce părere aveți, se pot amenaja și exploată izlazuri în Dobrogea?

— Sigur! În ședința Comitetului Executiv, noi am stabilit ce să facem în '74 cu izlazul: constituirea unui fond special la CAP pentru cumpărarea de îngrășăminte și de sămînță. S-a alcătuit și un plan, foarte precis, la nivelul comunei, de întreținere a pășunii. De ani de zile, tot vorbim și iar vorbim de fertilizarea izlazurilor iar de făcut, mare lucru tot nu s-a făcut. Ce-i dăm oii? Ce naiba să mănînce? Pămînt? Toată lumea e de acord că în Dobrogea pot fi reutilizate vechile izlazuri, dar pînă acum — nimic concret. La sesiunea Consiliului popular județean, e foarte puțin de-atunci, eu însumi am ridicat problema hrănirii oilor. În esență spuneam așa: nu putem face mare lucru pînă cînd cadre calificate, de resort, nu se vor ocupa de problema pășunilor. Tractoarele au intrat peste tot. La noi la Crucea, pășune a rămas doar coasta bolovănoasă a dealului. Tărîni au bătut niște țărîși, au pus nulele, dar acolo e treabă de combatere a eroziunilor solului, de ameliorare a solului! Ca să nu mai vorbesc de problema furajelor... Ne-am obișnuit să redactăm planuri de măsură, ca și cînd oile s-ar îngrășa cu planuri! Și mai e ceva, o pă-rere personală: nu prea ne ajută ordinul Ministerului Agriculturii care interzice să li se dea o-ilor grăunțe în perioada fătării. Adică cum? Cu ce să-și hrănească oaia mielul? Să-i dai animalului

(Continuare în pag. 14)

IARNA PE LITORAL

mușete necunoscută oaspeților verii, mai dramatică și mai profundă. Cîrînd va trebui să lași lectura din Ovidiu, atras de oamenii care urcă în autobuz, de figurile lor încă bronzate, de vorbele lor vesele, ca și de dinamica peisajului ce-ți defilează prin fața ochilor. Viața pulsează pe străzi, în magazine cu cărți și flori, în fața chioșcurilor cu ziare, a panourilor cu afișe, în piețe, în curțile școlilor, arhitectura clădirilor, vitrinele, pietonii, totul te invită la o nouă meditație despre iarna pe litoral. Sînt zile de iarnă în care vîntul suieră năpraznic și gerul îngheață fața apelor? În asemenea zile a scris Mihail Sadoveanu primele capitole din romanul **Nicoară Potcoavă**, instalat la una din ferestrele mari ale hotelului **București** din Mamaia. Sînt zile cu cerul de un albastru întunecat ca al fiordurilor. Sînt zile alb-argintii ca niște oglinzi. Numeroase sînt, însă, zilele blinde ale iernii, cu fluizi de aer primăvăratice, în care ochii mării au o culoare de azur metalic. Pentru cine iubeste marea, chipul său atrage ca un miraj totdeauna. Litoralul trăiește o viață a lui în plină iarnă. Agiea, Eforie, Techirghiol, Mangalia hibernau înainte vreme, anonime, orașe cu un singur anotimp. Acum, inimile lor bat fără încetare.

INTERVIU LA MAMAIA

Nu vom încheia această „pledoarie” a noastră în favoarea turismului iarnă pe litoral fără a da cuvîntul directorului general al Centralei de turism Litoral, **Vasile Trandafir**. Aflăm de la biroul de propagandă turistică faptul că, deși este în concediu, poate fi găsit „la datorie” zilnic, în „cartierul general” al vacanțelor de la Mamaia, înconjurat de o mulțime de treburi, legate de sezonul rece „în curs”, cît și de pregătirile pentru sezonul cald 1974. La ora fixată întredvedem noastre se află încă într-o sedință de lucru. De îndată ce găsim o fereastră „scurtă”, abordează conversația nu a tît într-un ritm alert, cît energic și suplu. Discuția se dovedește fructuoasă, cu date și puncte de vedere interesante.

— Cum vedeți problema permanentizării turismului pe litoral?

— În primul rînd, ideea permanentizării activității turistice pe litoral (în tot timpul anului) nu este nouă, este ceva mai veche. Noi am căutat soluții realizării ei. Cum sejurul pe litoral iarnă nu se poate lega decît tot de mare, ne-am gîndit să punem la dispoziția turiștilor posibilitatea unei cure marine și, la orice solicitare, a unui tratament balnear științific și complet. Turismul permanent beneficiază de hoteluri de mare capacitate și confort, cu restaurante în interior ca **Europa** din Eforie Nord, **Parc** din Mamaia, **Palas** și **Continental** din Constanța. În prelungirea unor hoteluri sau în imediata lor vecinătate au fost construite bazine acoperite, săli și cabinete de tratament etc. O re-

Pe șoseaua paralelă cu bulevardul Republicii care o ia de la un punct melancolic spre malul portului, se înșiră cele trei obiective ale reportajului nostru: școala de ucenici a S.N.C.-ului, căminele șantierului naval iar, la picioarele lor, mărginind azurii marin și mărind precis sfârșitul falezelor continentale, șantierul naval. El este, împreună cu danele portului, de coșurile vapoarelor și de macaralele ametoare (așa cum par probabil gurile berzelor pentru ochii broscuțelor), un fel de mătură a puterii, a tradiției și simbol al creației navale românești. Aici muncesc într-un număr impresionant tineri.

LA ȘCOALA

Cei mai mulți dintre tinerii care muncesc aici își mai fac încă ucenicia. O parte au ca unică școală șantierul. Alții urmează cursurile Școlii profesionale a șantierului naval. Se întind însă aproape cu toții zi de zi în marile ateliere.

Școala profesională a S.N.C. este nouă. Pe una din laturi se ridică cele două cămine albe, dintre care unul a fost dat în folosință doar de câteva luni. Atmosfera din școală nu se deosebește cu nimic de aceea a unui liceu. Am văzut în recreație mulți băieți frumoși, cu ochi inteligenți, îmbrăcați cu eleganță austeră a uniformei, privind vizitatori pe fereastră sau discutând însufleșii pe coridoare. Directorul școlii, ing. Ion Chiponca, m-a asigurat că ceea ce văd este rodul unei îndelungate și răbdătoare munci educative, deoarece din cei o mie și ceva de elevi doar aproximativ o sută sunt orașeni, ceilalți venind din satele țării. În aceste condiții se ivesc numeroase greutăți de adaptare în procesul de racordare a tinerilor de la țară la viața și necesitățile orașului, la codul specific al internatului dar mai ales la disciplina muncii industriale. Paralel cu educația gustului sau a comportamentului în societate, ei sînt educați să respecte munca, așa încît fiecare absolvent s-a ajuns un bun muncitor al șantierului. Primul model al lor este profesorul. Apoi, maestrul sub supravegherea căruia își vor satisface practica. Școala caută să sădească totodată în fiecare tânăr câteva puncte solide, necesare dezvoltării ulterioare. Educația politică, educația culturală, deprinderea de a folosi cit mai util timpul liber sînt probleme care preocupă corpul profesoral dornic să ofere tinerilor veniți în școală toate premisele unei dezvoltări multilaterale a personalității în care deviza primordială este aceea de a considera munca o igienă a conștiinței. Spre deosebire de absolvenții liceelor industriale care au o specialitate, absolvenții Școlii profesionale au o meserie. Din anul școlar viitor această școală își va schimba într-un fel profilul. Ea va deveni liceu de cultură tehnică în ramura mecanică. Clasele a IX-a și a X-a vor fi treapta întâia de liceu. Cei care vor dori să meargă mai departe, în treapta a doua, vor da examenul cuvenit. În continuare, tov. ing. Chiponca a ținut să precizeze că școala profesională pregătește cadre pentru tehnologiile viitoare. Șantierul însă, în care absolvenții sînt repartizați, dispune în mare parte de o tehnologie învechită. Școala caută în această situație să sădească în elev o forță morală capabilă să-l ajute să lupte cu rutina mare a șantierului pentru o adaptare cit mai creatoare la necesitățile prezentului. Aflu că școala pregătește constructori de nave (meseria de bază a șantierului), tubulatori, sudori, prelucrători la rece, mecanici, electricieni și că ea întîmpină o serie de greutăți în repartizarea noilor veniți

Ucenicii de la șantierul naval constanta

Motto: „Șantier. Școli ale genezelor” (din „Roșu vertical” de Nichita Stănescu)

deoarece cam toți vor să fie electricieni. Situația se datorează și faptului că munca fizică a unui lăcătuș constructor de nave cere un volum mare și o solicitare intelectuală minimă din pricina rutinei, spre deosebire de munca fizică și intelectuală ce va mai mică a electricianului. Școala încearcă să steargă această contradicție prin descoperirea de noi metode de luptă împotriva rutinei, prin găsirea unor căi de manifestare a inteligenței creatoare cu care să-i înarmeze pe tinerii muncitori. Este o bucurie pentru noi, a adăugat tov. ing. Ion Chiponca, să știm că elevii practicanți lucrează cot la cot cu muncitorii. Șantierul are de fapt o mare grijă de școala sa. El, împreună cu direcția sa, știe că forța de muncă calificată vine numai dintr-o școlarizare înaltă. După această punere în temă am vrut să discut cu citiva elevi ai școlii. **Borodan Florian**, secretar al organizației U.T.C., în anul III C, cu specialitatea mecanică, este un băiat înalt, blind și manierat. Mi-a spus că el a venit aici de la Oradea să învețe meseria de mecanic. Practica o face în echipa lui **Poanaru Petre**, ora de treabă, deștept, trimis o vreme de șantier în R.A.U. cu glepuri. În această echipă, pentru Borodan, fiecare reparație înseamnă o satisfacție, o mare bucurie. După părerea lui, șantierul este locul ideal în care se poate învăța o meserie deoarece numai aici un mecanic, de exemplu, poate cunoaște tot ceea ce visează. Lui Borodan îi mai place și matematica. Dorește intens să poată termina liceul și să urmeze apoi facultatea de matematică. Deocamdată se gîndește la citiva invenții. Anul trecut revista „Racheta” i-a publicat citiva. **Romașcu Victor**, locșior de secretar U.T.C., anul III A, viitor electrician, vine din satul Deleni de Huși, județul Vaslui. Desul de rezervat, el mi-a spus că s-a acomodat foarte greu la început cu orașul și cu șantierul. Practica și-o face în echipa fruntașă a lui **Panaț Goicean**. Muncеstă alături de ei cu pasiune. Era trist că totuși mai sînt și muncitori care injură sau amenință pe elevi, crezînd că elevii nu au altceva de făcut în final decît să le ia locul de muncă. **Romașcu** credea că numai tinerii îi pot lămuri pe acești inapoiți, atenți doar la cei citiva metri pătrați în care lucrează, că altele sînt intențiile marilor transformări prin care trece șantierul și că viața muncitorească este guvernată de principii etice comuniste. **Răduș Gheorghe**, secretar de clasă la anul II B, este din Băneasa, jud. Constanța. El va fi specialist în tubatură. Mai mobil, s-a acomodat repede cu munca din șantier unde lucrează ca ucenic în echipa lui **Stolan Ion**. În timpul liber citește sau joacă fotbal. Și el ar vrea, ca și ceilalți doi colegi ai lui, să se înscrie după absolvirea școlii la liceul seral. Dar problema aceasta s-ar părea că este destul de complicată. A auzit că din cauza turelor și a volumului mare de lucru, mulți șefi de echipă din șantier nu le prea permit oamenilor să se înscrie la liceul seral.

PE ȘANTIER

În incinta șantierului, pe coridoarele birourilor din clădirea veche și cea nouă aflate la dreapta și la stînga intrării, treceau grupuri de tineri foarte preocupăți. M-a mirat faptul că unii alergau grăbiți, că alții așteptau nerăbdători în fața unor anumite uși ca niște persoane ieșite complet din ritmul șantierului. N-am înțeles despre ce este vorba decît după ce tovarășul Ștefan Popa, secretarul comitetului de partid de la S.N.C., mi-a spus amuzat de nedumerirea mea că aceste grupuri de cite 20-30 de tineri așteaptă să fie angajați. Am constatat că spre acești încă necunoscuți erau îndreptate mai de mult gîndurile secretarului de partid. Ei erau — în fiecare zi — cei mai proaspeți muncitori, aceia pe care șantierul îi va califica la locul de muncă. Deși nebeneficiari ai unei școlarizări sistematice, ei au totuși drumul deschis spre o calificare serioasă prin diversele forme de instrucție intensivă ale șantierului. În această situație, mi-a spus tov. Ștefan Popa, șantierul întreg s-a transformat într-o enormă școală. Muncitorii cu experiență au devenit, prin forța împrejurărilor, profesori, pe care elevii îi respectă ca atare. Acest respect se materializează și prin faptul că, luîndu-și asupra lor îndeplinirea unor lucrări mai simple sau a unor mici servicii, ucenicii ajută în mod real la creșterea productivității muncii. Din această cooperare dintre maeștri și u-

cenici, șantierul nu are decît de câștigat. Șantierul îi încurajează chiar pe elevii școlii profesionale prin diverse premii acordate la sfîrșitul anului școlar sau prin încheierea de contracte pentru executarea unor mici lucrări în atelierele școlii. O măsură exactă a interesului crescînd pentru cadre calificate o pot da fie și numai planurile de perspectivă ale șantierului care prevăd construcția într-un viitor nu prea îndepărtat a naveilor de mare tonaj. Ca urmare a acestei realități, în anul 1973 s-a înființat în Constanța Liceul de construcții navale la solicitarea șantierului. Pentru a se lichida și mai mult fluctuația și nevoia de cadre, șantierul a construit anul trecut trei cămine pentru nefamilisti, prevăzînd pentru anul acesta construcția unui al patrulea cămin. Toate aceste măsuri sînt rezultatul grijii conducerii șantierului pentru viața tinerilor care au de îndeplinit zi de zi o muncă dificilă. Spun asta, pentru că aici, a ținut să adauge tovarășul Popa, nu se lucrează decît cu tablă! Nici cu lină și nici cu pene! L-am lăsat pe tovarășul Ștefan Popa nervos pentru că din cauza mea întârziase predarea unei situații foarte urgente. M-am scuzat explicîndu-l că asta este meseria îngrătată a reporterului, să fure oamenilor timpul... Gluma mea nu l-a prea înveselit pe tov. Popa care parcă-parcă ar fi vrut să-mi ceară timpul înapoi. Am plecat de aceea grăbit să-l întîlnesc pe tovarășul **Chirilă Gheorghe**, maestrul instructor la „Secția Învățămînt”. L-am găsit împreună cu alte două tovarășe încercînd să facă față, în biroul său mic, unui asalt de mai mult de cincizeci de tineri și tinere (unii veniți cu părinții) care solicitau angajarea. Mi-a explicat acolo, în timp ce dicta dactilografei niște cifre, că formele de calificare aici sînt destul de complexe. În șantier mai există, în afara ucenicilor veniți de la Școala profesională: ucenici la o for-

mă de calificare comasată care face trei luni Școala profesională după care urmează practica în producție; ucenici la forma de calificare de doi ani care fac practică în producție în tot acest timp iar în ultimele 6-8 luni urmează cursuri teoretice după orele de program; ucenici care se califică în 6-8 luni urmînd cursuri în tot acest timp paralel cu practica în producție. După niște statistici, evaluea tovarășul Chirilă, acești ucenici ajută șantierul să realizeze 20-25 la sută din planul de producție. Dar deoarece numărul celor veniți prin diversele forme de calificare este mare, unele secții sînt în mod real suprasolicitate. Un exemplu îl constituie secția întîia navală unde au avut loc din această cauză unele neînțelegeri. Unii muncitori s-au declarat stînjiniți în muncă de numărul mare al ucenicilor. Dar trepat, situația aceasta a fost rezolvată. Avîndu-l drept călăuză pe tov. Chirilă Gheorghe, m-am îndreptat spre secția a doua mecanică unde 80 la sută din cei ce lucrează aici sînt tineri. I-am văzut pe ucenici la locul lor de practică. La început nici n-am putut să-i disting, așa îmbrăcați în salopete și concentrați deasupra motoarelor, printre muncitori. Apoi i-au deosebit fața de adolescenți visători, mișcările timide printre marile obiecte industriale, subțirimea fragilă a trupurilor înalte. Lîngă un strung urias am discutat cu maestrul **Simion Ion** și maestrul **Pugășu Zaharia**. Am aflat astfel că „profesorii” de la locul de practică sînt foarte atenți cu „elevii” lor. Dar că toți au fost de acord cu observația că ucenicii sînt disciplinați la locul de muncă, neînțelegerile au apărut o dată cu discuția despre cea mai eficientă formă de calificare. Spre deosebire de mine, cei trei interlocutori (unul dintre ei era, firește, tov. Chirilă) susțineau că ucenicii de la Școala profesională sînt mult mai slabi în practică decît ucenicii celorlalte forme de calificare, că ei nu prea citesc literatură, dar mai ales că nu au o pregătire adaptată la realitatea șantierului deoarece teoria care li se predă în școală este veche de cel puțin 20 de ani. Între ceea ce ziceau cei doi maeștri și ceea ce-mi spusese ing. Chiponca, n-am știut pînă la urmă ce să aleg. Am vrut să știu însă care este numărul celor care urmează la locul seral. Am aflat că din cei 600 de oameni ai secției doar 40 îl frecventează. Nedumeririi mele i s-a răspuns că de vină este existența turei a doua. Din această cauză șefii de secții și conducerea șantierului le dau foarte greu tinerilor recomandarea necesară pentru înscriere. Mă gîndesc că problema aceasta, raportul dintre perfecționare și producție, ar trebui să formeze aici obiectul unei analize serioase și concrete.

Elevul școlii profesionale, **Basgabianu Ion**, din anul II E (mecanică), pe care l-am rugat să amine pentru citiva minute demontarea unei pompe de ulei, m-a asigurat că singura lui dorință este să priceapă cit mai mult pentru a ajunge la sfîrșitul școlii un foarte bun mecanic căruia nici o navă să nu-i mai rezerve vreun secret. L-am rugat să-și reia imediat lucrul pentru că n-aș fi suportat ca realizarea acestei dorințe să se împlinească în viața lui nici măcar cu cinci minute întârziere.

La secția întîia navală unde m-am dus imediat, era frig pentru îmbrăcămintea mea subțire, mai frig decît afară (de fapt am înțeles apoi că era curent) și o foarte mare aglomerație. Toți muncitorii se mișcau cu repezi-

ciune, infoliiți în salopete grouse ca într-o expediție ce se pregătea să ia cu asalt polul. De stat n-am putut să stau nicăieri, atît cit mi-ar fi fost necesar să schimb cu elevul școlii profesionale, **Marin Culea**, anul III E, vreo trei fraze. Fie că un pod rulant tira tacticos pe la un centimetru de urechea mea o enormă bucată de tablă zimțată, fie că un furtun de sub picioare se zvîrcolea, pentru a zvîcni apoi în spatele meu flacăra unui aparat de sudură. Discuția noastră a avut atunci loc afară. Interlocutorul meu era și el grăbit. În puținele cuvinte cu care a răspuns întrebărilor mele, el mi-a spus foarte convingător că numai aici, în șantier, se poate realiza adevărata legătură dintre școală și practică a celor ce doresc să învețe cu adevărat o meserie. De fapt el știa că după terminarea școlii se va angaja în această secție. Faptul că aparține acestui șantier, oamenii lui și planurile lor îndrăznețe, era un lucru aîit de clar pentru acest tînar, încît nici n-am mai trebărit cînd l-am auzit că vorbește în numele muncitorilor acestei secții. Voia să mă roage să scriu aici, în acest reportaj, despre o mică mare nemulțumire a lor: faptul că nimeni nu se ocupă de organizarea judicioasă a timpului liber, de felul în care își petrec ei acest timp liber. Era nedumerit că la proporțiile actuale, la care se vor adăuga atît de curînd acelea ale viitorului, Șantierul naval Constanța nu are încă o bază sportivă și un sindicat interesat să organizeze mici sau mari excursii în care să-și petreacă concediile salariale lui.

În drumul meu prin șantier l-am lăsat pe directorul S.N.C.-ului, ing. **Fuiorescu Dumitru**, în mod intenționat, ultimul. Cu destule probleme în carnetul meu, doream să ducem o discuție despre perspectivele lor și nu una de pură constatare. Am aflat astfel că, pentru a se înlătura o multitudine de dificultăți ivite din pricina dezvoltării accelerate a șantierului, și anul acesta o mare parte a eforturilor vor fi canalizate în procesul de calificare a cit mai multe cadre. Deși modalitatea de instruire practică se dovedește mai grea, ea va avea, din cauze obiective, aceeași pondere ca pînă acum, acoperînd ceea ce nu pot satisface Școala profesională și Liceul de construcții navale. De asemenea, șantierul va mai primi ajutoare din partea altor grupuri școlare din țară cum sînt cele de la Slatina și Drobeta Turnu Severin. Dar cei veniți din aceste grupuri școlare provoacă de obicei fenomene de neadaptare, la care se adaugă și destule neînțelegeri ale muncitorilor mai vechi care nu pricep așa cum trebuie reala nevoie de muncă calificată a șantierului, marea aflux de aici. Pe de altă parte se mai adaugă și reținerea unor tineri calificați față de munca pe acest șantier. Cei mai mulți pleacă din cauza greutăților întîmpinate cu locuința, la sfîrșitul calificării. Prin construcția de cămine, a spus tovarășul director, conducerea șantierului crede că a pus acum în mare parte capăt fluctuației de cadre.

Am plecat din acest șantier unde toți și totul se grăbește impetuos, trecînd iar pe lîngă grupele de tineri nerăbdători și pe lîngă noua hală aflată în faza de finalizare, pe care la venire nu o văzusem. Impresionantă în dimensiuni, cu geamurile date cu un verde de vitraliu rămas probabil de la vopsirea armăturii metalice, ea mi se arăta ca o viitoare catedrală închisă muncii.

ÎN CĂMIN

Cele trei cămine date în folosință anul trecut, la care m-am dus în vizită însoțit de tovarășul **Vasile Panaț**,

BIANCA VERNESCU

(Continuare în pag. 14)

munca culturală

de masă

Activitatea amatorilor, felul în care casele de cultură, cluburile, căminele culturale au înțeles să transpună în viață sarcinile cuprinse în programul ideologic al partidului, modul în care instituțiile profesionale au ajutat și sprijinit mișcarea artistică de amatori, în sfîrșit eficiența, în acest sens, a muncii depuse de Comitetul județean de cultură și educație socialistă, de Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de amatori, și de Școala populară de artă a făcut obiectul uneia dintre recentele plene ale Comitetului județean de cultură și educație socialistă Constanța. Plenara a conchis că, față de anii trecuți, se poate vorbi, într-adevăr, de un nivel artistic sporit al artei amatore, lucru firesc dacă ne gîndim că și exigența publicului, a interpreților și instructorilor este astăzi alta.

Din păcate, această stare înfloritoare nu caracterizează decît un număr relativ redus de formații, nefiînd încă vorba de un spor calitativ general. Există formații (și au fost date de exemplu cele din Mihai Viteazul, Pecineaga, Rasova, Cumpăna, Seimeni, Eforie etc.) care se mulțumesc cu un nivel artistic mediu și submediocr. Carențe serioase pot fi sem-

PERSEVERÎND PE FIRUL ARIADNEI... (I)

nalate mai ales în ce privește repertoriul (sărăcire a repertoriului de spectacol, în cazul teatrului, neautenticitate și lipsă de varietate în cazul formațiilor coregrafice, a soliștilor de muzică populară, generalități, la brigăzile artistice de agitație). Documentele Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, planul de măsuri al Comitetului județean de partid, care stabilește sarcini precise pentru dezvoltarea mișcării artistice de masă și a creației artistice de amatori, au stat și continuă să stea la baza întregii activități desfășurate în acest domeniu. Aceasta a determinat o creștere sensibilă a valorii intrinsece a activității dar, cum se sublinia și în concluziile plenarei, lipsuri există încă destule. Cele trei coruri foarte bune, cele două grupuri vocale excelente, cele trei formații de fluierași și cele citiva formații instrumentale ori cei citiva soliști vocali și instrumentali, buni sau foarte buni, nu reprezintă totuși în mod fidel potențialul artistic din județ, înțelegînd prin asta că acesta ar trebui să fie nivelul unui număr mare, cit mai mare de formații.

Care să fie cauzele inerției care mai domnește pe alocuri, a lipsei de activitate artistică în comuna cutare sau cutare, ne-am întrebă, pe bună dreptate? Cum se desfășoară munca de control și îndrumare efectuată de or-

ganele competente, cit de real este sprijinul acordat de instituțiile profesionale amatorului dornic să realizeze ceva, cum se pregătesc instructorii artistici și cine aruncă din cînd în cînd cite o privire critică asupra felului în care muncеstă el, nu întotdeauna, poate, în condiții foarte bune și comode, nu întotdeauna avînd la îndemînă ... entuziasmul celorlalți sau mijloace materiale fără de care nu se poate? Ne-am propus să mergem pe firul logic al lucrurilor, pe un posibil fir al Ariadnei, urmărind pas cu pas ceea ce am numi eficiență în activitatea cu amatori. Ne-am gîndit să începem prin a afla cum privește această problemă conducerea și instructorii Centrului de îndrumare, conducerea și profesorii Școlii populare de artă, conținutul investigația noastră și în unele instituții profesionale, urmînd să vedem cum se petrec lucrurile și acolo, la nivelul căminului, casei de cultură sau clubului. Să vedem, așadar, ce aflăm de la: **Teodor Niculescu**, directorul Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă; Pentru a spori contribuția la educarea patriotică și estetică a masei — laturi principale ale educației comuniste — s-au organizat manifestări care au primit apoi, datorită conținutului și formelor de prezenta-

re, girul calității, al autenticității și originalității. Astfel, la ediția '74 a festivalului „Pontica — dialog cultural cu viața” amatori au obținut frumoase succese prezentînd un spectacol muzical-coregrafic pe scena căminului cultural din Negureni, o trecere în revistă a unor brigăzi artistice fruntașe, expoziția „Viața județului Constanța în arta plastică a amatoriilor”, organizată la Casa de cultură din Medgidia, concertul de muzică corală și, în sfîrșit, întîlnirile dintre compozitori și muzicologi de prestigiu și public. Această bună impresie au produs-o amatori și la „Sărbările mării”. Binevenită a fost, cred, organizarea unor manifestări pe genuri de artă — teatru, teatru de păpuși, brigăzi artistice de agitație, etc. — sub formă de festivaluri și treceri în revistă, ceea ce a sporit, deopotrivă, interesul artiștilor amatori și al publicului.

O manifestare mult așteptată, în special de tineret, este „Steaua litoralului”, care și anul trecut a lansat noi talente, festival ce va continua și anul acesta începînd din luna mai și avînd o participare plurijudețeană. În ultimii doi ani s-au organizat 18 expoziții de artă plastică și fotografii artistice. Marea întrecere corală interjudețeană „Cîntare patriei” a inclus, la început, 5 formații corale din județul nostru: corul mixt al sindicatelor din Constanța, corul de femei al căminului cultural din Cobadin, corul Școlii superioare de marină, corul

ostășesc „Albatrosul”. Județul nostru a trimis mesageri și la unele festivaluri organizate în alte centre de județ (Craiova, Buzău, Sibiu, Caraș-Severin, Turnu Măgurele, Vaslui etc.) Începînd din noiembrie 1973 se desfășoară cea de a doua ediție a festivalului „Dobrogea de aur” — faza de masă — la care participă formații muzical-coregrafice, soliști vocali și instrumentali, coruri, grupuri vocale, tarafuri, formații de dansuri, orchestre de muzică populară și ușoară, etc. Se desfășoară apoi faza de masă și la concursul de teatru organizat în cîntea împlinirii a 30 de ani de la Eliberare și în cîntea celui de al XI-lea Congres al partidului. Aș vrea să mai amintesc participarea ansamblurilor folclorice „Pandelășul” și „Briulețul” la unele schimburi culturale-artistice cu străinătatea (Pandelășul, în 1973, la Festivalul balcanic de folclor, „Briulețul”, în Italia și Finlanda). Și problemele creației literare, muzicale, dramatice etc. stau în atenția noastră.

Cele 7 cercuri literare din județ sînt formate din muncitori, studenți, elevi, funcționari, intelectuali care încearcă să oglindească în versuri sau proză, viața oamenilor de pe aceste meleaguri. Acum, — și tot în cîntea celor două mari evenimente ce vor marca festiv acest an de noi realizări și cuceriri pe toate planurile — ne gîndim că, în colaborare cu revista „Tomis”, să edităm volumul de ver-

dorul zăpezii

Dobrogea anilor noștri a dat țării o seamă de scriitori-reporteri inezestrați: Traian Coșovei, Corneliu Leu, Dionisie Șincan, cărora li se adaugă mai târziu Vartan Arachelian. Între ei, numele lui Constantin Vișan se înscrie firesc. Desigur că destinele lor nu sînt confundabile, Traian Coșovei afirmîndu-se paralel în publicistică și literatură (poezie, proză), Corneliu Leu abordînd mereu alte teritorii ale scrisului, de la reportaj și nuvelă la roman și de la piesa de teatru la scenariul de film. Fapt demn de remarcă, mai toți au intrat în sfera filmului, televiziunii, radioului, specializîndu-se chiar în unul sau două din aceste domenii. Cei mai mulți au revenit în „galaxia Gutenberg”, fie prin rubrici în periodice, fie prin cărți, rămînînd, deci, fideli uneltelor prime, cele ale scrisului. Ceea ce ne interesează acum și aici este faptul că, indiferent de mijloacele folosite sau de genurile abordate, Dobrogea, în primul rînd Dobrogea, a beneficiat de pe urma acestor fii de drept ai ei, care s-au dovedit cu continuitate mesagerii realităților și metamorfозelor sale. Un astfel de mesager al Dobrogei natale ni s-a înfățișat, de-a lungul anilor, și Constantin Vișan. Iată de ce apariția în volum a unui mănunchi din zestrea sa publicistică nu putea să rămînă fără ecou în paginile acestei reviste cu titlul cetății Tomis. Ca o îndatorire, dar și ca un prilej binevenit de a întîrzi pe pagini, de a descifra și numi aspectele scrisului său.

Fără a fi un prolific, niciunul din industrii, Constantin Vișan a inserat în ziarle și revistele noastre, în timp, o mulțime de reportaje scurte, de eseuri-pilulă, de însemnări, unele scrise voit ca niște bruioane, „din mers”, ale participării la faptele patriei. Mereu am putut remarca o claritate și o concizie, un puls chiar, specific descrierii șantierei, orașelor în expansiune, ritmurilor industriale, realităților materiale și spirituale ale socialismului. Un mesaj viu, prezent în actualitate, pe care-l regăsim, cu o aceeași prospețime, în paginile cărții de față.

Titlul numește leit-motivul „de coloratură” care străbate cartea. „Dorul zăpezii” este dorul de copilărie, obsesia nostalgică a casei natale, din cîmpia dobrogeană și din preajma mării, izvorul venind din buni și străbuni. Ca o chemare a unei vîrste fă-

ră întoarcere, dar și a unui peisaj de miracole, plimbat ca în vis prin fața ochilor noștri. Peisaj care exprimă nu numai satul de băștină, sorgintea, ci înseși rădăcinile cugetului, adînc ramificate în solul acestei țări. Zăpezile înseamnă cancanarea, capetele de copil ale lui Brăncuși, demnitatea munților, caii mării, năzdrăvanii din bamele prunciei, ghiile adăstînd rodnice primăvara, sufletul însuși al patriei. Și nu numai ele. Caii, frumoși, vișătorii, neimblînziiții cai ai Dobrogei, caii în goană, în „beția galopului”, caii de spumă, caii Thalassei, caii de pe basoreliefurile antice, încremeniți în timp, descriși astfel ca „zeii acestui pămînt”. În altă parte sînt invocate florile, „pămîntul de flori”. Pepenii sînt iarăși simbol al meleagurilor natale, al „bucuriei pămîntului”, sînt „visul lui rotund”, „sferă cu muzică și dulceată”. Pretutindeni sînt descriși copiii. În parcuri, pe străzile Bucureștiului, la Praga, lângă zidurile Hradului, în piețele italice, pe o alee într-un oraș din China. Imaginează un cor al copiilor: „cine ninge?”, „noi nîngem, voi ningeți, ei ning”. Copiii, finținile, statuile de marmură — și porumbeii, ca un zbor peste spații al aceleiași dor de zăpezi. Gîndul se întoarce de oriunde spre patrie.

Modalitățile sînt varii: cadrul epic, cu inserția unor secvențe cinematografice („Dans alb”), cadrul liric, contrapunctat cu reflecții („Marea”), cadrul strict expositiv, de reportaj sec, agrementat cu neașteptate infuzii lirice („Sufletul casei”), faptul divers, descris în neprevăzutul său, incitant sub aspect etic („Accidentul”), portretul-crochiu, reliefînd o atitudine, o idee („Propunere”), foiletonul, fără îngroșări inutil caricat, comentariul precis ca o radiografie („Ulciorul nu merge de multe ori la apă”), poemul în proză („Sentimentul mării”). Pamfletul, scrisoarea sînt și ele aici. Multe din „piesele” acestui volum au concizie, concretețea și precizia unor scenarii, unor documentare ieșite din „realitatea imediată”. Altele sînt măturii în timp sau mărturisiri în care sînt incluse evocări lirice. Avem de-a face cînd cu un comentator sobru, de o fermă atitudine civică, cînd cu un vizător, reținîndu-ne atenția cu delicate reverii. În fine unele mărturisiri sînt concepute ca niște cronici ale unor „iubiri de scriitor”; astfel evocă imaginea, vocea lui Argezi, ținuta lui Sadoveanu, înțelepciunea lui Brăncuși, arcușul fermecat al lui Ion Voicu. („Vioara lui Voicu seamănă cu coama unui cal galopînd prin zăpezile copilăriei”). În însemnările de călătorie dozează cu atenție datele informației, imbinîndu-le cu detaliile de atmosferă, fără un accent deosebit pe culoare, ci, și aici, pe semnificație și atitudine.

Evident, Constantin Vișan preferă decorațiilor fastuos-inutile, expresia simplă, directă, opune, deci, rococo-ului jurnalistic o sobrietate, o reținere. Este, poate, refuzul său față de acea literaturizare „lipită” sau aplicată cu orice preț comentariului publicistic, care i-a incintat pe unii și i-a îngrozit pe alții. Deși Geo Bogza este citat ca un maestru, Constantin Vișan nu pare să descindă din „Cartea Oltului”. Temperamental, și nu numai, îi lipsesc acea facultate de re-

velare a grandiosului, acel patetism în fața geologicului, acea stare-izvod de mirări și hiperbole. Nici duhul aluvionar, exploziile din alte scrieri nu se strevăd. Nici repetițiile apăsate, contrapunctele, impactele ritmurilor în frază, pe care le mai aflăm doar la Zaharia Stancu. Spirit lucid (zăpada revine și ca simbol al purității sentimentelor, gesturilor umane, dar și ca elogiu al lucidității), fără exagerări, frust, însă, și precis, cu un incontestabil simț al detaliului caracteristic. Constantin Vișan descinde mai degrabă din F. Brunea-Fox, din reporterii cinematografici. F. Brunea-Fox din ingenioasele sale instantanee pe străzile Capitalei. George Macovescu din reportajele de tinerețe despre Constanța, și nu numai din acestea. Poate chiar Geo Bogza din unele proze scurte. În acest refuz de podoabe, de hiperbole, de amănunte șocante, de culori crude, de sonori asculte etc., etc., există desigur o alegere, dar și un risc. Există pericolul unui limbaj sec, al unei relatări terne, al unei simplificări pînă la schemă și la clișeu. Risc pe care autorul și-l asumă în chip deliberat, îndreptîndu-și atenția spre virtuțile înseși ale expresiei directe, ale comentariului exact, concentrat, riguros (chiar și atunci cînd pare sau este mozaicat). Este o situație în acel reportaj-eseu și ese-pilulă cum înseși tabletele lui Argezi erau, cum au practicat (și practică) scriitorii-reporteri iluștri de pe alte meridiane, acel essay în tradiția lui Lamb și Chesterton, acei „peschi rossi” ai lui Emilio Cecchi. Firește, vom urmări cu legitimă curiozitate viitoarele volume ale lui Constantin Vișan, așteptîndu-l deci.

OCTAVIAN GEORGESCU

ILEANA COJAN

Peisaj

Nu este un secret că oamenii de literă, scriitorii întîmpină greutăți în a ține pasul cuuceririlor tehnico-științifice. Mă refer în primul rînd la înțelegerea — nu empirică — a fenomenelor naturii care stau la baza descoperirilor epocale ai căror martori contemporani sîntem. O anumită inerție, profilul încă de pe băncile liceului umanist, creează un anumit gen de intelectualism cu preponderență literară în formație.

Cultura evoluează. Un om al literelor, de exemplu, se poate trezi la un moment dat privat de unele repere particulare prin care el își menține rolul său în societate. Aceste repere îi pot apară strălucirii lui sau de neînțeles. Există un ritm al evoluției care, în el însuși, are mai multe consecințe decît să zicem direcția clasică, normală, de a recepționa din jur progresul științific și tehnologic. Interesul pentru fațetele noi, pentru înțelegerea și judecarea acestora este mare.

cărți și semnificații

FIZICA PENTRU POETI

Noțiunea de cultură în zilele noastre a suferit și suferă o răsturnare a semnificației sale față de cea existentă acum 15-20 de ani. Necunoașterea unor domenii legate de civilizația tehnico-științifică antrenează din partea literaților, a scriitorilor, o ruptură de comunicație, o deformare a realității și nu arareori, greutăți în procesul de adaptare. Scriitorii se pot simți din ce în ce mai îndepărtați. Fără un efort, chiar și de reciclare, vor deveni puțin câte puțin incapabili de a înfrunta lumea care îi înconjoară într-o manieră rațională.

Iată de ce cartea „Physics for Poets”, de Robert H. March, apărută în editura Mc. Graw Hill, din S.U.A., nu de mult, reprezintă o idee fericită, nouă după părerea noastră, ca modalitate de studiere a noțiunilor științifice contemporane care să apropie pe literați de cetatea științei. Modul de prezentare a cărții este original: începe cu un fragment de poem! Titlul celor 18 capitole caută să fie cît mai literar posibil, de exemplu: „Căsătoria spațiului și timpului”, „Reîntoarcerea atomului”, „Originea relativității — cît de

lung este un tren în mișcare?”, etc. Volumul caută să demonstreze similitudinea proceselor creației științifice și artistice. Omul de știință, ca orice artist, preferă să simtă că munca sa vorbește prin ea însăși. Creatorul unei idei științifice abstracte, de exemplu, are tot așa de multă personalitate în opera sa ca și un artist. Unele din frumusețile fizicii sînt evidente cînd sînt scrise în limbajul lor natural, care este în foarte mare măsură matematic. O parte din aceste frumuseți sînt inevitabil pierdute prin tendințele de „literaturizare” a fenomenelor. Această tendință își are importanța sa prin maniera specifică de înțelegere și interpretare a culturii contemporane de astăzi, care trebuie pusă la îndemîna a cît mai multor oameni. Această simt că încep să aibă nevoie de științele experimentale. Nu numai pentru nivelul lor cultural. Oricine, angajat într-o activitate care cere un considerabil efort intelectual și impli-

cit emoțional, pentru a reuși trebuie să găsească, în activitatea sa, poezie și frumusețe!

Poeții au cîntat și cîntă legile naturii, fiind surprinși să constate frumusețea acestora. Așa cum spune și autorul cărții în introducerea: „...o idee ca să aibă ceva mai mult decît să corespundă unor realități fizice, ea trebuie de asemenea să fie și drăguță, atrăgătoare...”. Creativitatea în orice domeniu are o dimensiune emoțională.

Științele umaniste fac astăzi din ce în ce mai mult apel la fizică și matematică în special. Deși cercetările în științele umaniste se reduc la observație, nu se poate să nu remarcăm faptul că spiritul științelor exacte moderne fecundează implicit o mare parte a activității intelectuale a omului de astăzi.

Apariția unei astfel de cărți nu trebuie numai semnalată, ci interpretată semnificația ei într-un context mai larg al înțelegerii de care trebuie să se servească și cultura românească în ansamblu.

Dr. ing. PETRE T. FRANGOPOL

suri „Cîntare țării”, volum care să cuprindă în special poezii patriotice. Și, fiindcă tot vorbim de o activitate editorială, ar fi poate locul să mai vorbesc și despre un volum de teatru ce va cuprinde piesa „Noaptea, la capătul durerii” de Hristu Limona, culegerea de cîntece din trecutul de luptă al poporului, cîntece compuse de Dumitru Galav, culegerea de folclor „Tradiția românească a folclorului din Dobrogea” de același Dumitru Galav.

Și, fiindcă mă întrebai de eficiență, iată, am încercat să ne facem un bun obicei din a organiza periodic manifestări cu caracter de dezbateri menite să constituie fertile și utile schimburi de experiență. Asemenea acțiuni sînt trecute în planul nostru și pentru anul în curs: luna aceasta chiar va avea loc o consfățuire pe genuri de artă, la care vor fi invitați instructori de formații artistice: teatrul de amatori va constitui obiectul de analiză într-o viitoare consfățuire (februarie), în martie urmînd să ne ocupăm de brigada de agitație, în mai, de activitatea corală. În iunie de realizările dansatorilor, etc.

E adevărat avem și lipsuri, mai ales în ce privește ritmicitatea acțiunilor noastre, și în ce privește activitatea noastră de orientare și îndrumare a tuturor formațiilor din județ, existînd încă „pete albe” în cuprinderea teritorială de către metodisții noștri a tuturor instituțiilor de cultură din județ. Consider de asemenea că este

nesatisfăcătoare activitatea unor case de cultură din județ (dispariția corului Casei de cultură din Medgidia, dizolvarea unor formații de teatru — de la casele de cultură Mangalia, Eforie și Medgidia, care obținuseră la un moment dat frumoase succese. Dar, pe lângă partea noastră de vină cred că determinantă a fost și lipsa de interes manifestată de conducerile acestor case de cultură, obișnuite să aștepte ajutor din partea noastră și uitînd că existența unei activități artistice efervescente și consecutive e o obligație statutară. Există apoi o lipsă de inițiativă și pasiune a majorității metodisților de specialitate, salariați la instituțiile vizate, ce se complac în situația comodă de funcționari administrativi. Noi nu am organizat cu ei, sistematic, dezbateri și instruiri. Să nu uităm că, în primul rînd, casele de cultură trebuie să constituie un model de urmat pentru unitățile culturale din județul lor.

Nicolae Udrou, metodist cu probleme de teatru la această instituție: Noi am pus accentul pe activitatea permanentă, dorînd să realizăm spectacole în toate comunele județului. Ne-am ocupat apoi de îmbunătățirea repertoriului formațiilor de teatru, gîndindu-ne la un repertoriu de stațiune, iar acolo unde sînt condiții foarte bune, să se monteze anual 3 — 4 piese noi. La cîminul cultural din Valul lui Traian s-a pus în scenă spectacolul „Pasiune plus rațiune” de Al.

Mirodan, acum fiind în pregătire „Porumb crud” de Dan Tărchilă, cu ajutorul actriței Marcela Sassu, spectacol cu care vom participa de altfel și la festivalul „Zaharia Birsan” — festivalul interjudețean de piese într-un act — de la Cluj. În ultimii trei ani s-au montat peste 30 de piese de către amatorii din județul nostru, 13 piese pentru teatru școlar și 7 pentru păpuși. Mai există, totuși, unele regretabile goluri tematice. Mai există și greutăți. Nu-i chiar așa de simplu și ușor să antrenezi instructori cu adevărat calificați și mă gîndesc în primul rînd la actorii Teatrului de dramă și comedie din Constanța. Mulți dintre ei au răspuns ori de cite ori i-am solicitat — Marcela Sassu, Ileana Ploscaru, Alexandru Mereuță, Romeo Mogoș, Gheorghe Enache, C. Guțu, iar în ce privește partea muzicală, Silviu Panfîru, directorul Teatrului liric, a fost de nenumărate ori în juriile unor concursuri, apoi prof. Dem Diaconescu, Emanoil Frusinescu, Dan Moisescu cît și muzicologul Dragoș Alexandrescu au răspuns cu amabilitate ori de cite ori au fost solicitați. De multe ori însă s-au ivit dificultăți legate de transport, de onorarii, etc. Dar adevărata greutate constă în inerția unor directori de cîmine, în situația de provizorat în care unii se complac și așa mai adăuga, în lipsa de colaborare a tuturor intelectualilor din comună. Noi nu putem fi în același timp peste tot. Primarul, secretarul de partid trebuie să aibă în permanentă grijă

ca activitatea în această direcție să aibă ritmicitate și eficiență. Adevărul este că unii fac treabă, și fac treabă bună cei care sînt pasionați, dăruiiți trup și suflet muncii lor, iar alții se ascund după tot felul de motive „obiective”. Toată lumea are sarcini precise, dar cîți le îndeplinesc întotdeauna?

Sadi Herșcovici, directorul Școlii populare de artă: Din punctul nostru de vedere pregătirea instructorilor este bine gîndită și organizată. Împreună cu metodisții Centrului de îndrumare am mers încă de anul trecut pe teren și am discutat cu conducătorii instituțiilor culturale respective, vorbindu-le despre criteriile de selecționare, despre cursurile noastre etc. Care ar fi omul indicat pentru a deveni sau a se perfecționa în munca de instructor? În primul rînd cel care dovedește o reală pasiune pentru teatru, muzică etc., o cît de mică înclinație pentru artă și care desfășoară în prezent o oarecare activitate. Dar s-a mai întîmplat uneori să fie trimisi oameni la întîmplare, numai pentru a trimite pe cineva. Am discutat apoi și cu fiecare, să vedem ce gînduri are, ce proiecte... Ne-am gîndit să întocmim niște fișe de activitate a instructorilor veniți la cursuri pentru a le urmări, în timp, evoluția. Pentru acesta s-au prezentat 33 la cele 4 discipline (dirijat coral, regie teatru, brigăzi artistice de agitație, dansuri populare). Cursurile au fost concepute ca niște cursuri practice,

imbinînd continuu elementele teoretice cu cele practice. Astfel, la dirijat s-a studiat tehnica vocală dar și dirijatul propriu-zis, pe partituri, la brigăzi artistice — crearea și adaptarea de texte, cu fațete de viață din comuna unde muncesc (au plecat acasă cu texte bune de a fi montate); la teatru, de la tehnica lucrului pe vers la analiza regizurală a textului, la întocmirea caietului de regie și probleme de artă actorului, ore de machiaj și scenografie, la dansuri populare: înțelegerea dansului autentic dobrogean, probleme de transpunere scenică (și aici am imprimat muzica pentru dansuri pe benzi și fiecare a plecat acasă cu cite o bandă de magnetofon, pe care se găseau imprimate cite 10 melodii de dansuri învățate). Cum urmărim eficiența activității pe care ei o vor desfășura apoi, la cîminul cultural respectiv? Intenționăm ca, împreună cu metodisții Centrului de îndrumare, să mergem și să-i vedem la lucru. Pînă acum am folosit sistemul acordării de consultații prin corespondență. Începînd de anul trecut, în primele zile ale lunii aprilie am organizat o trecere în revistă a formațiilor pregătite de ei, urmată de discuții. Ideea s-a dovedit foarte bună. Aș vrea însă să constat că munca lor, oricît de entuziasată ar fi, nu va avea rezultatele scontate dacă nu se bucură de sprijinul orga-

(Continuare în pag. 14)

Cornel Regman: Ce facem, îi dăm dreptate lui Dragoș Vrăncănu (vezi cronica sa din *Contemporanul* nr. 52/1973) sau — cum cred — e nevoie să formulăm unele amendamente? Poetul-cronicar consideră primul volum de versuri al Ileanei Mălăncioiu *Păsărea tăiată* (1967) drept momentul de vîrf în evoluția autoarei, căreia-i reproșează că în volumele următoare: *Către Ieronim* (1970), *Inima reginei* (1971) și *Crini pentru domnișoara mireasă* (1973) s-a îndepărtat de „tăria de simbură indestructibilă a primelor versuri”, „care ar fi putut-o duce la o poezie de primul rang, solidă și puternică, asemănătoare celei a poeziei noastre importanți dintr-acele două războaie”. Reține, te rog, ambianța de prestigiu în care cronicarul înțelege să învâluie creația tinerei poete. Să se mai spună că veteranii noștri nu știu să atace aculele! Totuși elogiul apare trunchiat, dispunerea pe hartă a punctelor de altitudine și a zonelor de relief plat mă tem că va trebui să sufere anumite remedieri...

Și eu socotesc volumul de debut al Ileanei Mălăncioiu drept unul ieșit din comun, nerespectînd mai ales regula căreia i s-au conformat cam toți poeții generației de după 1960, de a debuta nu tocmai strălucit, iar în unele cazuri de-a dreptul înduioșător. Trezirea anilor n-a făcut să pălească *Păsărea tăiată*, iar orientarea poetei spre alt regim liric dă chiar un preț și un farmec aparte unor note care în clipa debutului nu erau poate evidente. De un inedit și o diversificare categorică față de poezii primei etape de afirmare a liricii tinere (care-i cuprinde pe Nichita Stănescu și pe Ion Gheorghe, dar și pe Ioan Alexandru și Adrian Păunescu) nu se poate totuși vorbi. Ioan Alexandru, mai cu seamă, și-a pus pecetea pe câteva din intuițiile înverzatei debutante, și chiar Labiș vechiază — mai rar și mai departe — asupra unor mișcări ale poetei în universul copilăriei, care e și al satului: „Mi-am lăsat în drum găleata plină / Să te poarte mirilor noroc. / Chiuviul lumii mă-nfioară / Parcă mi-a luat găleata foc”. (Nunta). Cel mai des însă violența continuă în imagine ni-l aminteste pe Ioan Alexandru: „Mi-a pocnit sub ploaie felinarul / Și mă luminează iarăși piatra / Scăpărătă în copitele de boi. / Scriștii roților încurcă / Barba tatei sprijinită-n piept. / Juncii aplecați sub greutate / Se impleticesc pe drumul drept. / Fulgerul a înroșit restul / Și le arde blana de la gît”. (Întoarcere). Ca psihologie, în schimb eroina acestor versuri e mai aproape de băletanele lui Nicolae Velea, iar cadrul familiar e al satului muntean fabulos și vivace, al evenimentelor de la potcovărie și de la moară din proza lui Marin Preda (Drum, La moară. M-a prins iarna pe drum, A plouat la munte, Bilci etc.)...

Al. Protopopescu: Cred că resortul acestor ultime trimiteri la doi prozatori se află doar în nevoia de a semna un univers rural al acestei poezii. Personajul care îl exploatează acum are însă altă structură. Ileana Mălăncioiu este un fel de duzduie Li-zuca infernală, la care suavitatea provine din nevroză și necruțătoare sintaxă biologică. Numai o critică tare de inger ar putea străbate senină această bintuită dămbăvă, prin care instinctele umbli slobode ca niște fantasmă, și unde gingașul Patrocle a devenit cogeamitea „Ursul”... Ne aflăm, cred, în fața unui tipic caz psiho-poetic, în care creația se plasează în sfera lirismului complexual. Spre o atare sesizare se îndreaptă Eugen Barbu într-una din „Spiralele” sale la cel mai cuprinzător volum al poetei, deși constatarea deviene imperioasă încă de la prima carte.

Care este în fond graficul acestui lirism complexual ce a izbutit să se impună chiar ca o „convingătoare visare stelară” (I-am citat pe Ilie Constantin din excelenta analiză aplicată poetei în *Despre poezii*, 1971)? Fiindcă este sesizabil încă de la prima poezie că „feminismul” Ileanei Mălăncioiu are ceva deosebit de întreaga intonare congenerică, ba, pe alocuri se face simțită tendința de a merge „à rebours” față de modelele liricii feminine. Recitind azi volumul de debut, *Păsărea tăiată*, nu vom putea găsi mai nimic din febra începuturilor poetei ale Anei Blandiana, aflate sub zodia oglinzii, nici din grația ideii, rămasă o permanență la Constanța Buzea, nici din farmecul ulișar și genuin cu care se înfășoară Gabriela Melinescu, în fine, nici prea multe similitudini cu feminitatea boemă care înviora la un moment dat noua noastră poezie feminină.

Cornel Regman: Mergînd pe linia stabilirii de înrudiri, volumul al doilea al poetei, *Către Ieronim*, ar fi trebuit să se numească mai degrabă *Către Adrian*, într-atît poeta se lasă

confruntări vitale, a căror sulețe nu e întotdeauna mai evidentă decît cruzimea. În vederea acestei noi programări a ființei poetei, viața este adusă la forma ei elementară, fiecare poezie pornind de la distincția fermă a celor doi termeni: *umanul și animalicul*. Unul cu rațiunea, celălalt cu fiorul devin două forțe care se atrag și intră în reacție. Semnificația cea mai înaltă a acestei confruntări este miraculoasă dorință de a trăi și a obține dovada deplină a vieții. Pentru echilibrul desăvîrșit pe care îl atinge demonstrația voi numi nu una din cele mai citate poeme, ci poezia *Sturionii*, fericită (și pură) intersecție de sensuri vitale și materiale, de pe urma căreia se naște imaginea ampluului testat universal al existenței, fără rani și cicatrici inutile: „Urcă sturionii la izvoare... / Ce împede e apa care-i petrece, / Și cum crește înolătoare prin ea / Pină se face riul vilcea! / Și cum crește mai departe înolătoarele / Pină se sprijină-n maluri să oprească izvoarele // Trec sturionii de izvoare... / Intră în pia-tră seacă de după ape / Și piatra

pulsurile primare nu este întotdeauna egală cu semnificația lor, fiindcă nu întotdeauna accidentele biologicului sînt revelatoare de coerență vitală. Operația de descompunere a naturii rămîne uneori o simplă violență a ei, imaginea nemaiavînd vlagă pentru a recomponere natura după legea umană. Mai simplu, poeta cade în cel mai intranzigent naturalism: „Bătrînul trece cuiele prin foc, / Le potrivește bine și le bate, / Și cînd se strîmbă și ajung în carne / Le scoate înapoi insingerate” (Drum). Sînt perioade de versificație ce nu pot intra nici măcar în cadrele așa-zisei „estetici a ritmului”, fiindcă referința la concret se face nu prin și pentru metaforă ca la marii exponenți ai metodei, ci prin act. Îngăduiți-mi să vă spun că poezia Vis din volumul *Păsărea tăiată* nu este nimic altceva decît insuportabilul reportaj al unui transplant: „Și se făcea că nu puteam să plec / Cu inima schimbată și rana vindecată / Că nu știam c-au trecut cele șapte zile / Și nu se mai întorc niciodată...”. Din păcate laparotomiile și vivisechțiile nu sînt puține. Mă simt dator să amîn-

miinii / și nu i-ai pus nici degetul pe gît / sub barba aspră unde bate pulsul?” (sic!)

Nici sosirea lui Ieronim nu este pe deplin tîmăduitoare: oricum însă, poezia se deschide spre orizonturi erotice mai cristaline, cu un plus de abstracție și rafinament: „Șade un copil și prinde fluturi, / vede Ieronim că fiul lui este / Dar nu poate să spună că a văzut, / Nici semn să facă, // Mă uit în ochiul lui Ieronim, / Aripa fluturului care se zbate, / Bine de tot încep să o văd / Cu pete colorate. / Apoi apare aplecat copilul, / Ci nimic nu este ca în oglindă, / Cu adevărat în ochiul lui Ieronim, / Fluturile vrea să îl prindă... (Fluturile).

Cornel Regman: Tot luptînd cu „adversarii” din afară ai poetei, nici n-am prins de veste că alături de mine se înalță un adversar și mai vajnic, și mai radical. Mai radical, pentru că în fața lui nici măcar poemele de început nu găsesc mintuire. Vajnic și neîmblinzit, pentru că refuzul e mai adînc decît cel obișnuit al criticii, e contestarea dreptului la afirmare a chiar materiei psihologice din care se plămădește această lirică. Să fie aici o intoleranță de bărbat în fața temelor literaturii feminine? Nu cred, pentru că adversarul de acum s-a dovedit un foarte fin promotor al analismului prozei feminine românești. Dar dacă pricinile de insatisfacție se limitează la frontierele poeziei Ileanei Mălăncioiu, nu mă pot opri să observ că aceleași impulsuri care duc într-adevăr nu o dată la inform, la impur și la documentul naturalist netransfigurat, hrănesc altădată foarte expresive și foarte personale poeme, în care simbolurile elaborate și dramaticul joc de oglinzi ce se adîncesc și se multiplică una într-alta, una prin alta, dezvăluie un alt chip poeziei. Desigur, unele limite de urmărire cărora au scăpat prea puțin: incapacitatea transgresării materiei brute, mulțumirea mijlocie care-i face să se oprească la stadii intermediare ale elaborării, și mai ales epidemia monografismului „vizionar”, care transformă volumele de versuri în tot atâtea tratate ale unor obsesii (uneori strict filologice), aceste limite au atins-o și pe tinăra poetă, tocmai cînd să așteptăm de la ea incununarea speranțelor — justificare, continuu să cred — pe care ni le dăduseră primele două volume. *Inima reginei* și *Crini pentru domnișoara mireasă* plătesc așadar tributul tradițional manierei sistematizate, indistinctului, pisălogiei. Dar tot aici sînt și piesele cele mai rare, câteva elegii din ciclul „Talismantul”, cu plastica lor fantomală, vorbind de existență, în ființa poetei, a unui „dublu” sfîșietor, dar mai ales poemele de clovnerie tristă din ultimul volum, amestecînd măști, păpușile și ipostazele valpurgice cu exhibarea rînilor sufletești: „Să vă fie carnaval de ris, capra este de gresie / Și gresia din cenușa ei și eu sînt iar / Și el se uită la mine cum plîng / Și cum lacrima se face chiblimbar //... M-am hotărît, mă fac capră de carnaval, / Mă fac șarpele, mă fac ochiul din templu sa / Pe care capul tău în pămînt aplecat / Fără să știe îl va căuta” (M-am hotărît). Această preoteasă pentru liturghii negre are în repertoriul ei arii pentru toate registrele. Sepulcralul se infiltrează cu nuntire, folcloricul cu imaginile onirice, sinistrul cu reprezentările festive și chiar somptuoase. Cele mai reușite poeme transferă deriziunea, lamentabilul pe un plan obiectiv al tenebrosului și caricaturalului popular, nu fără deschidere spre enigmatic: „Ca în cuptorul smeului s-a copt

(Continuare în pag. 14)

DIALOGURI CONTEMPORANE

nu numai crini pentru ileana mălăncioiu ...

călăuzită de Adrian Păunescu, al cărui vers larg, „pașoptist” îl imprumută cu redondanță cu tot („Și-a început să-mi fie frică de spada ce-ar putea să intre / În umărul regesc al vostru prin marginea de fier a ei”). Întîlnim frecvent preocuparea de anatomii și procese fiziologice a celui-lă Păunescu, precum și formulările lui tipătoare ca niște afixe, într-o limbă violentă, pe alocuri pedantă și pară desuetă, care face farmecul unor poeme din *Mieli primii*: „Eu rămîn tăcută-n preajma trupului ce se lungeste / Și se leagă în aer parcă-anume ca să știu / Că din el acum se vede doar o umbră și-o lumină / Dată de acea putere de-a fi fost odată viu” (Boul Jupui).

Dar Dragoș Vrăncănu are dreptate să observe că poeta încearcă, începînd chiar cu acest volum, să nu mai stăruie „în priza sa directă” a lumii satului și a propriei experiențe. Într-adevăr, poemele se autonomizează, își creează nucleu propriu din idei și obsesii, situațiile se despozează de autobiografie, nu și de încercările de reprezentări vii cu terminația în mit, poemele tind așadar să-și ajungă lor înșile prin forța simbolului depănat. Unde nu mai pot fi, din nou, de acord cu criticul *Contemporanului* e în aprecierea oportunității acestui proces de emancipare, pe care-l socotesc cu totul firesc și mai ales absolut necesar. Tot de pe acum își fac simțită prezența unele preferințe, înclinarea spre paradoxalul angajat (ca la Sorrescu) în eliberarea unor semnificații neliniștitoare, predilecția pentru anumite motive: joc, bilci, circ, folosite ca rampe de lansare pentru frapant.

Al. Protopopescu: Ileana Mălăncioiu a început printr-o îndrăzneală dezono-rare a eului implicat într-un șir de

crește / De parcă muntele ar respira / Adînc prin bronhiile unui pește. / Vin ploile prin stîncile roase / Ca printr-un puternic schelet / Și se vede din departe / Cum își desfac ei trupul dinadins / Și li se scurg icrele în mare. // Nu vă-ngroziți cînd pietrele tronesc / Și dacă vi se rup de sub picioare / Ca oasele de pești călcate din greșală / Să știți că vă aflați lîngă izvoare. // Beți apele acestora cu icro cu tot, / Să simțiți cum vă urcă sturionii prin trup — / E un loc unde singele nu-l mai încap — / Cînd le-or țîni înolătoarele prin voi / Vă veți putea împotrivi oricăror ape”. Această „dotare” posibilă a ființei cu funcții străine ei creează sugestia profundă a comuniunii necesare cu regnurile. Ceea ce caracterizează poezia este în primul rînd accelerarea armonioasă a planurilor, cumpătarea cu care imaginația actualului existențial întoarce gradat metafora la baza sa obiectivă de referință. Aici, ca pretutindeni în poezia Ileanei Mălăncioiu, eul apare ca sumă de posibilități vitale, raportarea la elementar realizîndu-se fără violență. Aș defini această poezie drept o reacție formativă, în care emoțiile pure ale ființei dezanimalizate înfruntă obstacole animalizate pentru a parcurge spațiul de la morală la ideal. În numele tendinței invincibile a poeziei de a porni și de a se întoarce la viață, poeta întemeiază un adevărat bestiariu, cu boi, junci, sturioni, berbeci, pui de cioară, gușteri etc., gata de efort efort muscular în stare să furnizeze o sugestie a existenței superioare. Am putea vorbi chiar de un complex *zoo-antrop*, nu doar în sens anecdotic, pe parcursul căruia ofensiva instinctului tinde să se transforme în reflecție. Numai că energia cu care sînt luminate și alarmate im-

test avertismentul lui G. Călinescu că „în materie de anatomie nu viața e mai poetică ci rigiditatea, artificialitatea”. Ileana Mălăncioiu se lasă însă uneori dusă de acest lirism chirurgical pînă foarte departe, adică pînă acolo unde umanul devine absolut incapabil să-și mai ia revanșa asupra animalicului. Poeziile — unele chiar dintre cele socotite *andologice* — rămîn simple calamități semnificative. Într-una din „anatomii” *Universului poeziei*, G. Călinescu nu îngăduia ingerului să fie nici măcar „oacheș”, pentru a nu tulbura azurul cu virilitatea lui. Ignorînd îndreptările, unele din „duhurile” Ileanei Mălăncioiu sînt parca autentice cazuri de poliomieliță: „Dar tu vezi monstru-n noapte, iubitule și plîngi / Căci el a vrut să fie iubită ta cea moartă / Dar are mina dreaptă în locul minii stingi / Și-n frunte are gura ce glasul mort i-l poartă. // Tu ai putere, Doamne, să-i smulgi cite o mină / Și să le pui în locul din care-au fost luate...” (Zăpezi că vezi cu ochii). Imi veți spune că boala poetei e „sublimă” și ea duce la infirmitatea supremă; așa să-i zicem morții. V-aș răspunde că nici eu nu caut numai pîntații de nufuri, dar în poezie tragicul diformului nu există. Încă o dată observ că eșecul acestor socuri vizuale se datorește nu violenței în sine a imaginii, ci faptului că informația nu activează la nivel metaforic, ci ca act pur fizic. Ca în *Richard al III-lea*, baladă a asistenței medicale, unde prestigiosul personaj este cioprit în bucați („Tot trupul îl are făcut din bucați...”) dintr-o eroare de diagnostic: „Dar dacă nu e mort, mai zise fata, / de unde știi că era mort / de vreme ce n-ai ascultat / să vezi de-îl bate inima / și nu l-ai strîns în mina ta încheietura

între secretariat și direcție

PĂGINI DIN BIOGRAFIA UNOR CĂRȚI CONTEMPORANE

Mihail Sevastos a scris foarte multe pagini despre alții; unele s-au publicat, altele nu. În apariția primelor de care e vorba, semnatarul rîndurilor de față a avut o oarecare participare, despre care va fi vorba mai jos; în neapariția celorlalte, de asemenea. S-a stîns supărat pe mine. O vreme, supărarea a purtat-o mai departe, foarte, chiar prea departe, soția sa. După cîtiva ani s-a stîns și ea. Nu mai are cine istorisi că aș fi fost sau aș fi „dușmanul literaturii lui Mihail Sevastos și chiar al lui personal”. Cum știu bine că în multe pagini pe care le-a scris — chiar fără intenția publicării — se află și citeva privind împrejurările care ne-au apropiat sau ne-au depărtat de mai multe ori succesiv, simt de datorita mea să comunic la rîndu-mi versiunea mea. Sevastos nu-mi poate da replică, fiindcă nu mai e; nici rîndurile de față nu sînt replică, fiindcă semnatarul lor nu le-a văzut pe celelalte și nu știe ce cuprind ele. La o distanță oarecare de timp, doi oameni povestesc deci despre aceeași întimplare. Istorisirea lui a fost consemnată mai aproape de momentul cînd s-au desfășurat faptele, deci poate fi mai exactă în reproducerea unor detalii, a vorbelor mele sau a vorbelor lui; a mea beneficiază în schimb de distanță și, ca atare, de o mai mare doză de răceală, obiectivi-

tate. El era avantajat și de împrejurarea că ne aflam atunci amîndoi în această lume, deci povestea lui putea cuprinde orice; în plus, relatarea lui nu era destinată publicării imediate. Însă cele ce se spun aici sînt despre un dispărut și sînt destinate să meargă numai decît sub ochii cititorului, care prețuiește totul după cugetul său. Și, orice s-ar spune, dăm mai mult crezămînt mărturiei lăsate de un om care nu mai e, decît evocării făcute de cineva care e lîngă noi, îl putem întîlni miine pe stradă, sau ne atingem cu cotul în autobuz. Cu toate acestea să încerc, nu fără a face apel la unele meșteșuguri pe care ni le-a învățat vechea artă a retorice și poeziei moștenite de la antici... Cînd pronunț numele lui Mihail Sevastos, în orice împrejurare, îmi vine în minte un catren al lui Păstorel în materie — după legea mnemotehnică care te face să spui todeauna, după Matei Basarab, și pe Vasile Lupu, chiar dacă rafinatul voievod moldav nu are ce căuta neapărat în frază lîngă omologul lui, iscusitul administrator valah. Bunăoară: Udriște Năsturel, cumnatul lui Matei Basarab... — și adăuga obligatoriu: „și Vasile Lupu! De gilcevit, s-au gilcevit toată viața, dar iată că istoria îl așează pe vecie, nedespărțiti, alături.

Tot așa și cu epigrama în cauză. Iată-o:

Sevastos să ție seamă
Cum că este obligat
Cînd îl scriu prin telegramă
Să răspundă prin mandat!

G. Călinescu a reproduș-o în *Istoria literaturii române*; însă o știam din altă parte, din copilărie, că e veche din 18 decembrie 1933.

Firește era o glumă, ca atîtea ale lui Păstorel; dar Păstorel era un excepțional diagnostician în chestiuni de caracterologie. Gluma, la el, definea firii și situații. Dacă se citește exact și adînc epigrama, se înțelege cu totul altceva decît despre nevoia vestică de bani a hronicarului măscăriciului Vădătuț. E schema unui portret, în reducere maximă.

Căci iată ce spune Mihail Sevastos despre el însuși, relatînd o scenă petrecută cu Ibrăileanu — o citez exact, din volumul *Amintiri de la Viața românească* (E.P.L. 1966, p. 40), lăsînd la o parte doar cuvintele netrebuitoare ilustrării:

„Într-o după amiază caldă de mai, ședeam la birou și scriam. Ibrăileanu îmi dicta un articol, plîmbîndu-se prin odaie. Eu visam viitoarele expediții de vînătoare și dormităm scriînd. Apropîindu-se de mine, Ibrăileanu citi ultima mea frază despre

Alec Russo, pe care îl scrisesem în franțuzește: Rousseau...

— Mă, storăș — îmi spuse cu blîndețe Ibrăileanu — de aceea îmi place să scriu cu tine: ești absent, am impresia că sîngur...”

Absența de acest fel în timpul prezenței printre oameni excepționali, Sevastos și-o certifică, iată, prin gura lui Ibrăileanu. Altfel cu greu am fi crezut-o, deși paginile memorialistului o atestă. Întotdeauna m-am uimit în fața ei și l-am admirat sincer pentru ea: sînt rari oamenii s-o izbutesc în asemenea măsură!

Pe Sevastos îl cunoșteam, deci, din multe izvoare, atunci cînd am citit în manuscris, pentru editură, prin 1953 sau 1954, prima formă a *Amintirilor de la Viața românească*, deci a revistei unde el fusese secretar de redacție. Erau cu totul alfel de cum au apărut mai apoi, în 1955, acestea mult diferite și de felul cum aveam să i le tipăresc însumi în 1966, cînd eram acum direct editorul, nu doar referentul extern al cărții.

Manuscrisul era o foarte amplă comunicare a unor întîmplări din redacția faimoasei reviste ieșene, de care memorialistul a fost legat direct din 1911 pînă prin 1924, cînd s-a retras din secretariatul ei de redacție, devenind în 1925 director al *Adevărului Mierii* și artistic, la București. Reconstituirea mergeau însă nu doar pînă în 1925, ci se prelungeau și cu informații ulterioare. Știam de atunci că lucrarea era doar un prim tom, trebuind să fie urmat de altele, următorul fiind dedicat tocmai directo-

rului de la *Adevărul literar* și artistic. *Viața românească* a fost principala tribună poporanistă, înainte de primul război mondial; lucrul era știut. *Adevărul literar* n-a fost poporanist; și asta era știut. Ceea ce era mai puțin clar în text a fost de ce lucrurile stăteau așa. Cel mai simplu de răspuns ar fi fost că *Adevărul literar* nu era poporanist pentru că, după război, nici *Viața românească* nu mai era ce fusese. Dezinteresul Botezilor din sfera financiară, și trecerea mai fermă a lui Stere spre politica activă, pe de-o parte; restringerea sferei lui Ibrăileanu spre literatură și venirea lui Ralea la conducere, pe de altă parte, apoi revizuirile ideologice ale grupării, trecerea poporanismului doctrinar către politica „jăranistă” de partid și altele de acestea schimbaseră peisajul general al redacției. Lucrarea nu făcea însă distincții necesare, cînd aborda seria respectivă de probleme, ci extindea adorația pentru „domnul Ibrăileanu” către toate fronturile revistei și către toți bărbății importanți care semnaseră în paginile ei.

Lucrul era însă foarte dificil și parte inexactă. Mai interesant era că, în textul memorialistului, *Viața românească* antebelică, adică tribuna poporanistă, era toată prefăcută în statuie sau în soclu pur al statuiilor perfecte ale corifeilor ei; în același text, *Viața românească* postbelică mai era așa încă patru-cinci ani după reparație, petrecută în 1920, martie; odată cu 1924, revista, declara memorialistul,

un suflet ca paharul

Pe undele de plaiuri lunecă aera țării,
Zac munții ei de vîrsta albastrului
cicorii
Și-i trec prin mădulele eufremurele zării,
De cite ori cu unghiul lor o împung
cocorii

Lumina e din miera baltării pe arcade,
Unse cu-azururi umblă amiezile-n țîrlci,
Măriei sale codrul îi curge din balade
Un suflet ca paharul să dăinuască-aici.

În mit începe iarba-țîrelor a pîli,
Sudoarea-mpinge galbenii adincului în
spice.
De mult ce-i miorișă și baci, acestel glii
Îi dau din piept tullele de iarbă și aglice.

Balauri de metale sug singele de iazme,
Stîndardele ca miezul harbușilor zemoși
Le duce, mindră, țara spre împlinit de
basme,
Îmbujorați la chipuri sinte Feșii ei
frumoși.

podgorii

Urcă dealurile în calcar și lui cu
vara-n spinare
Clurdele de vii umblă inebunite de
soare.
Se tot due într-una pină la pragul de
sus

Și mai spre răsărit și mai spre apus,
Ca niște chilimuri vegetale, ca niște
mări nemărginite

Peste brietele țării, iau costișele în
copite,

Le ferece în lături, spăimate, mările
lor, ogoarele pîinii
Ca să nu se întindă, le închid în
țarcuri salcîmii.

În țîțele lor, o, prea slăvitele, sfîlnic
ascunsele, crește mereu rodul puterii
Și sfișiate de-o arșiță foarte, beau setea
verii.

Sub baldachinu-i, acum brumărel
furișează rugini,

Lumina, mai joasă aici, putregăiește-n
ciorchini.

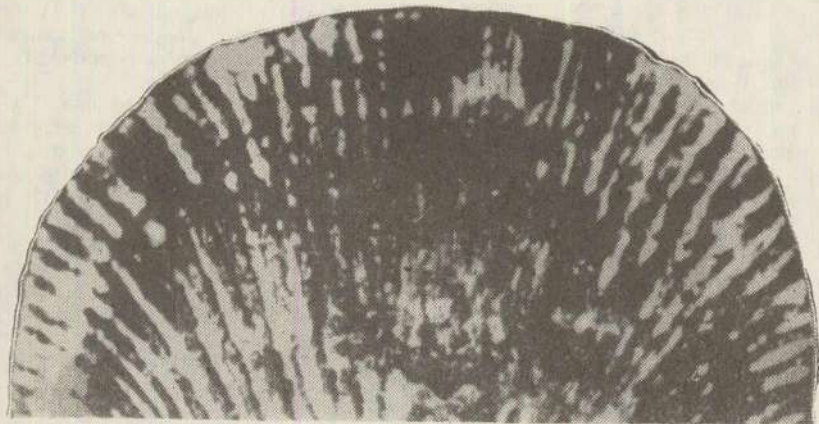
Parcă zilole curg de miere, parcă de
chiparoasă,

Parcă de duminică, parcă de tîmțioasă.

Mai vesteșdă transparența, prin ea trec
oase și vreasuri.

Miezul cel dulce-al pămîntului chefuliește
în teacuri.

Toate esențele, toate aromele se-mpreună
în aceeași licoare,
să-i dea parfum, buchet și culoare.

AUREL DUMITRESCU

Hei, voi, toți acei dintr-un nat cu
descălecătorii
De vatră, căreia fost-am și-i sintem din
veac zămislitori de podgorii,
Să-nehinăm cu stelele, cu miorișele, cu
femeile noastre, cu bozii,
Cupa de lacrimă a suavei țării ambrozii.

rămîneți tineri

Sintetzi la vîrsta zborurilor, totul
e pentru voi și ceea ce nu este
se poate, în voi muguri săvîrșesc

zvirliți stelele năzdrăvane în popice,
cu roua cerului țîrlinele vă ungeți,
o, și cum gilgile-n cascadele ochilor

precum o apă neîncepută,
purpura zorilor adulmecînd învîpăiații
ani!

Să știți că nemurire nu există.
Spunem: am fost, sintem, mai sintem
tineri.

Asta e tot.
Doar tinerețea e nemuritoare,
în ea se-nnoadă toate vîrstele,
ca anotimpurile-n primăvară
și dacă neastîmpărul în voi
sprînjarele torente-l prelungește
printre zăpezi și ani, nestins, precum

arpeggiile lunii în maree,
rămîneți căfărași pe povîrnișuri,
eutezatori, ca niște
inalte țorțe-arzînd, molizii fără vîrstă.

verticala rută

Topește marea lună-n ea și bate
Monedă, vama de trecut spre vis,
Filoane zăcămintele-au deschis,
Ferecă-n aur undele lunare.

Și fecundată de stelare ploii,
Destinde spațioasele-i culoare.
În care noapte-nfige cîngi și doare,
Cum dor și adîncimile în noi.

Că de vagabondăm, argonauți,
Cu ochii-mpunși în vid, mai spre
nainte,

Răminem miezul hăului fierbinte
Înțîșinat în noi, de noapte supți.

Orbecăim prin cețile de pislă.
Ca să deprindem verticala rută.
Cîntă-n molizi fîștura de lăută.
Zvonese adîncuri într-un clot de vislă.

poemul tăcerii

Am risipit toți banii pe drum,
tăcerea îi cumpănea în cuvinte,
unul de prisos de-aș avea
investii-l-aș tot în miera tăcerii

și, iată, mai elocventă acum
la masa tăcerii și piatra cuvîntă,
și sihele, și florile care exaltă,
fecundîndu-se în polenul tăcerii,
cuvintele umblă cu tăcerea de mină,
în mine niște viermi torc borangice,
clocănesc fildeșul lunii, tăcerea
să nu sune a calpă monedă,
tăcerea
se dă numai pe greii arginți.
Va veni și vremea să mă strîmut cu
totul în ea

și atunci cuvintele,
dezvăluindu-și șiragul de perle, atunci
cuvintele vor striga: lăsați-l,
lăsați acum să vorbească
acel ce pe sine alți s-a tăcut.

nemoarte

Lumina aburește pahar
de colnar și de murfatlar,
pe care mă pune pecete
mereu o buză de sete.

Stirpe de dragoste foarte.
chirpîc humuit de nemoarte.
trag bulgări de soare în vatră
de stemă și-i semăn în piatră.

Mă scurg din căderi de azur,
umbră fără contur,
zi fără amurg
și curg și curg și curg...

scrisoare către mare

Această-nchipuire de scrisoare
Întruchipează fapt cu iz livrese,
Să-ți spună că tu pari, doar ei trăiesc,
Deși-s ulcea din tine eurgătoare.

Pe albii imemoriale vine
Gîndul cu sfredelirile-i subline.
Forează dintele-i în adîncime.
Nu-ți dau de fund, cum nu îmi dau
de mine.

Din toate trele părți ai supt pămîntul.
Poți să încinți, să tulburi și să dori,
Eu strig peste fierbinșile vîltori,
Din flama lor mi-am rostuit cuvîntul.

Luceferi singerează ochii-mi triști.
Statul neîmplinite cad în marmuri.
Eu sint. Zadarnic bați tu zări și
țîrmuri.

Căci vie doar în eul meu există.

reverie

Seara se închină zeilor de fum,
Fluturi mari de umbre scutură petale,
La ferestre, stele capul scot timid,
Lebedele negre nopții-i dau țircoale.

Doamne, adîta pace-n mine-a pogorit,
De-aș putea pe toată a o revărsare.
Clopote să-și uite dangătul strident,
Drept să-și înă brazii trunchiul-n
luminare.

De picioare marea ca de plumb
mi-alîrnă,
Lunec pe-o meduză în nisip, ilar,
Poate că alcea drumul meu sfișește,
Sînt că-n trup îmi crește-o piatră de
botar.

Dincolo de care dinți albi sună perle,
Trec prin reveria-mi niște ochi și-apun.
Ochii ei... Mai bine-i, căci căzut în
mine.
Nu mai știu iubitei ce-aș putea să-i
spun.

G. G. URSU

Trei Terarhi

Dantele - flori de piatră și de nis,
Viesii cîntec și iubiri pînă,
Trăiești la strălucitul Cantemir,
Cînd multe doar pe frunze s-au fost nis,
Dantele - flori de piatră și de nis.

Dantele - flori de piatră și de nis,
Îf dăre mortii și niște jule,
Plutînd din' depărtări spre depărtări,
Cînd multe - au fost doar prona după vînt,
Dantele - flori de piatră și de nis.

Dantele - flori de piatră și de nis,
Itan, Trămura, năle pîntecă ta,
L am să plec de-aici să pot uita,
L tîchic să plec ca să nu mor,
Dantele - flori de piatră și de nis.

Jeri, oct. 1973

DAN ROTARU

Parul de iarnă

O, trupul meu mă vînde frumuseții,
iar voi mă bînuieți cu ochii-ntr-una!
Trec lucrurile cahe alte vîrți,
ca o grădina-mă, răsar luna

Trec lucrurile-acetia, prea bolbate,
mămi gîtle singele de prin curioze
Ita, cîmii n-au murit, ei s-au retras
în ei, de mine m-au aduca-aminte

Plumul lor l-am sfîrșit cu umbra,
în tușe. Acelor triste flori
mălină-le aducera-aminte:
nu vor muri nicînd de dorii mî!

Dan Rotaru

dădea înapoi. Dacă socotim azi cine
plecă din redacție și cine venea, la
această dată, concluziile se impun de
la sine, oricît plecații nu se rupeau
de tot, iar nou sosiții puteau fi so-
cotiți oameni capabili. Totuși, se
spunea în text, aceștia nu se ocupau
de revistă, nu socoteau bine mărimea
literăi, nu erau pasionați de „bucă-
ră revistei” etc., etc.

Referențul din 1953 sau 1954 n-a vî-
zut cu ochi buni aceste destăinuri.
Le-a crezut subiective și a referat
despre ele în consecință. Tot așa, dar
cu mai mare gravitate, despre sta-
tuia care se ridica în text lui Con-
stantin Stere, pe soclul imaculat al
poporanismului.

„Cazul Stere” nu era deloc lîmpede
în acel moment; cazul poporanismu-
lui nu stătea mai bine. Cele spuse de
memorialist, departe de a contribui la
alegerea apelor, le tulburau. Să se
fi cerut memorialistului disocieri sau
adaosuri, era de prisos: nu i se pu-
tea pretinde să toarne un piper, de
care nu dispunea, în apa sa de tran-
dăfiri, care era în cantitate. Deci pro-
punerea referențului a fost să se se-
lecteze din manuscris cutare și cu-
tare părți ale lui, asupra cărora nu
ar fi de făcut obiecții esențiale. Ce-
lelalte să fie restituite autorului, pen-
tru nevoile sale. Opinia redacției de
editură n-a fost alta; cartea a apă-
rut în 1955, într-o formă care se-
măna cu manuscrisul inițial ca un
borcan de marmeladă cu mărul din
care s-au cules merele. Dar și mar-
melada e de folos și hrănitoare și ni-
meni nu-i contestă sorginea.

Memorialistul va fi simțit destulă
mîhnire pentru înfățișarea cărții, pe
lingă bucuria de a o fi văzut tipărită.
Contrarietatea aceasta a trăit-o ori-
cum referențul. S-a socotit vinovat,
deși nu era singurul, de tratamentul
aplicat textului, și apoi treaba nu se
putea petrece altfel, date fiind carac-
teristicile, ca să zic așa, ale manu-
scrisului.

Conștiința vinovăției roade însă —
și iată-l pe referențal extern din 1953
sau 1954, ajuns în 1960 redactor în e-
ditura cu pricina. Un an, doi au tre-
buit să treacă pînă s-au rezolvat al-
tele, mai urgente. Prin 1963 l-a che-
mat pe memorialistul Vieții româ-
nești. I-a comunicat remușcările sale
și l-a invitat să dea o nouă ediție a
cărții, în care Stere să fie adus în
lumină, chiar dacă soclul poporanist
va fi ajustat după trebuințele obiecti-
vității istorice; în care venirea lui
Ralea să fie pictată după cele ce se
adunaseră în sufletul și amintirea
memorialistului chiar dacă uneori a-
lături cu adevărul; să fie adăugate
faptele de seamă ale redacției, dar și
„lăclălele”, farsele, porecele, vinăto-
rile, mai substanțiale. Adică să se re-
vină, pe cit e cazul, la materialul de
relatări ale primului manuscris.

Era nu expresia unei compensații,
deși reminiscențele călînței jucau în
balanță, ci era în primul rînd necesi-
tatea unei contribuții corecte la isto-
ria literară și respectul pentru me-
morialist, care-și scrisese aducerile
aminte în felul său propriu.
Acesta a adus după un timp manu-
scrisul, orînduit așa cum a crezut po-

trivit. Cartea care a apărut în 1966,
cu aproape 500 pagini, nu e chiar fi-
delă acestui manuscris. Ba e chiar
bine diferită. Între versiunea ei și
ceea ce se adusese drept manuscris
au stat citeva luni de laborioasă tru-
dă și mai multe variante, citite pe
rînd de către redactor. Esențial e că
lucrarea a apărut și autorul a putut
să ofere un exemplar editorului său,
cu o măgulitoare dedicație, în care e
vorba de mulțumirile sale, de „sfă-
turi inteligente primite” și de „gus-
tul artistic”, grație cărora cartea fu-
sesse „îmbunătățită”.

A urmat noua carte, anunțată și aște-
ptată: *Amintiri de la Adevărul li-
terar*. Aici relațiile autorului cu e-
ditorul au început a coborî primej-
dios.

Pentru cine privește azi cu destulă
înțelegere cum se desfășurau lucruri-
le în perimetrul literar acum ju-
mătate de veac, și mai încoace, vede
că între *Viața românească* și *Adevă-
rul literar* nu se putea trage linia de
demarcație pe care o stabilea memo-
rialistul. Lucrul îl sugerase chiar el
în mai multe capitole din volumul
precedent, iar în unul o declarase di-
rect. Ibrăileanu îi dăduse sfaturi cum
să facă săptămînalul bucureștean, la
a cărui direcție fusese adus fostul
„storas”: „Trebuie să ai și tact... Nu
trebuie să le declari război dintr-o
dată (fostei echipe a revistei, n.n.)...
Scriitorii de la *Viața românească* iti
vor da tot concursul... Să-ți fortifici
astfel poziția față de conducătorii in-
stituției (ai Societății „Adevărul”,
n.n.)... Să faci singur Revista revîs-

telor românești... Recenzentul actual
al revistelor românești e bun. Păs-
trează-l, dar dă-i să facă darea de
seamă a revistelor străine... Du cam-
panii ideologice. Nu te mîrgini nu-
mai la atacuri personale. Ești format
doar spiritualmente în redacția *Vieții
românești* și ai să te poți opri la ho-
tărîrea cea mai potrivită, de la caz
la caz...”

Editorul nu-și aduce aminte azi toc-
mai exact, dacă aceste sfaturi, repro-
duse aidoma din același volum (p.
429—430), n-au fost și ele „îmbunătă-
țite” la pregătirea cărții pentru ti-
par, ca urmare a „sfaturilor inteli-
gente” pentru ca să nu reiasă chiar
atît de pe gleau că *Adevărul literar*
și artistic era un fel de sucursală a
Vieții românești și nimic mai mult,
chiar dacă memorialistul afirma:
„Am luat conducerea *Adevărului li-
terar* avînd drept îndreptar sfaturile
lui Ibrăileanu”.

Ce spunea memorialistul în noul vo-
lume? Amintirile despre oameni, asă-
dar despre scriitorii de la *Adevărul
literar* se consumaseră în mare parte
în cadrul evocărilor despre *Viața ro-
mânească*. Despre noua revistă, ar fi
trebuit să se spună evocîndu-se noii
colaboratori: G. Călinescu, Al. A.
Philippide, ambii deținători ai unor
rubrici care dădeau prestigiul revis-
tei, și alții. Apoi era potrivit să se
vadă activitatea de aici a lui Sado-
veanu, care era alta decît la *Viața
românească*; apăreau aici mari dis-
cuții ideologice în cîmpul literaturii
dintre cele hotărîte de Ibrăileanu;

alta era și participarea altor „scriitori
de la *Viața românească*”. *Adevărul
literar* a fost, incontestabil, dintre
săptămînalele interbelice cele mai
bune, cel cu durata cea mai mare
de existență. El a adunat scriitorii cei
mai mulți dintre cei mai reprezen-
tativi al perioadei. Cui își datorează
revista această situație? Firește, și
sfaturilor lui Ibrăileanu, dar cine le
punea în practică, dacă nu directorul,
care era Mihail Sevastos? E drept că
și Ibrăileanu se stîngea în 1936, la fel
Stere, amîndoi stîlpi ai grupului, dar
tot în 1936, în conducerea Societății
„Adevărul” și a cotidianelor ei de
bază intra Mihail Sadoveanu, care
rămînea acolo pînă la desființarea a-
cestora, în 1938. Deci, grupul avea
grijă în continuare de săptămînalul
său, care naviga — în ape foarte tul-
buri — bine sprijinit și ducea cam-
panii ideologice în consecință.

Însă în *Amintirile* directorului său,
prezentate editurii încă din 1965, nimic
sau aproape nimic din toate acestea.
Occupau mare loc, la capitolul „pole-
mici”, disputele stîrnite de rubrica
Revista revistelor românești, sau de
o cronică, nu a literaturii, ci a vieții
literare, ținută, după indicația lui
Ibrăileanu, de memorialist. În cadrul
celor două rubrici se verifică afirma-
ția acestuia că n-a urmat „în totul”
îndemnul magului asirian de la
Iași, cum i se zicea lui Ibrăileanu, ci

MIHAI GAFIȚA

(Continuare în pag. 14)

IMNURILE PATRIEI

ești crin de aur...

Ești crin de aur. Patrie solară-inveșmîntată-n aripe de foc.
Lacrime sticle care te veghează, noi o stînjim cu flori de
busuioac.
Și fumegă-n tulpini singe străbun, ard ceruri de-nîrebări în
taină tînei.
Țesuți din vis, creștem în noi furtuni, adine, mușcînd cărările
luminei.
Un fărîm albastru ne hrănește zborul înfrăgezînd columbele
de gînd.
Noi știm să preschimbăm rana în floare, prin zodia-mplinirii
lunecînd.
Balade 'lîmpei prind contur în noi și spada fapte-î fulger
vertical.
Picură-n suflet gloria din ierburi și visele ni-s vulturi de
cristal.

Mătasea doinei stăruie-n auz involburînd năvoadele privirii.
Prin ualurile venelor ne curgî. Tu — fărîm de miere — sferă
a iubirii...

să aducem crini

Să aducem crini de aur într-a Țării iubire.
Noi, bărbați născuți cu vulturi în privirile-nstelate.
Fluvii pure curg în gînduri. Lancea luminei, subțire,
Trece-n prelungirea noastră peste chinga clipei sparte.

Pentru noi nu sunt hotare, nici amurg nu crește-n cînt.
Vorbele noastre sunt fapte în zidiri imbobocite
Și ne unge veșnicia, precum un ulei preasfînt.
Rotunjindu-ne lăuntric drumuri, drumuri nesfîrșite.

Și ni-s plaurii de miere în iubiri călătorii...
Și ni-e suflet lutul țărilor de păsări înzăpezit...
Și suntem precum străbunii înarmați pînă în dinți
Cu credința-n țărmii de aur mărginînd simburii de mît.

Neamuri de codreni, prelinși în lungi paltini de tăcere,
Ne sîrută nemurirea timpului înroșate.
O, pre noi doar spada fapte ne înveșmîntează-n sferă,
Un virtute solar ne coace visele înaripate.

Curg dorințele — pîriuri — în altarele mișcării,
Imnuri blînde de mătase ne sunt obipurile pline
de izbînză. Suntem medallii sau suntem dorința zării,
Proaspătă dorința-a zării de a fi numai lumina...

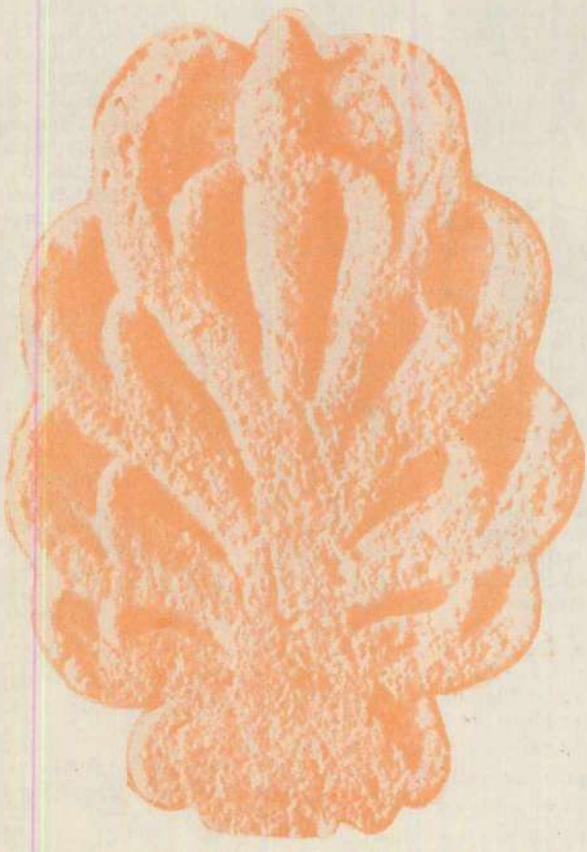
tu îmi aduci solii...

Tu îmi aduci solii solare prin ochiul țărilor lîmpezite,
Serbarea mea înaripată-n sulă înmugurînd aprins...
Tu îmi lei hrană din visare, din simfonii de dor urzite
Lăsînd în mine spada albă a bobului de necuprins.

Ești dimineața apei pure purtînd corole de aripe,
Un smălț stelar scilipînd puternic în zori de lapte-avolburăți.
Altar rotund, uns de speranțe, în coaja dulce-a unei clipe
Hotărnicie-n bucurie de gînduri aspre de bărbați.

O, bolta frunții mele arde lăstari de imnuri pentru tine,
Zăpada sfîntă a iubirii înșămîmîndu-mi-o cu aște.
Tu ești victoria de aur, cu șuvoiri de sensuri pline,
Nisipul înspumat din suflet pîscut de simfonii albastre.

Trecem, îndoldorați de gînduri, născuți din mormure-nstelate.
Dizolvi în noi plauri de liniști și alge de plutiri albastre...
Tu ești pămîntul cărnii mele, izvor mișcării fără noaptea,
Tu, lacrimă de foc, subțire, și suflet sufletelor noastre...

temelia

E-al părinților noștri altar,
Semn
Al gloriei lor de-alcindva ni-i,
Temelia
Din cimpul barbar,
Monumental
Tropaeum Traiani.

De cînd dacii din munte,
Țărani,
De cînd geții cimpiei,
Țărani,
Înfruntară
Înfrînți de romani,
Legiunile timpului,
Anii.

Pretutîndeni
Auzi împrejur,
Sub făclii albastru-ale bolții,
Sub tăcerile
Cerulei pur,
Sub coloanele templului nopții,

Umbre vii,
Tumultuos vîlmășeag.
Ies aievea

Din lespezi
Vedenii.

Tinăr e
Monumentul moșneag
Povestînd cele două milenii!

Arhitecți
De popoare
Și țări
Și ai ordinei Romei în lume,

Și ai lumilor noi așezări
Sunt aici:
Amintiri fără nume,

Calcinate-oseminate,
Sunt ei
„Veterani et cives Romani”
Peste care bătură
Pași grei
Legiunile timpului,
Anii.

Sunt aici
Două flăcări perechi
Încheiate-n efigii de piatră.

E aici
Legămîntul străvechi

Care țileuie
Focul

Din vatră:

„Vom trăi cu străbunii la fel

Înfruntînd.
Dacă soarte
Uragane, d
Renăscînd
Din ruini

Al imperi
Scut de
Obîrșiei ne
E-al istori
Străjuie
De cetăți
Și de castre

Temelia
De sacru
Monument
Tropaeum
Și de cînd
Legiunile
Anii...

RAPSDIE DOBROGEANA (II)

de MIRCEA BRĂTUCU

Trecuseră cîțiva ani de la întîlnirea
din canarale. Radu Iatan era acum
la București, în ultimul an de stu-
denție. S-a dus să viziteze Salonul
oficial, cu gîndul să scrie o notă pen-
tru „Lyceum”, unde, la recomandarea
profesorului Vineș, fusese îngăduit
printre tinerii începători, autori de
note și scurte comentarii, de cele mai
multe ori nesemnate. La Salon, s-a
pomenit în fața unui tablou de di-
mensiuni mijlocii, pe care, de la prima
ochire, a avut senzația netă că
l-ar cunoaște de undeva. Era intri-
gat: ce îi poate aminti tabloul ace-
sta lui, cînd el nu frecventa atelierul
nici unui pictor? S-a grăbit să con-
sulte catalogul. În dreptul numărului
de ordine a citit: S. Adam — Cana-
ra la Adamoliși. Pastel, 45/62 cm.
Bruse, din adîncurile în care zac lu-
crurile uitate, a ținut amintirea se-
rii petrecute lîngă cișmele în tovară-
șia omului cu pălărie de pai negru.
Așadar acesta fusese atunci omul:
Samuel Adamys, pictorul S. Adam,
cum îl cunoștea lumea artelor! La
distanță de ani, iată-l din nou!
Acum însă, cînd privea tabloul, Radu
Iatan nu mai era un diletant în pre-
uirea farmecelor Dobrogei. I-ar fi
putut spune de astădată omului cu
pălărie de pai negru tot ceea ce atunci
îl rămăsese dator și încă o sumedenie
de lucruri pe deasupra, care să-i do-
vedească în ce măsură biciclistul de
odinioară devenise altul. Ba chiar
să-i dovedească cum Dobrogea, în
plastică, merita cu totul altă luare
aminte decît aducea pastelul expus
la Salon.

Exact de atunci, din vara întîlnirii
de lîngă cișmele, Iatan, aflat la vir-
tutea ambiției, lovit de primirea unei
lecții neașteptate și usturătoare, por-
nise într-o redescoperire a Dobrogei,
în căutarea farmecelor pînă acum
neglijate sau ascunse. Gigi Mănărea,
de cite ori se vedea tîrît în astfel de
explorări, se eschiva, caustic:
— Degeaba! Fără pălărie de pai ne-
gru, nu reușești!

Radu Iatan nu știa încă să dezarme-
ze. Continua neabătut să caute Do-
brogea lui, nu numai prin simțuri,
ca în lecția de la cișmele, ci și prin
lecturi, prin studiu, cu o frenezie care
progresă pe măsură ce se adăugau
noi și noi temeuri ale acestei pasi-
uni. Ceea ce omul cu pălărie de pai
negru dezvăluise numai ochiului, el
își dezvăluia acum urechii, ba pînă
și pipăitului, și mirosului, și gustu-
lui, într-un șuvoi nesfîrșit de im-
presii, surprinzătoare prin noutate și
prin corespondența dintre ele. Impre-
siile dobîndite prin simțuri s-au așe-
zat apoi, temeinic, pe istoria pămîn-
tului dobrogean, cercetată cu pasi-
une. Pe toate căile posibile, în Iatan
creștea o imagine a Dobrogei, miri-
fică, monumentală. Un timp a trăit
un fel de beție dobrogenească, super-
lativizînd totul.

— Tu știi ce înseamnă să fii dobro-
gean? îi spunea tot opacului Gigi
Mănărea, pe atunci, într-o zi de iar-
nă tăioasă, pe malul mării, lăsîndu-și
biciuții obraji de rafalele vîntului
prin care zburau neostoite urlete și
neguri de apă sărată, în pulberi reci,
din valurile sparte în piatra digului.
N-aș vrea pentru nimic în lume să

fiu altceva sau să mă identific cu alte
locuri. Aici totul e unic, îți dai sea-
ma?

Cu răsufierea tăiată de vijelia crivă-
țului, cu auzul aprins de urletul va-
lurilor, cu nările ațîțite de aspra pu-
ritate a aerului, cu fruntea înroșată
de prăfuirile valurilor, rămăneau ne-
clintii cu fața la giganticul spectacol
care răsuna în toată ființa lor. Pentru
Radu Iatan, ceea ce percepea în ase-
menea ceasuri era lucrarea, actul im-
mens în care țărm și mare se impre-
unau, se îmbrășeau grandios și cu-
tremurător. Era nu un act de înfrun-
tare și de nimicire, ci de iubire săl-
batică, profundă, elementară, la care
nu orice om aleargă să asiste.

De ce bieții noștri semeni, se între-
ba Radu Iatan, cultivă marea și țărmul
de promenadă, estivale, de bălă-
ceală și huzur sub numele de talazo-
terapie și de helioterapie? De ce
știi ei atât de puțin? De ce îi imbată
doar briza marină, iar vîjelele vin-
tului marin nicidecum? Cît va mai
trece pînă ce oamenii să prindă gus-
tul nu al dulcagărilor, ci al asprimii
și al patimii cu care țărm și mare se
caută, eternizînd clipa geologică în
care pămînt și apă s-au fost despăr-
țit? Oamenilor le-ar trebui altă în-
telepciune decît cea curentă, ca să
poată înțelege această infinit superi-
oară înfățișare a naturii, la care Do-
brogea participă din plin după ce se-
zonizii deșartă litoralul.

— Frumusețea de aici și de acum,
din miezul iernii, este cu desăvîrșire
unică! hotăra Radu Iatan.

Gigi Mănărea, pedestru ca de obicei,
înhală cîmîntă ozonul, înregistra fă-
ră să vibreze uriașă înălțare a valu-
rilor, zgomotul infernal al prăbușirii
lor, și își consilia prietenul la tempe-
ranță. Iatan știa și el că se imbată,
că trece de măsura comună a perce-
perilor, dar așa voia el:

— Dacă nu te lași imbatat de frumu-
sețe, de unicitatea ei, atunci cum să
poți pretinde că ai înțeles-o în pro-
funzime?

Ajuns în fața tabloului de la Salonul
oficial, întîmplarea de odinioară, în-
gropată sub muntele de informații
adunate între timp, a ținut brusc la
suprafață. Acum nu mai exista nimic
în lume decît Canara la Adamoli-
și; într-un dreptunghi magic, ea plu-
tea în fața ochilor, pătrunsă de o
puibere violetă, iradiînd tonuri neaș-
teptate și peste albastrimea cerului,
și peste coasta galbuie, și peste tufe-
le de alior de un verde bolnav, și
peste albul trandafiriu al rocilor
dezvelite. Scăii, cu înflorescența lor
bogată, ea însăși pal violetă, păreau
o risipă de policandre aprinse, prin
care, ca prin niște focare somnoroa-
se, văluite, se filtra toată cromatica
peisajului.

„În ciuda culorilor disparate — spu-
nea din spatele tabloului omul cu
pălărie de pai negru —, peisajul are
o unitate de neclintit, pe care i-o dă
precum știi, lumina. Nu se poate să
nu-ți amintești de lumina aceasta și
măcar acum, să nu fii cucerit de ea.

Doar ai văzut-o! Aici, ea vine de
dincoace de tablou, de aici, din spa-
tele dumitale și al cișmelelor; vine
din înalt, fără să se izbească de coas-
tă, ci doar plouînd peste ea din înăl-
țimea în care a fost aruncată. Ceea
ce se vede în tablou e mult mai de-

grabă un ecou al luminii directe și
reale care izbește în afara tabloului.
sus, deasupra lui. Rezultă?”

„Sigur! — răspundea acum Iatan. E
lumina stranie pe care, de atunci de
cînd dumneata mi-ai deslușit-o înții,
am mai văzut-o de multe ori în Do-
brogea. Voi, pictorii, ați descoperit-o,
acum vreo zece ani, cam pe
țărm, pe la Mangalia, iar dum-
neata, precum înțeleg eu, ai găsit-o
și înăuntrul Dobrogei, în canaralele
sterpe, în văile galbene și albe care
brăzdează șerpuitor provincia asta.
Pot să te confirm, căci am întîlnit-o
eu însumi pretutîndeni. Nu este nu-
mai lumină solară, ci și lumină a
pămîntului, a reliefului lui convul-
sionate, a buruienilor și a ierburilor arse,
a pietrei, a prafului și a uscăciunii.
Cîte un fragment din toate aceste re-
flecții, din fiecare împletită cu ce-
lelalte în mii de feluri surprinzăto-
re, există în strania lumină a Dobro-
gei. Și cît de înșelătoare sînt frag-
mentele acestea! Cît de jucăuș! O-
chiul le percepe, dar n-ar putea spu-
ne de unde anume vine fiecare în
parte și nici cît de îndepărtate sau
cît de apropiate sînt sursele lor. Le
simte doar prezența și farmecul, iar
alt nimic. De fapt, ele sînt corespon-
dentul optic al ecourilor acustice pe
care, tot din nevăzut, îi le trimite ti-
linca unei turme de oi risipită pe alt
clin de deal, sau păcănitul unei că-
ruțe dobrogenești pitită după boturi
de piatră...”

„Exact, exact! — se grăbea să con-
firmă, prins de mirare, omul cu pălă-
rie de pai negru. Abia acum, aflînd
de la matala, îmi dau și eu seama că
există această corespondență. Bun,
tinere! O corespondență care își are
însemnătatea ei”.

„Pentru mine, chiar mare! — se a-
prindea Iatan. Nu știi dacă ai să mă
înțelegi pînă la capăt, dar pot nădă-
dui că da, de vreme ce și dumneata
iubești pămîntul despre care vorbesc.
Am să-ți mărturisesc lucruri care mă
pun în primejdia de a fi luat în ris.
Iată, îți spun dumitale: eu contem-
plam Dobrogea mea pînă și pe hartă. Da,
pur și simplu pe hartă, pe care o
contem-
plam ca și cum aș contempla
o operă de artă. Dumitale îți se pare
ciudat, așa-i? Dar ce păcat că nu
i-ai prins niciodată conturul, trupul
ei, „între Dunăre și mare”, cum totuși
dumneata mi l-ai recomandat în du-
pă-amiaza întîlnirii noastre! Ai fi
descoperit că ai în față, sub ochi, un
tors, și încă unul de mare artă. N-ai
observat? E un trunchi omenesc, de
femeie voinică, strîns la mijloc, dar
înalt, cu umeri largi. Un tors demn
de Mama Natură însăși. Închide
ochii, te rog, și nu se poate să nu-l
vezi. Așa-i?... Ei bine, contem-
plînd torsul acesta, se petrec în mine lu-
cruri ciudate, plăcute în ciudățenia
lor. Căci nu mai este doar o contem-
plare vizuală, numai cu ochiul, ci o
participare a tuturor simțurilor, o
percepere năvalnică, într-un mare
șuvoi de senzații care îmi inundă în-
treagă ființa”.

„Nu prea înțeleg” — observa omul
cu pălărie de pai negru.

„Vreau să-ți explic. Te-ai plimbat
într-o noapte prin parc, la braț cu
iubita. În dimineața următoare treci
pe aceleași alei, singur acum, dar

încă sub
nisip con-
prești și
tanță, din
în fapt ha-
te. Nu-s p-
nele, sufie-
să ai ling-
a celei ma-
cuvintele
tea, îi ră-
rești iarăși
ii simți p-
li adulmec-
nou atîngu-
ca atare. C-
te vād, au-
nebur. Ei
„Este un
de exaltat
dar cred c-
— s-a as-
pai negru.
„Ba este
ceasta! —
„Altfel nu
„Nu vei ști
bești și m-
cere totde-
lizare. Făr-
„Aici ești
ești posed-
ridicînd ph-
avertiment
Adam.
„Nici mă-
Iatan, fără
asta, dar a-
luciditate
ogînda ca
fără să se
năvala una
tăndări. I-
Sînt atît
înecat su-
să mă t-
estic, im-
imaginii
„Și? —
ai putea
a contem-
construc-
nificație
„Neapărat
simfonică,
vreun mo-
capricios
simfonică,
rezultat
pe care, d-
tent în ca-
Fictorii au
colorizînd
la rîndu-le
copere im-
timp, a alt-
va neferic-
tînit de
cercat s-o
ra, nici pe
Dobrogei.
de viață
mai mult
zică aspră
sul acela
am pome-
s-o facă,
de reliefur
spre sud
din crește
să se înec-
capătul ce-
tru acest
are dime-
de săracă,
aria cător-
la treabă,
simplă ge-
Dilatate la
riu vast, o
propoziție
miez. Ace-
nu încap
zică. Și n-

litoral

Il transahltice, ca 11 cetăți
stau ancorate la țărm.
Fiecare din ele e cît un oraș,
fiecare oraș — un babilon.

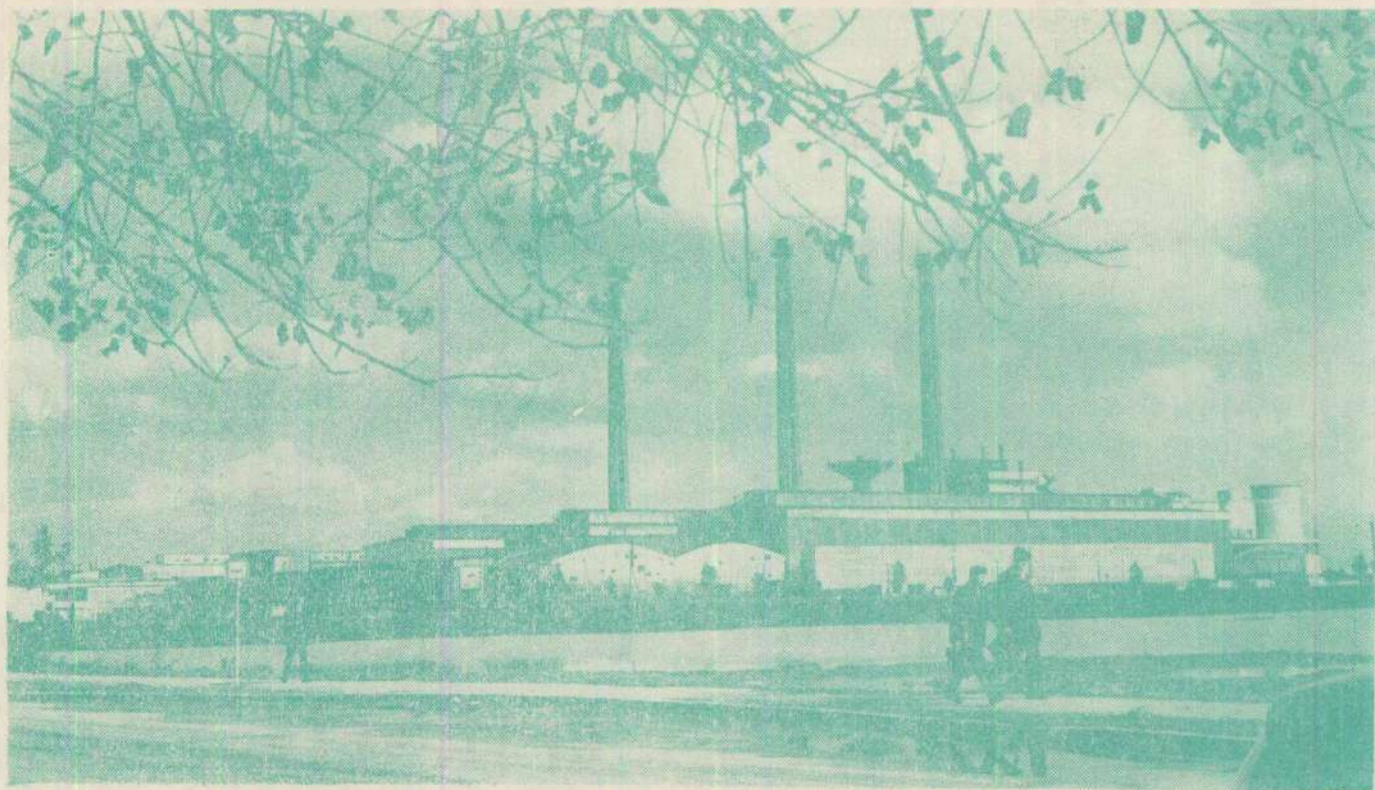
Unele din ele au chila de pe vremea
lui Iason
dar suprastructura e nouă.

Altele sînt culese din cer
oprite din drumul spre aștri.

Poftiți să vă plîmb, o zi sau o lună,
am și croaziere de un anotîmp!
Pot să vă duc în saturn și în Jupiter,
de vreți pe pămînt — în Olimp!

apus de soare la

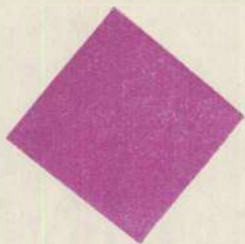
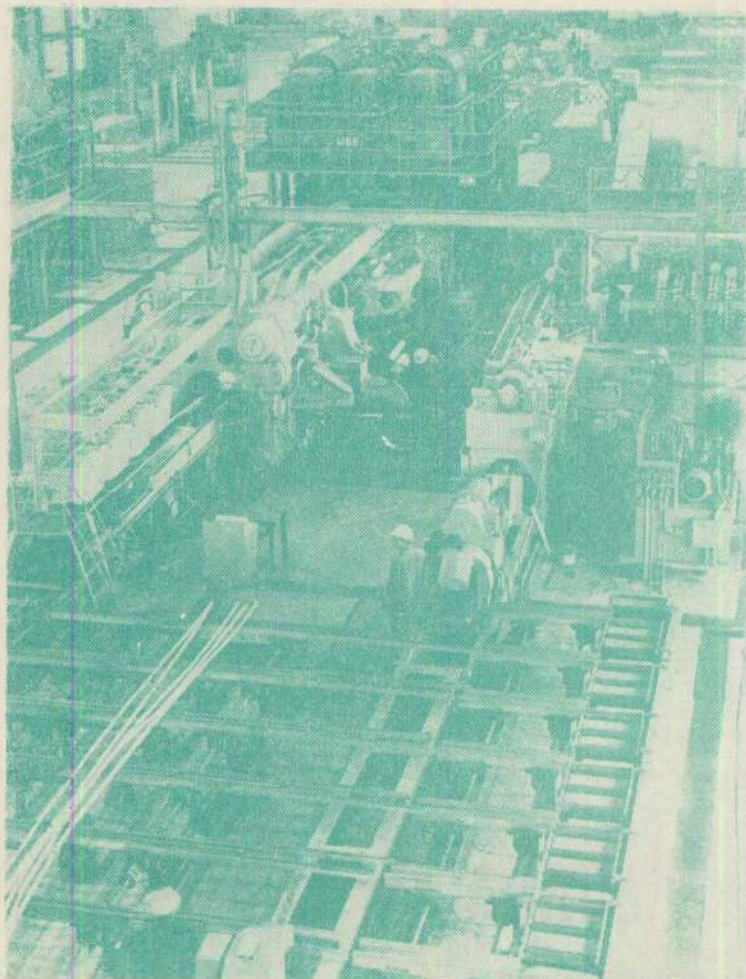
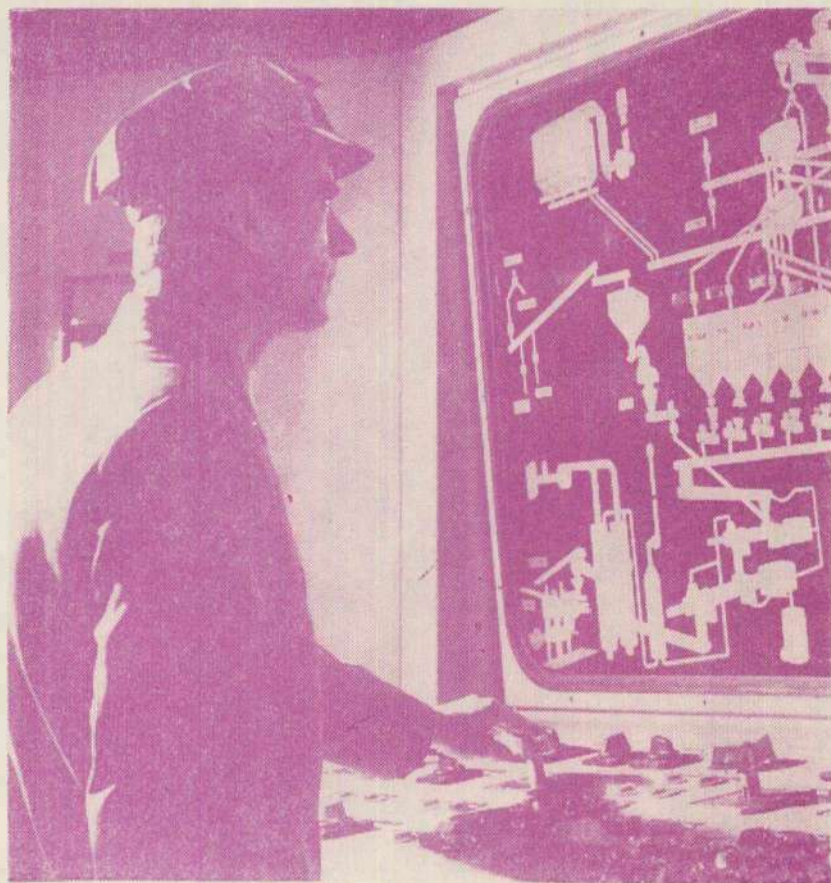
Pe oceanul imens al ochilor mei
plutește iarăși șiragul de perle
al limanului drag,
anreolat de-al soarelui nimb,
care la margine de-asiînțit aprinde Marea,
înscriind arabescuri pe sutele de catarge

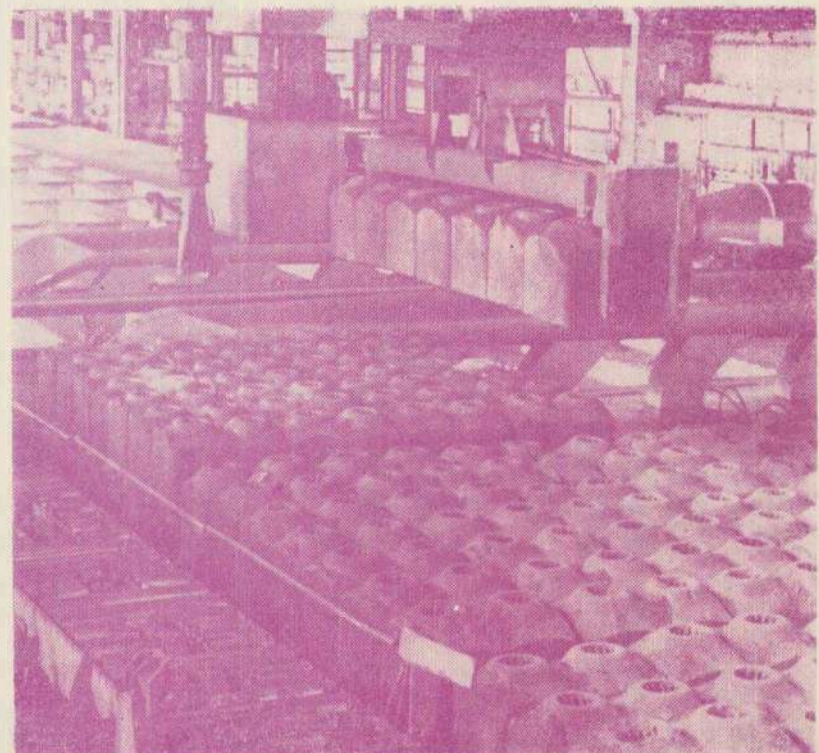
SLATINA — un vlăstar tînăr, dar extrem de viguros al industriei românești

Piatra fundamentală a primei uzine românești de fabricare a aluminiului a fost pusă acum nouă ani. Este deci vorba de o unitate industrială — și implicit, de o industrie — aflată la vîrsta tinereții absolute, este deci vorba de o întreprindere a cărei producție viguroasă este o directă urmare a tinereții și entuziasmului. Considerat cîndva drept „articol de neproduș în România”, putînd proveni numai din import, aluminiul, metal indispensabil lumii contemporane, cu o gamă extraordinar de largă de întrebuințări, de la industria conductorilor pînă la avioane, de la ustensilele casnice și pînă la foliile destinate industriei constructoare de vehicule spațiale, deține astăzi un loc însemnat în nomenclatorul produselor care poartă inscripția „Made in Romania”. Cine a trecut prin portul Constanța, cine a privit, de pe digul de promenadă, forfota cheurilor de acostare, nu se poate să nu fi rămas adînc impresionat de stivele alb-argintii de lingouri, strălucitoare în bătaia soarelui, dînd, în ciuda caracteristicilor clasei chimice a produsului, impresia de anihilare a ponderii. În perioada începuturilor, producția de aluminiu era, zilnic, de ordinul cîtorva tone. Nu după multă vreme s-a ajuns la 100.000 tone pe an, cu perspectiva de a atinge, la sfîrșitul cincinalului, o producție

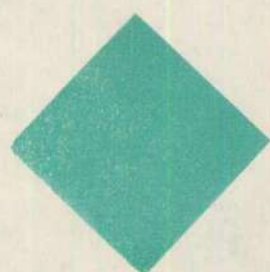
dublă. Între timp, numărul unităților componente ale Centralei aluminiului de la Slatina a crescut, profilul lor s-a diversificat, încît azi România are o uzină de prelucrare, intrată în producție în 1971, a cărei gamă sortimentală se diversifică în permanență, o uzină de cabluri și conductori trefilați care va fi dată nu peste mult timp în funcțiune, o fabrică de produse carbunoase care lucrează din plin, o uzină de alumină, la Oradea, o alta mai nouă — la Tulcea, un adevărat colos industrial. Producția anului 1971 a fost cu 10% superioară celei din anul precedent, iar anii următori, pînă acum, au înregistrat creșteri și mai mari. Lucrările nu trebuie însă considerate numai sub raport pur cantitativ; o apreciere exactă asupra tinerei industriei românești a aluminiului trebuie să țină seama de calitatea acestui metal, care, produs de firma „Alurom”, are un grad de puritate extrem de înalt, ceea ce îi asigură o neștirbită reputație pe piața internațională. Iar dacă tratatele de geografie economică a lumii nu înregistrau în 1965 țara noastră la capitolul „Producători de aluminiu”, în 1975 producția românească de aluminiu va atinge 2% din cifra mondială de resort.

publicitate
TOMIS

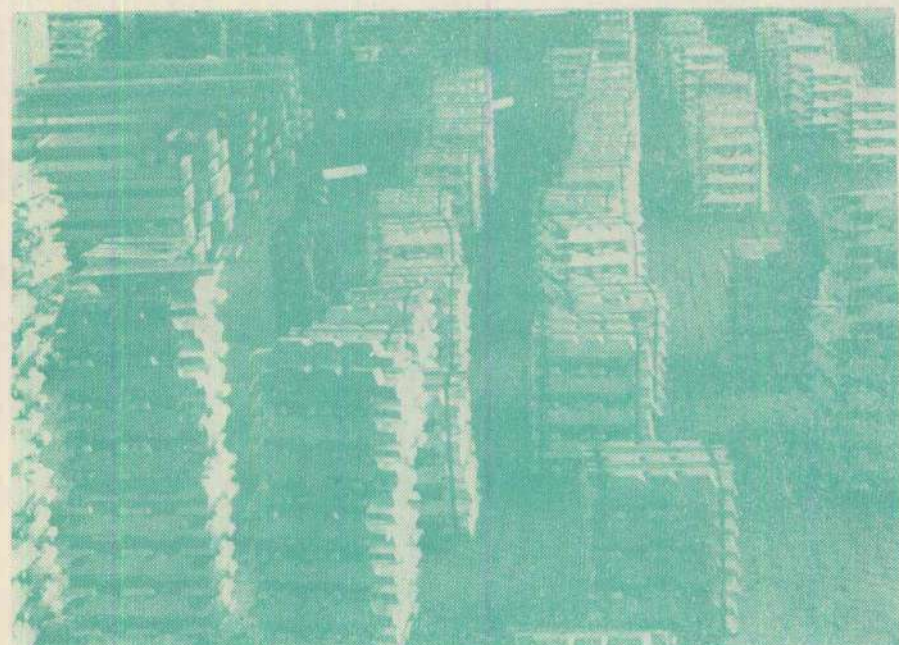
ALUROM — SLATINA — ALUROM — SLATINA — ALUROM — SLATINA

O gamă largă de întrebuințări

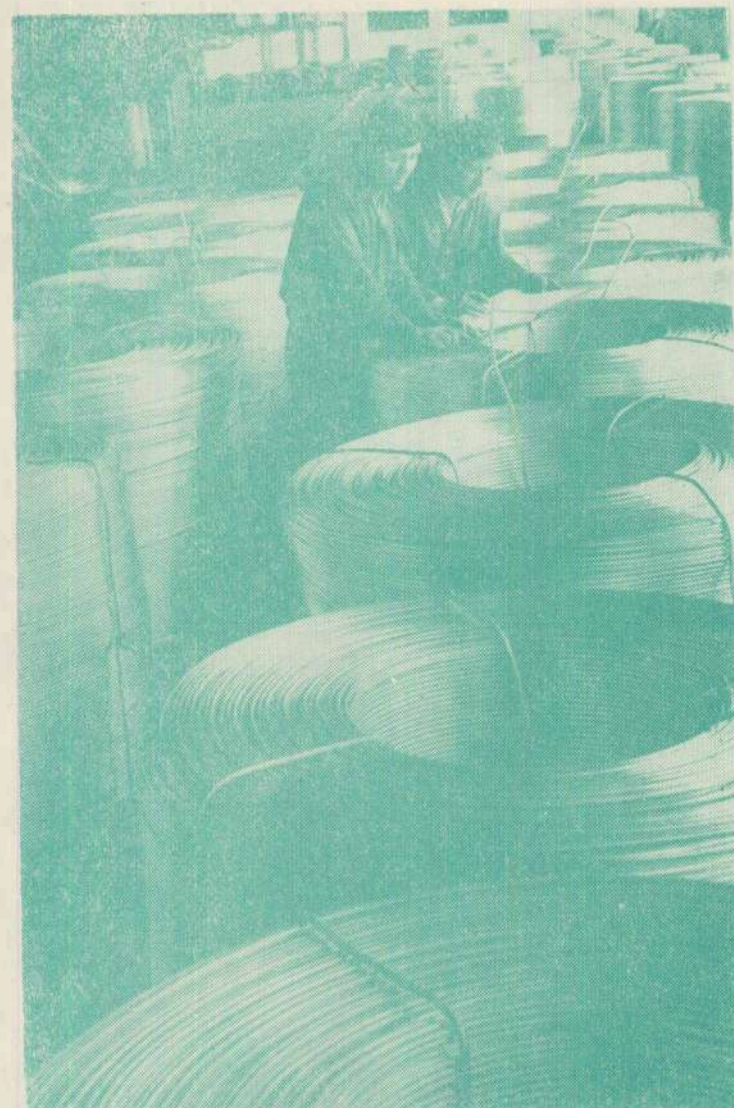
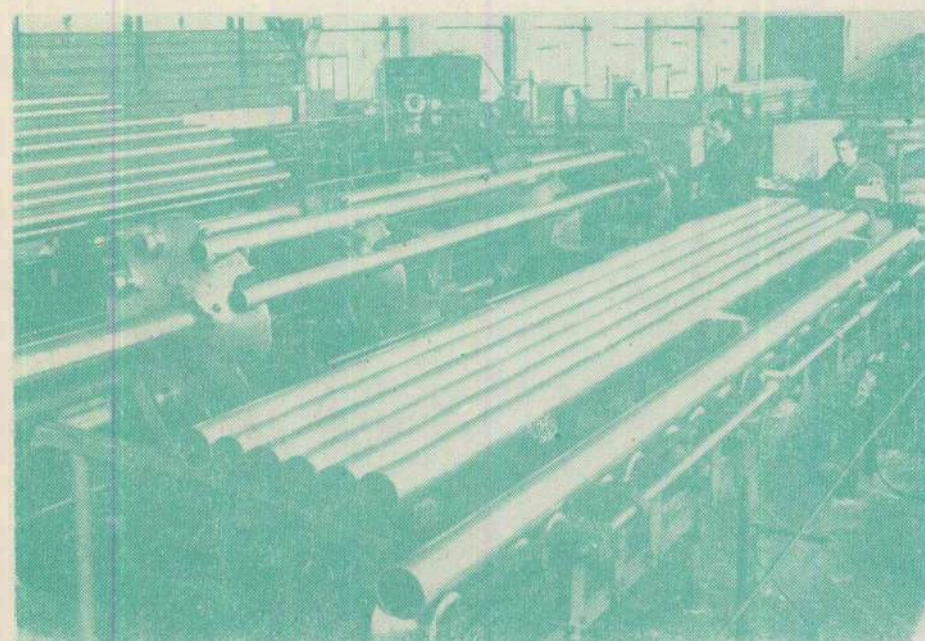
Se poate spune, pe drept cuvânt, că „metalul alb” a făcut o carieră fulgerătoare. La începutul deceniului al patrulea, principalul domeniu de folosire a aluminiului era industria aeronautică, în virtutea greutateii specifice extrem de reduse, aproape de neconceput pentru un metal, și a extraordinarei sale rezistențe la coroziune. Iată însă că, odată cu dezvoltarea industrială pe care au cunoscut-o ultimele decenii, aluminiul a început să fie integrat în noi și noi sectoare de producție, constructorii de automobile îl folosesc pe scară largă, atât datorită greutateii mici cit și faptului că piesele din aluminiu pot avea o accentuată funcțiune decorativă. Datorită acestei funcții, aluminiul a început tot mai des să fie întrebuințat în construcții, mai ales asociat cu sticla pe mari suprafețe. De relativ puțin timp încoace, însă, noi și noi ramuri industriale care altă dată nu aveau nici o legătură cu metalul de care vorbim, îl folosesc acum pe scară foarte largă: industria electrotehnică, industria ușoară, agricultura, — mai ales în rețelele de irigații, industria chimică, industria ambalajelor, unde are aplicații foarte largi. Construcțiile moderne: hale industriale, mari magazine, localuri publice etc. au, nu o dată, rame pentru ferestre din aluminiu, ca și suprastructurile; constructorii de rulote, carosierii, decoratorii, sculptorii, bijutierii solicită tot mai mult acest metal care aparține pe de-a-ntregul civilizației contemporane.

cal, precum și plăci turnate semicontinuu, orizontal. Prelucrarea aluminiului se face într-o unitate prelucrătoare specială, integrată, ca și celelalte unități interesate în producția „metalului alb”, în *Centra industrială a aluminiului Slatina*. Uzina de prelucrare, beneficiind de utilaje de ultimă oră, livrează produse extrudate și trase, timplărie metalică, țevi pentru irigații, articole de feronerie, organe de asamblare etc. De o amploare impresionantă în prezent, în ciuda faptului că anii începuturilor nu s-au scurs prea de mult, hărăzită unei dezvoltări impetuoase, ca întreaga noastră economie, industria românească a aluminiului este pusă sub semnul marilor împliniri ale viitorului.

Cetatea aluminiului românesc

Dacă uzinele de la Oradea și Tulcea furnizează materia primă — alumina — cea dintâi fabricând hidratul de aluminiu, folosit îndeosebi în industria chimică, centrul producției românești de aluminiu se află la Slatina, oraș în care *Întreprinderea de aluminiu* produce: blocuri de aluminiu, blocuri de aliaje de aluminiu, sîrmă metalică turnată și laminată continuu, plăci bare rotunde turnate semicontinuu, verti-

ALUROM — SLATINA — ALUROM — SLATINA — ALUROM — SLATINA

invocație pentru astrul roșu

Ninge în Petersburg și-n Palatul de
de Iarnă.
Spaima : tentacole păroase
peste foșnirea
candelabrelor.
peste pașii
care-au înghețat
pe lustrul
autoconservării
Pe Neva — fulger neîntrerupt —
privirea Armatei Roșii
Ninge în Petersburg,
și-n Palatul de Iarnă,
tronurile autoconservării
și rod temelile
și intră nisipul fricii în ochi :
vocale s-au solidificat
asemeni gheții de pe Neva

Ninge în Petersburg,
și Lenin
e un astru de foc
avind căldură proprie ;
ideile îșinesc asemeni stelelor
în pergament
Ninge în Petersburg, și-n Palatul de
Iarnă
Lenin e un
astru roșu
Lenin i-a pus pe memorie
oglinzi fierbinți,
ca-n diseccii savante
pe cadavrele de aur
sau de argilă

s-au destrămat tronurile
autoconservării —
Vocale subțiri ca veninul
au rupt lumina,
din dreptul ferestrelor
Năvălește Noaptea.
Degetele pipăie
șovăitoare
fața striată a Timpului
Aristocrația — tren deraind în
prăpăstii,
răcnetul vintului aleargă pe-afară
invălmășit în singe și vaere.
Aristocrația — cor nebun — culegind
umbrele de pe pereți ;
tavanele pictate curg asupra-i
cu-necolăcirii de preistorice reptile —
Timpul își potrivește lopata : gropar
sacru
Somnul s-a spart
precum un candelabru pur ;
Arca Albă se scufundă-n Neva.
Numai glasul construcției
mauzolee de aur

poartă a soarelui

„În toamna anului 1923 m-a luat tata
de mină și am plecat. Scurta mea co-
pilărie luase sfârșit. Așa am ajuns u-
cenic în port”. (Memorii de ilegalist).

I

Stradă neliniștită în univers
Inimă ușoară ca o creangă de lumină
Căminul al Dobrogei
născut din dor de împlinire
Poartă a soarelui

II

Omul venea dintr-un sat
cu arbori înalți
Iar la plecare
și-a luat în amintire
palmele bătrânilor crăpate
ochiul aproape-nchis
din vreo fîntînă
și strigătul fluierarului
de pe spinarea dealurilor
frămîntată

III

Cenușa vetrelor
ascunde
copilăria neterminată

IV

În subreda baracă
brațele se leagănă
asemeni unei piețe obosite
Cuvintele se scuipe
cu praful proaspăt al lemnului

V

Afumătoarea foamei
astupă alte guri
Clipsea fulgere peste mină.

VI

Răzbate tot mai mult
omul cu funinginea
pe frunte
Strada vorbește limba oțelului
și a docurilor
Intrarea în port întrerupe
izbitura nopții

VII

Sună focuri de armă
Degetele grele de aur
tremură
Porumbelul alb răzbuună
somnul de piatră.

VIII

Poruncă e glasul cântărilor
obrazul vestit al femeii
copilul răstăcitor priște gunoaie
hainele rupte ale umărității

IX

Noaptea sînt grele de nume conspirative
Necodina strînge mina
fiecărui frate
În zori
peste ziduri se-nînd manifestele

X

Numele au rămas
pe străzi
mai goale decît piciorul din gheata crăpată
Sufletul
s-a unit
cu setea valurilor de umblare

XI

Se pregătea cilpa fierbinte

XII

Acolo unde totul se-neacă în umbră
unde umezeala ridică trunchiuri
unde prietenii abia se recunosc
și dragostea putrezește
odată cu lemnul
a venit sfârșit de August
Început de eră

XIII

Un drum de flăcări taie orizontul

XIV

Orașul așteaptă
Ondularea steagurilor ne odihnește inima
Portul și apele mării ne recheamă

XV

Rodește cuvîntul culcat
în preaspetele flori
ale țării

XVI

Poartă a Soarelui
Fruct din efort și lumină
Primește darul
cu drumuri de apă
acolo unde în copilărie
alergam un cal fără friu

XVII

Dobroge
ceas de neliniște dăcieă
pămînt înnoit
Poartă a Soarelui

muzică, ci, în modul cel mai exact,
în simfonie. Dar dacă pictorii și po-
eții s-au găsit, unde ne este compo-
nistul?... N-am eu darul acesta! Nu
îndrăznesc a da expresia simfonică a
Dobrogei, deși o trăiesc prin tot ce
am adunat în mine, prin senzațiile
care-mi stau vie în inimă, aparent
disparate, fără semnificații sau cu
semnificații divergente, și totuși uni-
ficate în polifonii mari, rapsodice, o-
ratoriale, simfonice, în care nota gra-
vă și cea acută își răspund, în care
coardele se desfoaie și trec în ală-
muri, în care timbrurile se adună și
se topeșc unele în altele, în infinite
osmoze, fără ca una să semene cu
alta“.

„Și care ar fi programul acelei visate
simfonii?“.

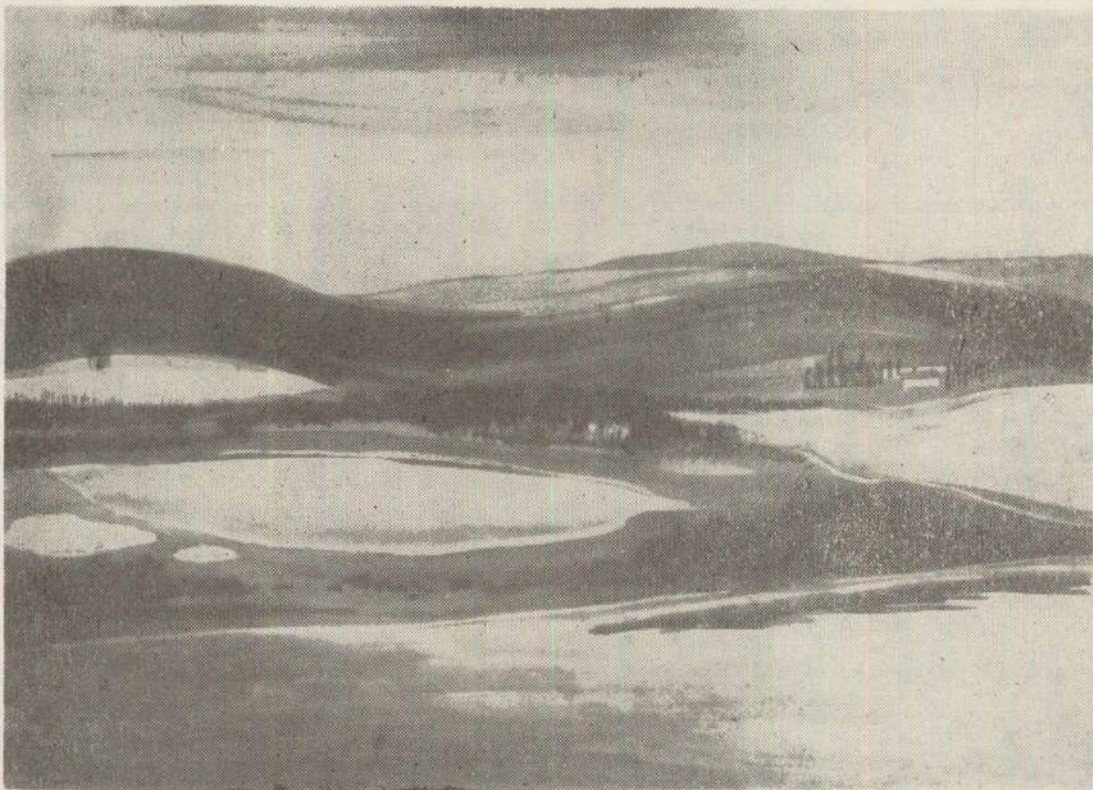
„Aș zice ca începutul să fie dat în
seama violoncelului, acest grav me-
nestrel al muzicii instrumentale, ca-
pabil să creeze atmosfera. Un început
de baladă și descriptiv, în care să
vibreze linia contorsionată a relie-
fului dobrogean, cu dedalul șerpuitor
al colinelor mătăhăloase și al văilor
adinci, de pămînturi ciclopice. Bala-
da trece într-o sonată, deșteptată
brusc în viole, furtunos, în salturi,
asemenea crivăului care aleargă
haihul, dement, din coamă în coamă
de deal, se izbește scinteind de ca-
naralele albe și, împleticindu-se vi-
jelios, duce cu sine, pină în lunca
despuiată a Dunării, vuietul de orgi
sfîșiate prins din valurile mării care
l-a născut. Sunetele obosesc de prea
mult zbucium. Se înnoptează. Lumi-
nat de un opaiș, se ivește trecutul.
Andante, povestit de instrumentele
de lemn. Istoria getică : trece cava-
lerul trac, ușure, cu hlamida umflată
de vînt. Istoria elină și romană. Trec
una după alta, dănțuind, fantomele :
Carsium, Axiopolis, ale romanilor,
după Histria, Tomis și Callatis ale
grecilor, iar acestea precedate de su-
pravieuirile getice Dinogetia, Troes-
mis, Argamum... Valul lui Traian
taie provincia în două, pe la cingă-
toare, sare Dunărea și se pierde
dincolo de ea, în gesurile fără mar-
ginii. Istoria dobrogeană curge mai
departe, surdă la restul lumii, cînd
furtunoasă sub stema lui Dobrotici,

cînd impietrită secular, uitată de sti-
hiile care mișcă așezările oamenilor,
ajunsă loc de refugiu spre care, unii
după alții, au alergat oameni din cele
mai felurite seminții. Pe toți aceștia îi
ocrotește Fortuna. Legendarei Me-
deea i se alătură frumoasa Küstend-
jil a Orientului turc. Trophaeum
Traiani cunoaște acum vecinătatea u-
riașelor movile tumulare ale căpete-
nilor musulmane, cite au rămas să
îngroașe cu trupul lor aceste pămîn-
turi înmiresmate de pelin amar și
de izmă creastă. Împletiri de contras-
te. Apele negre. Somnul apelor ne-
gre... (Ai observat? În toate limbile
localnicilor : Cara-su, Cerna-voda,
Marea Neagră...). Apele negre, dar
țărnițele lor palide, suflate cu aur,
iar piatra albă, de parcă s-ar fi a-
flînd în ea, cristalizată, spuma de
zăpadă a apelor negre ce se zbăteau
cîndva prin văile azi uscate. Istoria
se mai convulsionează de citeva ori,
înainte ca opaițul să se stingă. Irupe
dimineața. Scherzo ! Efluvii de lu-
mină, decolorînd văzduhul. Aurul și
argintul peisajului dobrogean scapă-
ră în soare. Zi fierbinte, în care cu-
lorile se topeșc. Nu mai există decît
scinteieri incandescente, albe, orbitor
de albe... (Ai observat? În Dobrogea
și drumurile sînt albe, și praful lor
e alb, ca nicăieri !). Pare că soarele
curge ca o ploaie și scaldă totul.
Partea melodică este incredințată
alămurilor ușoare, cu timbru înalt.
Aerul vibrează de intensitatea, de for-
ța luminii. Din humă și piatră, în-
tr-un dans bezmetic, rotund, mereu
în spirală, se ridică apa morților, to-
tuși dionisiacă. Viorile, mereu viorile,
pină ce dintre ele se ivește un
fluier și pornește să se îngine cu
eulaliile fantastice ale apei morților.
Aerul, de sticlă, a înmărmurit în
văpaia amiezii, fără respirație. Numai
oamenii se mai mișcă sub clopotul
de cleștar : mișcări simple, de ritual
al muncii. Armagiul tătar, cu pri-
virea a înfiptă în gol, se oprește și,
sprijinit în lopata de lemn, fluiera
vintului. Îl cheamă să ajute la vintu-
rat, să despărță aurul greu al grăun-
țelor de aurul ușor al plevii. Chipul o-
mului dogorește, ca o efigie de aramă
încinsă. Firul de paianjen al fluiera-

tului se leagănă o clipă lungă, înainte
de a se destrăma în aerul fierbinte.
Vintul a auzit chemarea, dar nu se
clintește : arșița i-a fript aripile. Ar-
mangiul stăruie și încă stăruie, cer-
sindu-l, în note înalte, prelungi, și
îată că vraja se împlinește : prin
ploaia de grăunțe străbate o adiere
care, făcînd doi pași mai departe, își
scutură pleava luată pe umeri, apoi
se lasă și ea la pămînt, vlăguită. Iar
apa morților dansează mereu, neobo-
sită, și, cu cit soarele se înclină, ea
trece neobservat în susurul tot mai
viu al cosășilor. Inserare ! Rondo !
Roiuri de musculițe, născute pentru
a trăi o noapte, brodează arabescuri
în aer. Țișnește și dispare într-o sin-
gură clipă, suveică neagră, o rîndu-
nea. Urcă, să mai vadă o dată soare-
le, ciocirlia. Își spun rămas bun,
pină miine, pitpalacii. Păcăne căruța
dobrogească. Sunetele ei se ră-
frîng din coastă în coastă de deal, în
contrapunctări înviorătoare. Isonul
cîsmelor. Pilpiirea viorie a scajei-
lor coboară de-a rostogolul de pe dea-
luri. Ca dintr-un fund de lume se
ridică, nesigur și trist, muezinul, cu
fața îndreptată spre acel centru al
luminii musulmane numit Meca.
Minaretul se proiectează pe pinza
nesfîrșită a cerului, alb. Coarde ciu-
pite, de la viori pină la harpă și li-
ră. Dairele se simt și ele, de o par-
te... Cine clămpăne ? Barza, din vîrf
de coperiș de casă ? Tocălia, din
pridvor de minăstire?... Un stol de
grauri pestriți, ca un pumn de pie-
tre scăpate vijelios dintr-o singură
și năzdrăvană praștie, sfîrșie în aer,
scurt. Pămînt și cer suspină cu ușu-
rare. Tihnă, pretutindeni. Tufele de
pelin se înacă în aromă. Pilcurel de
maci aștern jaruri roșii, în culcuguri
pilpitoare. Căruța tot păcăne. Pare
că se aud glasuri. Să fie oameni ?
Duhuri să fie ? Cei dinții greierii își
încearcă scripsa. Deasupra dealului
s-a spart o mură răscopăit — lucea-
fărul de seară. Mustește vinăt...“.

Brusc, Radu Iatan a fost trezit la
realitate. Se auzea, pe aproape, bol-
boreala de samovar încins a ma-
gini. Sosea Basil. Rapsodia dobro-
geană, astfel, se curma. Oricum, fu-
sesse frumos !

NATALIA
RUSU

Dunărea
la Ostrov

ȘERBAN GHEORGHIU

constanța

lui Liviu Neguț*

ce se-nore de pe țărnițele
bîntuite de dansul Fetei Morgane.
Treplat arabescurile se sting în lumină de
purpură,
făcînd loc luminilor din basm,
întreținute intens de balada cîntecului
de lebădă al lui Ciprian Porumbescu.

catarge

Pădure de catarge.
Visuri de aur ale patriei
înșirate la poarta de aur a mării
și mai departe de mine.
de surisul meu.
Cînd se-nore acasă,
cîntec triumfal de biruință
întonează aceste semne heraldice

ale României Socialiste,
coborîte din semețiile carpatine,
care întind rumene jîmble
cu gust dulce,
ce încălzesc palmele mamei
și fac să cadă
lacrimi
din ochii bunicuțel.

*) Liviu Neguț este unul din minunații co-
mandanți ai flotei noastre maritime comer-
ciale care actualmente străbate oceanele
lumii pe motonava ce poartă numele ora-
șului de pe semețiile carpatine — „PRE-
DEAL“.

Prezența în repertoriul teatrului conștănțean a piesei „Tache, Ianke și Cadir” este un gest de punere în valoare a personalității dramatice a lui Victor Ion Popa.

Dar cum se poate justifica alegerea unei comedii ca „Tache, Ianke și Cadir” când sute de alte piese, la fel de valoroase poate, își așteaptă încă, neștiute, ieșirea... la luminile rampei? Întrebarea e justificată cu atât mai mult cu cât comedia sus numită a cunoscut montări nenumărate, și ingratitudinea teatrelor ar fi ultimul lucru de care să se poată plînge... Cel mai exact ar fi, bineînțeles, răspunsul teatrului însuși. Faptul că întreaga echipă condusă de regizorul Gheorghe Jora a lucrat cu atîta grijă și, am spune, incintăre, la această premieră de dată relativ recentă, că fiecare dintre cei șapte actori ai distribuției s-a străduit să realizeze un rol cit mai frumos, că, în sfîrșit, spectacolul are ritm și place publicului foarte mult — iată elemente pentru un răspuns posibil.

A există, s-ar zice, pe de o parte credința că textul cu pricina poate oferi actorului și acum, la alți ani după premieră, satisfacții autentice, prilej de confruntare cu o partitură neșpus de bogată în comic... pe de altă parte, este vorba de gustul publicului. Or, o mai lungă experiență ne convinge că acest gen de teatru este foarte pe placul multor spectatori, că publicul se amuză, pe alocuri, copios, fiind totodată atent și sensibil la mola piesei. Victor Ion Popa a folosit povestea cu prejudecata părinților, cu reticența societății burghize, violent manifestată când era vorba de căsătoria dintre un român și o evreică, drept pretext. Drept pretext pentru o mai subtilă și mai adîncă satiră la adresa tuturor prejudecăților, de orice fel ar fi ele. El ne demonstrează, convingător de altfel, ce ridicoli devenim cînd ne facem scut dintr-o prejudecată și mai avem și ambiția de a cucerii morile de vînt cu sabia zdrențuită a obsesiei — prejudecata. Personajele lui Victor Ion Popa sînt create pentru a sensibiliza o idee, dar, din fericire nu rămîn doar ilustrate-colorate, ci reușesc să respire cu o vitalitate adevărată. Dramaturgul putea foarte ușor aluneca în gag de cea mai ieftină factură apelînd la... figurile pitorești ale evreilor Ianke și Ilie — Ilie. Cei doi, primul mai bine și mai precis individualizat, apar însă nu numai pentru a amuza ci și pentru a susține și dezvolta o idee tragică, undeva, în subtext. Realizarea acestui trio — Tache, Ianke și Cadir — cu rol de simbol al înțelegerii oamenilor dincolo de prejudecăți și energii speculative a fost bineînțeles posibilă, insinuează autorul, fiindcă românul are acea mare și rară calitate de a fi un generos sentimental, care apreciază și la alții. În primul rînd, puterea sentimentului și detestă, în sufletul lui bun, meschinăria și calculul mărunți; turcul, apoi, știe să-și fructifice înțelepciunea în scopuri foarte practice, convertind zburciumul mediativ în acțiune cu folos; în sfîrșit, evreul Ianke nu vîntură în fața noastră doar imaginea știută a neguțătorului de șiretlicuri ci se comportă ca un om, asumîndu-și responsabilități de părinte și prieten, înfruntînd dacă e nevoie chiar propria lui lume de interdicții și prejudecăți. Generația ce va urma, copiii lor, vor beneficia de împrejurarea fericită a depășirii impasului cu prejudecățile, și vor putea să-și manifeste cu vigoare optimismul tineresc, între altele, și fiindcă, în fond, drumul spre acest avangardism sentimental le-a fost pregătît, tacit și spectaculos, de bătrînii lor părinți.

Regizorul Gheorghe Jora a dorit, se pare, un spectacol cit mai viu, cu portretizări minuțioase, cu stilizări discrete, o comedie colorată abundent (și la propriu). A reușit, fără îndoială. Ceea ce face, cred, ca această montare să placă publicului este în primul rînd ritmul, faptul, destul de rar altfel, că personajele principale alcătuiesc un încheag triu comic, completîndu-se și armonizîndu-se excelent. Costel Rădulescu izbutește un Tache bonom și, a-tit ci trebuie, sentimental, iubitor de prieteni buni, de mincare bună, de somn bun etc. Așa cum reiese din spectacol, Tache este un mic negustor destul de prosper, cu tabieturile și desuetudinile lui, dornic ca ambițiile de depășire a condiției sale să fie implinite de fiul student. Este în definitiv vorba nu numai de un sacrificiu pe care el, Tache, îl acceptă cu bună știință, ci de un pariu cu destinul pe care îl face omul frustrat de posibilitatea împlinirii sale pe un plan superior. Pariu pe care — și poate nu numai din orgoliu — îl face și Ianke. Ei, cei doi învinși de soartă, vor să stădeze soarta prin copii. Pierduseră însă din vedere că, odată cu cîștigarea unui nou prestigiu social, cei doi tineri vor pierde și respectul pentru interdicții de tipul „nu e bine să închei o alianță cu cutare fiindcă cutare e așa și pe dincolo”. Fiindcă acolo, la școală, orizontul lor s-a mai lărgit puțin, și au putut privi ceva mai departe de linia ferată a orașului de provincie. Vorba chibzuită a lui Tache, aproape sfătoasă, e dinamicată de replica lui Ianke, interpretat cu vervă de Lucian Iancu. De fapt, Lucian Iancu are meritul de a fi realizat aici o compoziție, accentuînd ce trebuie accentuat și ferindu-se de caricaturizare. Actorul a înțeles foarte exact natura hazului

practicat de Ianke. Este aici un fel de haz de necaz, personajul este numai exterior comic, substanța lui fiind cit se poate de dramatică. Sint, desigur, multe și felurite nuanțe, și orice actor care visează să joace roluri mari în comedii mari poate avea cîteva reale satisfacții exersîndu-se într-un rol ca Ianke care își întinde ațitea capcane, aceea a gagului fiind cea mai mare. Este firește și meritul regizorului de a fi explorat sensurile mai voalate ale piesei și de a fi sugerat echipei cîteva linii mai personale în evoluție. Romeo Mogoș a fost distribuit în Cadir. În fond, Cadir are numai rol de liant, de „cînd doi se ceartă al treilea liantă”, comicul provocat de el fiind mai ales unul de limbaj. Printr-o tehnică ingenioasă dramaturgul îi atribuie însă lui Cadir și capacitatea de a declanșa situații comice (povestea cu paternitatea copiilor, etc.). Ce face o bună parte din timp Cadir? Moțăie. E un fel de moțăială tipic orientală, care nu se știe precis dacă ascunde o profundă și gravă meditație asupra lumii ori, pur și simplu, amintiri din ultima fază a copilăriei, sau chiar urmări ce se petrece la vecini. Romeo Mogoș se achită frumos de misiunea, nu prea ușoară, de a creiona un Cadir cit mai credibil, căruia să nu-i lipsească savoea orientală. El este grav în aparență, dispus oricînd

bi despre demnitatea umană, despre eternitatea acestui sentiment, și despre eternitatea altor sentimente umane generatoare de artă. De ce tocmai aventuroasa viață a acestui actor englez? Poate și pentru că, din punctul de vedere al unui om al teatrului — și Nicușor Constantinescu este un autentic om de teatru — Kean reprezenta o figură ideală pentru o intrigă picantă, pentru o replică vie, pentru o investigație psihologică mai vie și mai nuanțată, și mai neobișnuită pentru operetă, am spune noi. Tonul este, ce-i drept, fără echivoc, romantic; eroii, și ei, sînt tipuri prin excelență romantice. Kean are o viață tumultuoasă și fascinantă pentru orice biograf; este mai întîi clown, un clown anonim într-o trupă anonimă pentru ca, odată urcat pe scena teatrului „Drury-Lane” să înceapă o strălucitoare carieră, devenind favoritul publicului, favoritul nobilelor odrasle princiare, care îl vor privi însă de la început pînă la sfîrșit ca pe un clown ceva mai rafinat, ceva mai stilat, dar în nici un caz ca pe un prinț al frumosului artistic. Așa spune istoria. Sau mai bine spus insinuează numai. Nicușor Constantinescu îl va prezenta pe Kean în plină glorie, înconjurat de o întreagă suită de admiratori și admiratoare, printre care se numără

colul este scutit de timpi morți, de monotonic și, deși, pe alocuri, tenta romantică este supralicitată, asta nu afectează întregul, ce se caracterizează prin omogenitate și coerență. Existența scenelor de grup a impus și prezența corului ca personaj colectiv și a balerinilor ca element nu numai decorativ. „Soarele Londrei” a cunoscut pînă acum succese de prestigiu pe scena operetelor din București și Odesa, succese ce se recitcă acum, la Constanța. Este poate o dovadă în plus că publicul rămîne sensibil la romanticismul bine structurat, la muzica îngrijit scrisă, cu vervă și talent, în sfîrșit, la virtuțile operetei. Iată, deci, un argument în plus în favoarea operetei, infirmînd totodată zvonurile despre o eventuală criză în acest domeniu. Premiera conștănțeană a fost realizată chiar de Nicușor Constantinescu, ale cărui calități regizorale excelente le cunoaștem. Cunoșcînd mai bine ca oricine natura extrem de dificilă a rolului principal, regizorul a optat pentru Romel Stănciugel. Și nu a greșit. Fiindcă Romel Stănciugel nu se mulțumește cu pozele, atît de obositoare, vai, ale junilor primi, ci interpretează, interiorizează, scoate la

și plăcute. Din distribuția, numeroasă, trebuie să mai consemnăm evoluțiile actorilor Nae Ivănescu — care construiește un Solomon cu un fin simț al umorului, credincios ideii de sacrificiu pentru marelă său prieten aflat uneori în dificultate — Radu Popescu, care știe să dea prestanță cuvenită prințului de Galles, dar și superficialitatea, disprețul față de tot ce nu este nobil, etc., și în sfîrșit Niki Popescu (Pistol).

Am avut prilejul să ascultăm orchestra teatrului liric cu cîteva luni în urmă, la simfonica din cadrul „Ponticii”, simfonie ce a marcat de altfel deschiderea stagiunii muzicale conștănțene. Am avut atunci ocazia să constatăm o sensibilă creștere calitativă a interpretării, lucru cu atît mai meritoriu cu cît era vorba de atacarea unui repertoriu de sporită dificultate și de specific diferit. Această tendință spre omogenizare și rafinare interpretativă a devenit și mai pronunțată acum, în acest excelent spectacol cu „Soarele Londrei”. Silviu Panțiru își impune ferm personalitatea dirijorală, impunînd totodată orchestrei un ritm viu, de neobosită atenție și concentrare, în fond, încă un pas spre profesionalismul de cea mai bună calitate.

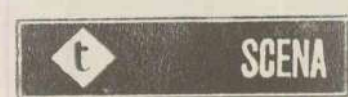
Corpul de balet și soliștii Isabelle Aguletti, Rodica Raicu, Fănică Lupu, Gheorghe Molpan, Bogdan Condurățeanu evoluează cu destulă grijă pentru expresia plastică a mișcării, pentru acuratețea imaginii scenice de ansamblu. Maestra coregrafă Mireille Savopol ne-a dovedit și de această dată calități remarcabile și un bun gust cu foarte rare eclipse (scena din tavnă).

Corul — maestru de cor Boris Cobaslian — a sunat de această dată parcă mai bine ca de obicei, observabil fiind și aici efortul de aleasă profesionalizare.

Colaborarea scenografilor Dan Nemețanu și Mircea Nicolau se dovedește cu totul inspirată. Decorul excelează prin funcționalitate asigurînd mișcarea liberă a interpretelor în spațiul scenic: în plus, o monumentalitate bine gândită și o cromatică potrivită, fără nici un fel de stridențe. Nu a celăși lucru putem spune despre toate costumele. Dacă cele ale lui Kean, Floriei, Anei și prințului de Galles sînt, cu mici excepții totuși, inspirate, în multe alte cazuri lasă foarte mult de dorit nu atît linia croiului cit combinația materialelor și a culorilor, element ce este, nu-i așa, hotărîtor pentru plastica spectacolului. Dar există pete și în soare...

Cu puțin timp în urmă teatrul de revistă „Fantasio” din Constanța și-a redeschis porțile — și la propriu și la figurat. După un an și jumătate de minuoase — și trebuie să recunoaștem, binevenite, — renovări, colectivul revistei conștănțene ne prezintă acum — inaugurînd stagiunea și se-diul înnoit — o nouă premieră.

„Super-Fantasio” s-a bucurat de colaborarea unor prestigioși profesioniști, colaborare ce a determinat, cum era de așteptat de altfel, un bun nivel calitativ. În orice caz, după vizionare îți pui cu adevărat problema condiției acestui gen astăzi, la noi. Fiindcă realizatorii ne propun o formulă mai elevată, mai spiritualizată, un unghi mai particular de abordare, un mod mai proaspăt de tratare. Ambii lor a fost de a depăși cit se poate acea stare de mediocritate culturală și de gag ieftin în care uneori chiar revistete cu... experiență, alunecau. Era, pe

1 TACHE, IANKE ȘI CADIR 2 SOARELE LONDREI 3 SUPER-FANTASIO

la șotii năstrușnice pentru a salva dragostea tinerilor de la degradare. Ana Mirena (Ana), feminină și adolescentină, Iuliu Popescu (Ionel), drăguț și elegant, ar fi alcătuit un cuplu foarte convingător dacă anumite note de jucăușă superficialitate (mai ales la Iuliu Popescu, care a pozat, pe alocuri, cam prea tare în băiatul de bani gata) ar fi lipsit. Ne bucură prilejul de a remarcă seriozitatea cu care Constantin Guțu și Marieta Mihaela au lucrat cele două roluri episodice ale piesei: Ilie și Săfta. Despre scenografie, din nou, doar cîteva cuvinte. Asta deoarece Eugenia Tărășescu Jianu nu ne-a dat ocazia să ne extaziem în nici un fel. Nu avem însă a ne plînge de eventuale stridențe, ceea ce, să recunoaștem, nu e puțin.

Teatrul liric din Constanța a înscris de curînd în repertoriu o nouă premieră, un mare succes, opereta în două părți „Soarele Londrei” (libretul Nicușor Constantinescu, Maestru Emerit al Artei, muzica, Florin Comisel, Artist Emerit). „Soarele Londrei” este o operetă care pare, la o prea grăbită ascultare, ruptă de realitățile noastre, circumscrișă tematic, în cu totul alte spații, în cu totul alte timpuri. Ascultînd cu atenție, urmărind întriga și evoluția personajelor vom înțelege că povestea marelui tragedian Edmond Kean este un pretext. Un pretext pentru a vor-

prințului de Galles, contesa Koefeld și tot felul de titluri mai mitite. Apare circarul Bob și alți cîteva dintre tovarășii lui, de pe vremuri, prilej pentru a localiza o scenă întreagă într-un fel de tavnă, unde Kean urma să-și sărbătorească revederea cu prietenii de altădată; apare Ana Damby, despre care aflăm că e teribil de bogată, o americană bogată și obsedată de actorul nostru, apare de Galles, Floria etc., aflăm de dragostea lui Kean pentru aceasta din urmă, de gelozia lui pricinuită de flustraturile de Galles, etc., etc. Observăm cu interes progresele realizate de Kean în ce privește conștientizarea, revolta lui împotriva parazitismului social lînd în cele din urmă forme destul de violente: îl acuză fățiș pe de Galles și toată clica sa, provoacă mîrturisirea Floriei, care se dovedește o femeie sensibilă la succesul lui mai ales, orgolioasă, dornică să aibă, alături de căfeluși, funde și rochii strălucitoare și un curtezan strălucitor și la modă. Micimea așazisei „elite” este demascată fără drept de apel și Kean filozofează trist, detestîndu-se pentru slăbiciunea de a fi acceptat postura de paj modern. Hotărăște așadar să rupă definitiv și irevocabil cu toate aceste relații umilitoare pentru omul Kean și să plece cu tinăra și îndrăgostita și loiala Ana Damby. Happy-endul pare a fi fatalitatea operetei...

Florin Comisel dă întregii scriitură o remarcabilă cursivitate în desfășurarea muzicală, un ritm viu și dinamic, neîngăduindu-și pasaje expositive și terne. Așa se face că specta-

lumină ceea ce, în virtutea operetei, se cam volatilizează uneori: gestul dramatic. Meritul său deosebit constă tocmai în această capacitate de relevare a naturii complexe a rolului, în prezentarea personajului ca om în primul rînd, bîntuit de patimi și slăbiciuni, de chinuțoare și grave întrebări asupra destinului artistului și artei în societate. Asta face ca opereta să fie și altceva decît o fluturare veselă de melodii. Să solicite spectatorul și la altceva decît la abandonarea bucurăsoasă în undele senine ale melodiei. Și anume la meditație. Este afirmat aici un mod mai nou și foarte modern de operetă, încercarea lui Stănciugel de improspătare a registrului interpretativ tradițional trebuînd să fie salutată fără rezerve. De realizări frumoase — mai ales în ce privește interpretarea partiturii muzicale — s-a bucurat Floria. Aida Abagief-Hartia ne-a demonstrat de altfel în nenumărate alte rînduri o artă bino pusă la punct a frazării, a distribuției accentelor, a sensibilizării delicate a arilor. Floria devine în interpretarea sa o lady spirituală, care cochetează cu sentimentele ei și ale altora... Romfiliu Radu și-a pus și ea, se pare, problema dozării, Floria ei fiind o mondenă cu titlu nobiliar, dornică de aventură pentru a-și umple astfel traiul pliticos cu un soț bătrîn... Remarcăm și de această dată vocea îngrijită, atent studiată, cu nuanțe deosebite citeodată. Ana Damby, tinăra milionară din vestul îndepărtat, apare și ea, în spectacolul conștănțean, într-o dublă distribuie. Veronica Diaconu și Maria Dorobanțu. Notăm, în ambele cazuri, grația și feminitatea interpretelor, vocile calde

ÎNSEMNAȚI DESPRE FILMUL POLITIC

În ultimii doi-trei ani, se vorbește cu aprigă și justificată perseverență în presa cinematografică despre filmul politic. Sint suficiente argumente pentru a demonstra, dacă mai e nevoie, că încă de la începuturile ei această artă a fost angajată sau aliniată unei ideologii sau alteia. Ca și literatura și teatrul, filmul nu poate fi discutat în afara politicii.

Dacă restringem discuția la filmele care au impus termenul și au creat nu un „nou val” (cum grăbit l-a numit Alexandru Ivăsiuc într-un articol din *Cinema*; nu sint de acord cu această expresie pentru că sfera ei semantică are atingeri sensibile cu noțiunile efemer, perisabil), ci o direcție, un curent cinematografic cu solidă platformă și cu principii ferme, se observă că ele, filmele, au apărut în țări „unde burghezia controlează toate mijloacele de informație audio-vizuală (mai precis-televiziunea și marile trusturi de presă)” aducînd „o contrainformație socială și politică opusă propagandei oficiale” (Guy Braucourt, interviu în *Contemporanul* din 12 octombrie 1973).

Explozia filmului politic din țările Americii Latine, Franța, S.U.A. (prin cîteva cazuri izolate) și mai ales Italia, produsă la jumătatea deceniului șapte, găsea cinematograful occidental anemiât, sufocat de estetism, compromis de avalanșa peliculelor sexy sau de violență, izolat de realitățile sociale și politice din lumea contemporană. Accidental, și pînă în 1965

fuseseră încercări (Francesco Rosi cu *Salvatore Giuliano* și *Cu minile pe oraș*), dar de la această dată, impulsorat de creșterea forțelor progresiste de stînga și a influenței partidelor comuniste și socialiste în viața politică a Italiei, Franței etc., de amploarea luptelor popoarelor din țările Americii de Sud pentru schimbări social-politice, pentru independență și suveranitate, filmul politic capătă conștiința forței sale.

El este o reacție imediată, îndrăzneată și eficace (în procesul de formare a atitudinilor, de cristalizare a convingerilor politice) a cineastilor angajați social și politic, o intervenție gravă și demnă în treburile publice ale instituțiilor și guvernelor burghize, un instrument al luptei pentru progres și civilizație.

Dacă în *Quelmadra* (regia: Gillo Pontecorvo) se povestește răscoala din sec. al XIX-lea a unei insule locuite de negri împotriva asupririi coloniale (insula este fixată, imaginar, în Antile, dar o asemenea răscoală a avut loc în Haiti), evenimentul este actual, atîta vreme cit astăzi în Angola, Mozambic și Guineea Bissau se duc lupte identice. Aceiași regizor făcuse un necrutător rechizitoriu sistemului colonial în filmul *Bătălie pentru Alger*.

Dacă în *Stare de asediu* (1972) regizorul Costa Gavras, inspirat dintr-un fapt real petrecut în 1970 în Uruguay, incrimina nu un individ, ci un sistem polițienesc brutal pe care se sprijină

guvernele aservite monopolurilor nord-americane, generalizînd cazul unei țări la scara unui continent zguduit de seisme social-politice, evenimentele din Chile '73 aveau să-i confirme mesajul ideologic al filmului, să-l facă document, filă de istorie contemporană. Cu atît mai mult cu cit, interzicîndu-i-se filmările în Uruguay, Gavras a realizat *Starea de asediu* chiar în Chile, cu aprobarea și sprijinul moral al fostului președinte Salvador Allende. N-ar mai surprinde pe nimeni dacă acest pasionat regizor (autor și al filmului *Z*, cu un manifest caracter politic) s-ar preocupa în momentul de față de un film despre lovitura militară din Chile. Realitățile continentului sud-american îi preocupă însă și pe cineastii țărilor respective. Dezvăluirea contrastelor sociale (bogăția naturală a pămîntului — sărăcia populației), a luptelor popoarelor din această parte a lumii pentru o existență mai bună, pentru emancipare economică, pentru relații de echitate cu capitalurile S.U.A., pentru suveranitate politică — sint teme care încep să predominie cinematografia Americii Latine, orientată cu curaj spre filmul politic, spre filmul document, spre filmul agitatoric. Se vorbește chiar despre un „cinematograf de urgență”, care respinge soluțiile clasice ale story-ului de tip hollywoodian sau jocul subtil al metaforelor în favoarea unui limbaj direct, comunicativ, convingător, ... Revenînd în Europa, la cinematograful italian, cel mai dinamic în clipa de față, pătîmas și incandescent, observăm opțiunea regizorilor pentru evenimentul la zi, aducerea în prim-plan a muncitorului și a universului

său moral și ideologic, investigarea minuțioasă și dură a unor medii sociale și politice ale burghoziei contemporane și a instrumentelor ei de rezistență în fața creșterii valului mișcărilor de stînga, muncitorești, progresiste.

În *Clasa muncitoare merge în Paradis* (regia: Elio Petri), reținem nu numai spiritul de solidaritate al muncitorilor față de un tovarăș de-al lor concediat din rațiuni politice, ci, în principal, evoluția și maturitatea politică a clasei muncitoare. Imaginea italianului din uzină care își strîigă, lamentîndu-se, mizeria, dar se mulțumește cu atît, a rămas la arhivă, în peliculele neorealismului. Protestului pasiv i-au luat locul acțiunea decisă și lupta politică.

În *Afacerea Mattei* (Marele premiu, Cannes 1972), scris și regizat de Francesco Rosi, este istorisit, în maniera anchetei, destinul tragic al inginerului Enrico Mattei, o mare personalitate italiană a anilor postbelici, care, deși nu era comunist, ci doar un militant cu orientare de stînga, și-a închinat viața luptei pentru afirmarea economică a țării sale în lume, atrîgîndu-și ura „regilor petrolului” din America.

Cu *Mafia albă* (regia: Luigi Zampa), filmul italian pătrunde în perimetrul oamenilor în halate albe, disocînd, cu luciditate, onestitatea de rapacitate, esența de aparență, cîstea de minciună, adevărata vocație de impostură și incompetență profesională. Zampa face radiografia cutremurătoare a „business-ului durerii”, a corupției scandalose din aparatul spitalicesc și farmaceutic. Lumea instituțiilor medicale îl mai

alocuri, puterea obișnuinței, era poate și ideea, greșită că se face astfel pe placul publicului. Al unui anume public, al unui anume gust, evident. Căci așa se răspundea doar plăcerii de a savura glume „cu două înțelesuri”, gustului pentru un divertisment facil, ce se plasează, volens-nolens, la marginea artei. Iată că teatrul constănțean a hotărât să nu mai facă concesii și să transforme revista într-o adevărată tribună de educare a bunului gust. Există, bineînțeles, și riscul de a cădea în cealaltă extremă. De a pune adică un accent prea solemn, prea subliniat, pe latura moralizatoare, dînd înțregului o înfățișare sobră, gravă și anulînd astfel una din funcțiile revistei. Ce izbuteste spectacolul constănțean? În primul rînd o admirabilă imagine scenică. Uităm desori că a-cesta are un efect imediat asupra spectatorului, că armonia culorii, luminii și mișcării este un element de care depinde, și nu în ultimul rînd, reușita. Că, totuși, numai formal, o montare nu se poate susține, este iarăși adevărat. E de discutat deci măsura în care acest echilibru dintre toate componentele spectacolului a fost realizat.

„Super-Fantasio” își datorează existența conlucrării Maestrului Emerit al Artei Nicușor Constantinescu cu regretatul Eugen Mirea, cu H. Mălineanu și Săsa Georgescu, muzica fiind scrisă de H. Mălineanu și Aurel Manolache.

Nu putem spune că textul momentelor vesele este chiar un model de mare rafinament, dar remarcăm faptul că autorii nu au exagerat în nici un fel, urmărind cu grijă includerea cit mai organică a momentului de satiră și umor în întreg, evitînd tonul elcilor-moralizator, lăsînd, cu alte cuvinte, și spectatorului bucuria de a descifra sensul celor spuse, de a trage învătămintele de rigoare, atunci cînd e cazul. Scopul educativ e implicat. Din păcate, aspectele negative — care fac obiectul micilor scenele cu care este presărat spectacolul — sînt uneori tot cele satirizate de cîțiva ani încoace și în emisiunile de gen de pe micul ecran și în brigada de agitație, etc., etc. Există, am spune, niște subiecte-tip, tratate doar cu alte cuvinte, jucate de alți actori, iar în cazul nostru, scrise de data aceasta mai îngrijit. Cît privește interpretarea, cuplul Jean Constantin — Gelu Manolache a excelat prin vervă multă și neobosită, dovedind, ca întotdeauna de altfel, un real simț al comicalului, știind să accentueze cît trebuie și unde trebuie (deși, mai rar, ce-i drept, îngroșînd exagerat, doar pentru a stîrni cu orice preț risul). Dar și evoluția fiecăruia în parte a fost revelatoare pentru posibilitățile celor doi actori constănțeni. Alături de aceștia au mai apărut: Mariana Cerconi, Valy Manolache și Elena Iacob în cîteva „momente” amuzante.

Inspirată și s-a părut ideea de a însoți interpretarea cîntecului de muzică ușoară cu dansul balerinilor, realizînd astfel un mic spectacol în spectacol. Este aici meritul regiei, fără îndoială. La cei 70 de ani ai săi, Nicușor Constantinescu dovedește o impresionantă tinerețe artistică, experiența — 50 de ani în teatru — unindu-se cu dragostea neostîltă pentru frumos, cu dorința de a sluji arta și publicul, deopotrivă, prin spectacole de aleasă factură. Regizorul a legat cu grijă firul spectacolului, dîndu-i cursivitate și eleganță, suprimînd „timpii morții”. Nicușor Constantinescu vrea să impună ideea de revistă plină de viață dar în egală măsură, și adîncul respect pentru artă. El pledează pentru ideea că a educa înseamnă și a vorbi despre cutare sau cutare prost obicei, despre

niște regretabile tare morale, stigmatizînd dorința de căpătău, prețiozitatea, în sfîrșit, tot ce contravine normelor socialiste de etică și echitate, dar că a educa înseamnă și a forma gustul publicului, oferindu-i imagini scenice frumoase, culori bine armonizate, costume bine și atent lucrate, mișcări atent studiate, lumini bine înșinate. Nu ne vom mira astfel că și-a ales coleg de echipă pe Cornel Patrichi, acest recunoscut virtuoz al unduitoarelor pluri, al ritmurilor originale construite, al mișcării devenită zbor și chemare. Sub conducerea sa, trupa de balet a teatrului „Fantasio” a făcut progrese remarcabile; putem să vorbim, în sfîrșit, de sincronizare, unele momente fiind chiar de o desăvîrșită omogenitate. Am aminti în special numerele „Orchestra fără instrumente”, „Vis de astronom”, etc. S-ar putea, într-adevăr, ca așa cum spunea Cornel Patrichi, trupa de balet a Teatrului de revistă din Constanța să fie la ora actuală cea mai bună din țară (în comparație cu teatrele de profil similar, evident). Îl credem pe cuvînt, asta și pentru că n-am avut prilejul să urmărim și evoluția altor trupe...

O notă bună pentru orchestra teatrului condusă de Aurel Manolache. Sub bagheta sa, instrumentiștii teatrului realizează performanțe de a evita stridențele creînd un excelent fundal sonor pentru evoluția cîntăreților și balerinilor. E locul să remarcăm însă și calitatea unora dintre melodiile scrise pentru „Super-Fantasio” de compozitorii H. Mălineanu și Aurel Manolache. Interpretări multumitoare: Ilona Moțica, Valy Manolache, Coca Andronic, trio Do-Re-Mi, Dumitru Caramitru. Cît privește... super-micro-recitalul susținut, în încheierea primei părți a spectacolului, de Dan Spătaru, nu putem spune decît că a fost în nota sa obișnuită, fără surprinzătoare străluciri, dar cu acel aer ușor obosit care stă atît de bine interpretului ce gustă din mirajul vedetismului. În sfîrșit, e timpul să relevăm calitatea deosebită a costumelor (Doina Levința) și a decorurilor (Dan Sachelarie). Grijă pentru finisarea fiecărui amănunt a făcut ca spectacolul să exceleze, cum spuneam în altă parte, printr-o plastică atît de îngrijită.

CARMEN KEHIAIAN

„Super-Fantasio” văzut de...
Nicușor Constantinescu, Maestru Emerit al Artei :

Nu cred că există bucurie mai mare pentru un om care și-a închinat viața teatrului decît să-și vadă munca prețuită, efortul răsplătit. Și acest lucru este posibil în multe feluri, fie că e vorba de înțelegerea actorilor, de colaborarea cu ceilalți realizatori ai unui spectacol, de aplauzele publicului și, bineînțeles, de cuvîntul favorabil al criticilor. Acum, după ce cortina abia a căzut, cu emoția încă proaspătă, pot spune că aici, la Constanța, am avut parte, de trei luni încoace, de multă înțelegere atît în cazul colectivului Teatrului liric, cu care am montat „Soarele Londrei” — după mine cel mai bun spectacol cu această operetă la care țin — și apoi, și din partea Teatrului de revistă „Fantasio” și a colaboratorilor săi. Nu e de altfel nici un secret că Aurel Manolache este o gazdă excelentă care știe să creeze și să mențină în teatru pe care-l conduce acea atmosferă de mare entuziasm atît de potrivită pentru o montare de calitate. Și dorința lui de a face revista constănțeană cea mai bună de acest gen a fost contaminantă. Nu știu bineînțe-

les în ce măsură am reușit eu să răspund tuturor exigențelor, asta o va spune publicul. Oricum, această primă confruntare cu spectatorii m-a umplut de mulțumire. Aplauzele lor au fost convingătoare. Așa mai vrea să mulțumesc și pe această cale felului în care organele locale de partid și de stat, fîovărășul Vasile Vilcu personal, s-au ocupat și se ocupă de înflorirea culturii și artei aici, și, implicit de slujitorii săi. Sînt fericit că acum, la 70 de ani, și după 50 de ani de teatru, pot spune că sînt tînăr alături de acești tineri entuziaști de la Constanța, cu care am lucrat foarte bine.

Dar dovada cea mai bună că aici, la Constanța, am găsit oameni minunați este implicată într-un... proiect de comedie muzicală pe care intenționez să o lucrez tot în colaborare cu Săsa Georgescu și să o încredințăm aceluiași Aurel Manolache; și, fiindcă tot vorbesc de proiecte, vă mai mărturisesc că în lunile următoare voi termina un musical pentru televiziune și, pentru sfîrșitul anului, un nou spectacol la Constanța.

Henri Mălineanu : „Super-Fantasio” este, după părerea mea, rezultatul unei bune și armonioase colaborări. La reușită, fiindcă, după reacția publicului cred că este vorba de o reușită, au contribuit : Nicușor Constantinescu, ca regizor și animator, Aurel Manolache, ca organizator, șef de orchestră și compozitor, și Cornel Patrichi, extrem de talentatul maestru de balet... Este în tot cazul un spectacol de înuță, prin care se reafirmă cu deosebire virtuțile revistei, și se infirmă ideea că acest gen este condamnat la subproduse artistice. Este o frumoasă demonstrație de profesionalism.

Cornel Patrichi, maestrul de balet : E al doilea spectacol la care colaborez aici, ca maestrul de balet. Am revenit — și cred că acest „Super-Fantasio” m-a legat și mai mult de colectivul constănțean — fiindcă am găsit o trupă receptivă la orice invenție coregrafică, la orice sugestie, disciplinată și dispusă să-și însușească eventualele observații. Pot spune că, într-un fel, Constanța a devenit al doilea oraș în care mă simt minunat, primul fiind Bucureștiul. Părerea mea, poate subiectivă, este că trupa de balet a teatrului „Fantasio” este la ora actuală cea mai bună dintre cele de profil similar ale altor teatre de revistă din țară. Și cred că acest spirit de echipă ce domnește aici a fost insuflat în special de Aurel Manolache, care m-a ajutat pe tot parcursul repetițiilor.

Aurel Manolache compozitor, dirijor, directorul Teatrului „Fantasio” : Colaborarea cu Nicușor Constantinescu este o tradiție, ca să spun așa, atît pentru teatru, cît și pentru mine. Un alt colaborator apropiat a fost Eugen Mirea. Am ales această echipă fiindcă am socotit-o cea mai valoroasă la această oră, în acest gen, deloc facil, al revistei. Am dorit să răspundem publicului și încrederii acordate... Nu știu în ce măsură am și reușit să satisfacem exigențele sportive ale tuturor, cert este că ne-am străduit, și încă mult. Timp de un an și jumătate, cît a durat „renovarea”, noi am dat nemărate spectacole pe scenele litoralului ori în țară, izbutind chiar să ne depășim planul de încasări. A fost, bineînțeles, un efort deosebit din partea întregului colectiv, dar am vrut să demonstrăm că merităm investițiile încredințate pentru extinderea scenei, pentru rețușarea sălii.

Spectacolul a fost refăcut de patru ori. Nicușor Constantinescu a muncit enorm pe fiecare replică, la fiecare scenă. Personal sînt foarte mulțumit de rezultat, dar în special de colectivul teatrului nostru unit, care n-a precupețit nici un efort pentru ideea de a face din teatrul „Fantasio” cel mai bun teatru de revistă din țară. Ne-am străduit — nu știu dacă am reușit în totalitate — să impunem revista ca un gen de artă cu mare influență educativă în masă, căci există aici, din plin, posibilitatea de abordare a unor probleme la zi, înlăturînd, cu ajutorul satirei, unele lipsuri ori neajunsuri ; am încercat să includem chiar în corpul revistei cîntecul patriotic, mai ales că în acest sens, revista românească are o frumoasă tradiție. Ne străduim să înlăturăm cu alte cuvinte umorul de dragul umorului și să realizăm un spectacol de montare cît mai bine construit, mai încheiat, care să facă plăcere ochiului (am folosit de aceea paielele, penajul, luminile puternice, costumele îngrijite și un decor atent lucrat) ; am eliminat apoi fețele de cortină și am pus la punct mai mult ca oricînd trupa de balet. Aici experiența maestrului Nicușor Constantinescu, care este acum la al 400-lea spectacol de acest gen, a fost precumpănitoare. Îl socot de altfel pîrintele revistei românești. Marea mea satisfacție, ca director, este de a avea un colectiv tehnic și administrativ foarte atașat. Multe lucruri s-au făcut în afara programului propriu-zis, prin munca tuturor, economisindu-se 700.000 de lei în acest fel. Toți, de la director pînă la portar, am contribuit la finisarea spectacolului, lucrînd în atelierele de croitorie sau butaforie. Unii și-au adus chiar membri ai familiei să ne ajute... Acest climat de înțelegere este îmbucurător. Sînt totodată conștient că o asemenea realizare nu e un apogeu al activității noastre, dar că ne angajează foarte mult, în sensul perfecționării noastre viitoare. Ne-am propus ca anul 1974 să fie pentru noi anul calității în cel mai deplin înțeles al cuvîntului. Urmărim și luptăm ca actorii și tehnicienii să se pregătească tot mai temeinic profesional. În această stagiune ne mai propunem să realizăm încă două premiere. Vom începe lucrul după 15 februarie, încercînd o montare paralelă. Este vorba de o comedie muzicală și de un concert de muzică ușoară. Totodată intenționăm să pregătăm periodic concerte de jazz simfonice, precedate de mici prologuri lămuritoare ; vom invita, firește, formații și soliști din țară și poate chiar din străinătate.

În ce-l privește pe compozitorul Aurel Manolache pot spune că, după o perioadă destul de lungă de pauză, — ocupată însă pînă la refuz de tot felul de probleme legate de spectacole și de această premieră, perioadă în care prezența sa a fost semnalată doar la Festivalul de muzică ușoară de la Mamaia și, din cînd în cînd, la T.V. — iată că intenționează să se apuce serios de lucru. Sper că compozitorul Aurel Manolache va reuși să participe din nou la festivalul de la Mamaia și să realizeze, pentru sfîrșitul acestui an un musical inspirat din viața marinarilor.

solicitate cu ani în urmă în filmul **Medicul de la asigurări**. Acolo săgețile critice, din ceară, se topeau lesne la flacăra comediei grase. Aici, în **Mafia albă**, dezbaterea este gravă, jocul de-a viața și moartea nu este o ficțiune oarecare, ci sinteza artistică a unor cazuri reale, care au alertat opinia publică italiană. Înfruntarea dintre forțele de dreapta și cele de stînga în campania alegerilor din 1972, divulgarea presei burgheze, a mecanismelor ei de confecționare a informațiilor false, necesare discreditării adversarilor politici, influențării opiniei alegătorilor — alcătuiesc o altă cronică italiană de actualitate : filmul **Fapt divers în prima pagină** al regizorului Marco Bellocchio, un artist cu o atitudine politică declarată deschis.

Uneori, filmul politic poate imprumuta formula, atmosfera, tensiunea, suspensul filmului polișt. Este cazul peliculei **Poliția mulțumește** (regia : Stefano Vanzina). Punctul de plecare este, din nou, real : brigăzi de poliție particulară, aparținînd grupării O.N. („Ordine nuove”), de tip fascist, speculează neliniștea populației provocată de recrudescența violenței și declanșează o teribilă acțiune de lichidare a hoților, bandiților și criminalilor pe care poliția nu reușește să-i prindă și să-i defere justiției. Filmul demonstrează că aceasta este manevra unor grupări politice extremiste de dreapta care urmăresc nu atît exterminarea bandelor criminale, cît a procedurilor legale, constituționale. De aici, pînă la suprimarea libertăților cetățenești, democrației și reîntronizarea metodelor

dictatoriale fasciste nu este decît un pas. Cu toate că nu egalează diversitatea tematică, îndrăzneala limbajului și forța demascatoare a filmului politic italian, filmul francez de această orientare nu poate fi ignorat. Deși nu vizează problemele directe ale Franței contemporane, filmele **Z, Stare de asediu** și **Atenție!** fac proba unor reale posibilități de angajare politică decît existente în cinematograful francez. Și în filmul american se simte adierea unui vînt nou. Fie că e vorba de filmele pe tema luptei împotriva asupririi rasiale, filme cu negri sau cu indieni (**Legenda negrului Charley** — regia Martin Goldman ; **Grăbiți apusul soarelui** — regia Otto Preminger ; **Micul om mare** — regia Arthur Penn, **Ultimul războinic** și altele), fie că e vorba de pelicule poliște gen **Filiera** (regia William Friedkin) și **Organizația** (regia Don Medford) — cinematograful de dîcolo de ocean începe să rupă tradiția „uzinei de vise” de la Hollywood, apropiindu-se tot mai ferm de realitățile pline de contradicții ale societății americane. La noi, ca și în celelalte țări socialiste, cred că discuția despre filmul politic trebuie purtată pe coordonate deosebite, întrucît cinematograful, ca element de suprastructură, și încă unul dintre cele mai importante, după cum aprecia Lenin, este un instrument de cultură pus în slujba societății, a educării politice și estetice a spectatorului. În sens general, al esteticilor marxiste, orice operă de artă creată la noi trebuie să aibă un pronunțat caracter politic. Deci orice film trebuie să fie un film politic.

Evident, noua mișcare cinematografică italiană, alte filme politice create în lume au deschis și la noi gustul pentru discuții, confruntări de opinii etc. **Puterea și Adevărul** (scenariu : Titus Popovici, regia : Manole Marcus) a fost denumit primul film politic românesc. Pe bună dreptate. Nu doar pentru că eroii sînt comuniști, mai mult, activiști de partid, conducătorii unei județene de partid, ci fiindcă filmul pune în dezbatere cu curaj civic și măiestrie artistică problemele grave ale construcției socialiste în țara noastră. Filmul lui Popovici și Marcus nu ocolește greutățile sau greșelile săvîrșite în acest proces amplu, în care s-au făcut deopotrivă bunuri materiale, spirituale și conștiințe, ci dimpotrivă, le caută, le dezvăluie, le interpretează. Realitatea vieții politice și sociale a României timp de două decenii de după Eliberare este transpusă artistic, fără eludarea contradicțiilor existente și în această etapă istorică. **Puterea și Adevărul** este nu numai primul film politic românesc, ci și etalonul sub care nu trebuie coborîtă exigența creatorilor noștri. Deci, la noi, la celelalte cinematografii socialiste, care au o cinematografie angajată, nu putem vorbi de un gen de film politic, nici de o direcție sau de un curent.

„Filmul politic...” trebuie privit ca însăși vocația primordială a cinematografului nostru. (Eugen Mandric). „Cred că filmul politic e acela care se ocupă de oamenii care sînt implicați și se implică cu voia lor. În depîință cunoștință de cauză, cu toată responsabilitatea și cu toate riscurile. Văd filmul politic ca un film esen-

țialmente de dezbatere” (Titus Popovici). „Filmul politic e un film de opțiune, presupune comentariul interior al autorului asupra unor evenimente sau realități sociale, participarea sa la acele realități” (Malvina Urșianu). Cred că aceste scurte mărturisiri spicuite dintr-o anchetă a revistei **Flacăra** (1973, nr. 929), exprimă puncte de vedere realiste asupra filmului politic românesc. Înțelegem că nu orice film care evocă un eveniment politic este implicat un film politic. Multe pot rămîne simple ilustrații, relatări, reconstituiri. Poate că Malvina Urșianu are dreptate cînd consideră că **Gioconda fără suris** este, după ea, un film mai politic decît **Serata**. Cu alte cuvinte, filme ca **Străzile au amintiri**, **Cartierul veseliei**, **Canarul și viscolul**, **Ceața**, **La patru pași de infinit**, **Lupeni '29**, **Procesul alb**, **Eminică la ora 6** ș.a. au fost, cum spunea Ecaterina Oproiu într-un comentariu, „o oglindă purtată de-a lungul istoriei” (fără a diminua prin aceasta meritele sau valoarea artistică a acestor filme), spre deosebire de **Puterea și Adevărul** a cărei conștiință a autorilor este implicată în evenimentele.

De la dețasarea rece a relatării, la implicarea creatorilor în proces, de la dezvăluirea cu jumătate de glas a unor contradicții obiective din viața cetății socialiste, la exprimarea lor deschisă, cu ton decise, de tribună politică — acesta pare a fi drumul filmului românesc, acestea par a fi tendințele lui actuale.

JEAN BADEA

ELENA C. FLOAREȘ

MARGINALII LA „AURUL CENUȘIU“ (vol. 3)

În urmă cu un an și ceva, în comentariul consacrat volumului al doilea de „eseuri rostite“ de Mircea Malița, remarcam o seamă de virtuți ale demonstrației de idei, actualitatea, elasticitatea, noutatea chiar a unor argumentări, eleganța stilului, poziția consecvent optimistă a distinsului eseist. Întâlnim în paginile acestui al treilea volum din seria sugestiv intitulată „Aurul cenușiu“ (Ed. Dacia, 1973), aceleași calități ale demonstrației și stilului, aspectele și nuanțele unei gândiri lucide și constructive. Cîteva din conceptele intrate azi în „vocabularul curent“: cibernetică, informație, sisteme, modele, raportul om-mașină, sînt redate în fațetele lor varii, în implicațiile lor, într-un discurs antrenant, explicit. Autorul reafirmă atît ponderea pe care o deține astăzi știința ca element de suprastructură și parte a forțelor de producție, cît și rolul tot mai evident al cunoașterii științifice în formarea și informarea generațiilor. Raportul om-mașină este reluat din punctul utilității mașinii, al înarmării omului cu unele tot mai perfecționate, în coordonatele am zice psihologice ale receptării acestor unelte, ale angajării umane în universul tehnic creat de om. Este combătută ca retrogradă atitudinea de negare a noului adus de fiecare unealtă nouă, căci „fiecare eră stă sub semnul unei tehnici mai evoluată“ și este firesc să fie astfel. Este explicată, totodată, anxietatea izvoită din necunoaștere sau din inerție, ca și din preschimbarea schimbărilor ce urmează fiecare descoperire importantă. Se procedează iarăși la evaluarea utilității mașinilor de calcul. Este schițată problema progresului tehnic în raport cu progresul moral. „Omul nu există gol, neînarmat. El nu este ceea ce poate să facă singur. El este definit în fiecare epocă de el însuși, plus unelte care îi sporesc abilitatea, îi potențează acțiunea, dar și gîndirea“ (pg. 37). Osmoză progres tehnic — progres moral este socialmente necesară și posibilă în perspectiva dezvoltării social-istorice. Autorul se situează cu consecvență, „oricît de grave ar fi temele civilizației contemporane atît de dezbătute azi“, pe pozițiile unui optimism constructiv, militant. În esul intitulat „Mersul culturii și civilizației“ autorul trece prin filtrul discernămintului său critic prevederile sumbre ale lui Forrestal și altor teoreticieni din Occident, arătînd că explozia demografică, noxele industriale și consumul de resurse nu pot fi elemente ale unei „imagini apocaliptice“ a viitorului, într-un timp al revoluției tehnico-științifice, că problemele cu care e confruntată omenirea își găsesc și își vor afla cu siguranță rezolvarea. Totodată, el atrage atenția asupra caracterului dizolvant al acestor teorii „zero-iste“, cît și asupra „ultragului“ cuprins în ele. „Cum ni se poate vorbi de oprirea civilizației, a investițiilor și a eforturilor de creștere?“, întreabă, din punctul de vedere al țărilor în curs de dezvoltare, subliniind că raționamentele spăimoase sînt nu numai dăunătoare, dar și eronate. „Cuvîntul civilizație nu are pentru noi izul de sfîrșit de lume pe care îl are pentru cîțiva purtători de cuvînt ai gîndirii occidentale. Dacă admitem că motive de criză pot fi personalizate și localizate, nu acceptăm ca ele să fie extinse și asupra lumii care este în curs de a-și clădi o civilizație. Cuvîntul civilizație este pentru noi unul din cuvintele cele mai frumoase, mai puternice și mai mobilizatoare“ (pg. 128-29). În continuare, reamintește caracterul dizolvant, fals, putred, al unor cărți „apocaliptice“, ale lui Spengler și Berdiaev, mostre ale unei ideologii de esență reacționară, denunțate la timpul respectiv, între alții, de filosoful român P. P. Negulescu. Analizează apoi așa-zisa dihotomie dintre cultură și civilizație, subliniind că ambii termeni însumează atît valori materiale, cît și valori spirituale, că aceste valori definesc o societate. Mai mult chiar, în socialism „civilizația presupune o perfecționare masivă a relațiilor între oameni“, „știința trăirii în comun este definitorie pentru nivelul unei civilizații“ (p. 130). Un aspect interesant al acestei cărți îl constituie și cele patru „dialoguri maieutice“, în care un matematician (M) și un poet (P), „amîndoi tineri“, sînt confrunțați, după exemplul călinescian (și nu numai), în probleme ca: raportul dintre știință și artă, gîndire și hazard, om-mașină, semnale și cultură. Spațiul rezervat acestei cronici nu ne dă posibilitatea să „amănunțim“. Vom consemna doar că, de la început, autorul ne pune în fața unei probleme fertile și care își așteaptă tratarea (prin colaborarea, desigur, a oamenilor de știință cu oamenii artei): „o definire a corespondențelor dintre

arta unei epoci și ideile științifice principale care au înaripat gîndirea vremii“. Se face apel, în continuare, la necesitatea unor punți de comunicare între umanități și oamenii de știință, sînt sugerate posibile simetrii și convergențe. „...rezultatul nostru principal pare a fi faptul că putem pune valorile culturale unei epoci, știință și artă, pe același raft, sub titlul comun de modele. Putem aborda acum trăsăturile lor comune, în funcție de loc și de moment, de mediul social, de condițiile istorice?“, întreabă, cu bună știință, M. Oum autorul ne avertizează că putem acorda celor doi interlocutori calificative „în fața întregii lor răspunderi“, vom observa că unele puncte de vedere (și chiar prejudecăți) sînt doar aproximative, evitîndu-se astfel judecățile tranșante de tipul celei formulate de C. P. Snow, amintit aici, cum că din „neștiințifici“ oamenii de artă devin „antiștiințifici“. Desigur că oamenii de artă nu pot face abstracție de știința timpului lor, așa cum oamenii de știință nu pot face abstracție de valorile artei. Este un ciștig reciproc. Atît știința, cît și arta își întind antenele spre noi teritorii ale cunoașterii, sînt permanente ale aceluiași ideal de devenire a omului și umanității. Fiecare, însă, cu instrumentele sale specifice. Aici vom observa că, în comparație cu M., care se comportă consecvent ca matematician, P., adică poetul, nu este nici prea consecvent, nici prea sigur pe argumente. Poate că dialogul ar fi fost mai bogat, mai convingător totodată, dacă P. ar fi fost înarmat și cu argumentele esteticianului (ale esteticii ca știință). Ar fi avut astfel posibilitatea de a destrăma unele prejudecăți ca eventualitatea unui „exit“ al artelor într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, ca așa-zisa competiție dintre știință și artă văzută ca un galop și nu ca o complementare, ca un joc la bursă și nu ca efort paralel cu un beneficiar unic (umanitatea), ca topirea artelor în știință sau utilizarea lor ca auxiliare în descrierea și expl. carea datelor și formulelor științifice. Nutrim același optimism plener față de viitorul științelor, ca și față de cel al artelor, însumate, amîndouă, viitorului omenirii. Regretul Grigore Moisil afirma, într-un dialog, acest crez, adăugînd că: „Cel care descrie într-un roman despre medici maladii și tratamente va face un roman prost, căruia îi voi prefera un tratat de medicină. Tot astfel, un poet care și-ar propune să-mi dea în versuri teorema lui Pitagora“. În prelungirea aceluiași dialog, ce am mai putea spune? Nu credem că s-a asternut umbra pe sfaturile lui Emile Faguet din „Arta de a citi“ (carte a cărei traducere a apărut de altfel recent în librăriile noastre). Cînd Faguet îl sfătuia pe cititor să nu se grăbească, să citească pe îndelete, „să guste“ farmecul stilului, „să discearnă“ nuanțele, el se referea în primul rînd la literatură și la cărțile mari ale literaturii. În alt rînd, firește, nu avea în vedere avalanșa de titluri care apar azi în lume. Propunea o selecție: a valorii, a gustului, a preferințelor. Mi se pare că aceste lucruri rămîn valabile și astăzi. Mircea Malița ne propune „o lectură rapidă“, necesară pentru a cuprinde o cantitate cît mai mare de titluri. Deosebeste totuși cărțile (acordînd durate diferite lecturii lor) după pondere, dificultate etc. Dar unele sînt criteriile pentru cartea beletristică, unde selecția rămîne la fel ca aceea preconizată de Faguet, și altele ne apar criteriile pentru cărțile de știință. Aici, credem, selecția este mai clară, preferabile fiind, evident, tratatele cele mai complete, cu ipotezele și datele cele mai noi. Mai mult decît atît, studiul unui tratat de termodinamică excelent întocmit exclude de la sine parcurgerea unor alte tratate de acest fel. Altfel este în literatură, unde lectura lui Stendhal nu o exclude pe a lui Flaubert, a lui Eluard nu o exclude pe a oricărui alt poet adevărat. În ceea ce privește viitorul artei, cum nimeni nu a cerut științei să renunțe la instrumentele, conținutul și scopul său (ar fi fost o aberație), nu vedem rațiunea de a cere artei de a renunța la formele, conținutul și jehurile sale specifice. Desigur, această afirmație are în vedere știința și arta adevărată, slujind, fiecare în parte și împreună, societății, mersului ei înainte. Cu aceste nuanțări, ne oprim aici, nu înainte, însă, de a atrage atenția asupra încercării de definire a omului, expresivă, interesantă, din esul intitulat simplu: „Omul“, ca organism antientropic, ființă antialeatoare și subiect autocinetic. Întreaga carte oferă, astfel, repere pentru o meditație fructuoasă și activă.

VICTOR CONSTANTIN

Problema monumentului de la Adamclisi „Tropaeum Traiani“ preocupă de foarte multă vreme cercurile de specialitate și opinia publică de la noi din țară, și chiar de peste granițe, atît sub aspectul ei teoretic — date, reconstituire, exegeză, importanță istorică — cît și sub acela practic, de conservare și punere în valoare a resturilor sale. Dacă aspectul teoretic, însă, poate încă să mai constituie o temă de studiu, și chiar să genereze controverse, fără alte urmări decît aceea a îmbogățirii preocupărilor umaniste, cel practic nu poate aștepta rezolvarea problemelor fără riscul de a vedea, la un moment dat, că dispare însuși obiectul controverselor: monumentul — așa cum și cît ni s-a mai păstrat.

Din capul locului, trebuie spus că în acest domeniu, al conservării și punerii în valoare, s-au făcut progrese lente și abia în ultima vreme ceva mai sigure: avem în sfîrșit niște proiecte pe baza cărora se pot începe primele lucrări de conservare și care oferă o bază suficientă pentru punerea în siguranță a prețiosului veșmînt sculptat al monumentului. Aceste proiecte însă lasă un loc gol: ce se va întîmpla cu nucleul de embleon și cu soclul cu trepte din piatră de talie, care se păstrează încă pe plat-forma de la nord de satul Adamclisi, și care, prin dimensiunile sale, rămînd încă elementul cel mai impunător dintre toate resturile monumentului? Fără îndoială că măsuri pentru conservarea și amenajarea sa muzeistică, cît mai sugestivă, sînt absolut necesare. Aceste măsuri, însă, nu sînt încă preconizate, sau ele continuă să formeze obiectul unor discuții adesea destul de controversate.

O chestiune preliminară trebuie în primul rînd precizată: resturile în discuție, ruina monumentului, sînt departe de a fi o simplă grămadă inexpressivă de pietre; ele cuprind o serie de informații cu privire la tehnica constructivă a monumentului, care — așa cum s-a văzut cu cîțiva ani în urmă, cînd s-a putut preciza că asiza de embleon corespundînd ca dimensiuni metopelor este la mijlocul înălțimii tamburului și nu la partea lui superioară — mai pot încă oferi surprize. Dar în afara acestor informații, grămada de dărîmături mai oferă și date asupra procesului de distrugere, datorită atît oamenilor cît și naturii. În sfîrșit, în aparența sa concretă, el este departe de a fi lipsit de un anumit dramatism, puternic, brutal poate, dar în orice caz emoționant.

Iată tot atîtea motive pentru a-l conserva cît mai fidel, pentru a încerca o punere a lui în valoare, cît mai înțeleasă.

Fără îndoială, una dintre dorințele cele mai insistente ale publicului vizitator, ale tuturor celor care s-au oprit, vîsind pentru o clipă în fața

pendent opera interruptă

monumentului, ar fi să-l poată vedea așa cum a fost odinioară, în toată mărimea dimensiunilor sale colosale, în toată strălucirea hainei sale de piatră cioplită și sculptată. O condiție fundamentală pentru realizarea acestui deziderat, ar fi aceea de a ști mai mult și, mai ales, mai sigur despre forma originară a uriașului mulat care este astăzi ctitoria lui Traian. O asemenea reconstituire ar trebui să plece de la cunoașterea în amănunt a locului fiecărei pietre și a fiecărei figuri care îi împodobeau odinioară paramentul.

Este total greșită afirmația că ordinea în care pietrele sculptate erau dispuse ar fi lipsită de importanță. Scenele figurate de pe paramentul monumentului ca și figurile de prizoni care încoronau tamburul cilindric, aveau o semnificație precisă, narativă și simbolică. Prin această ordonare pe care noi astăzi nu o mai putem cu adevărat reconstitui, cei vechi au încercat să comunice posterității, nouă în ultimă instanță, un anumit lucru, căruia ei i-au acordat o asemenea importanță încît nu au ezitat să-l exprime cu eforturi considerabile într-un material peren. Ar fi un act de impietate să neglijăm tocmai acest mesaj ajuns pînă la noi din întunericul milenilor, pentru a ne oferi numai spectacolul copleșitor, dar golit de cea mai mare parte a sensurilor sale inițiale, al unei imense construcții, fără nici o funcție aparentă și purtînd un înțeles simbolic de nepătruns, ba poate chiar alterat.

Sînt așadar incompatibile pe de o parte scrupulul științific și umanist și grija pentru a păstra cît mai fidel resturile care ne-au parvenit, și pe de altă dorința legitimă de a revedea monumentul în aspectul său inițial? Recenta repunere a problemei, propunerea de a acoperi monumentul cu o structură ușoară, autoportantă, pe care să fie prinsă o haină din material sintetic, care să reproducă cît mai aproape posibil de original vechi arhitectură a monumentului cu podoba sa sculpturală, oferă fără îndoială o bază de discuție satisfăcătoare. Nu pot să nu-mi exprim, deci, în principiu, aderența la acest proiect. Este însă necesar să ne înconjurăm de toate precauțiile posibile

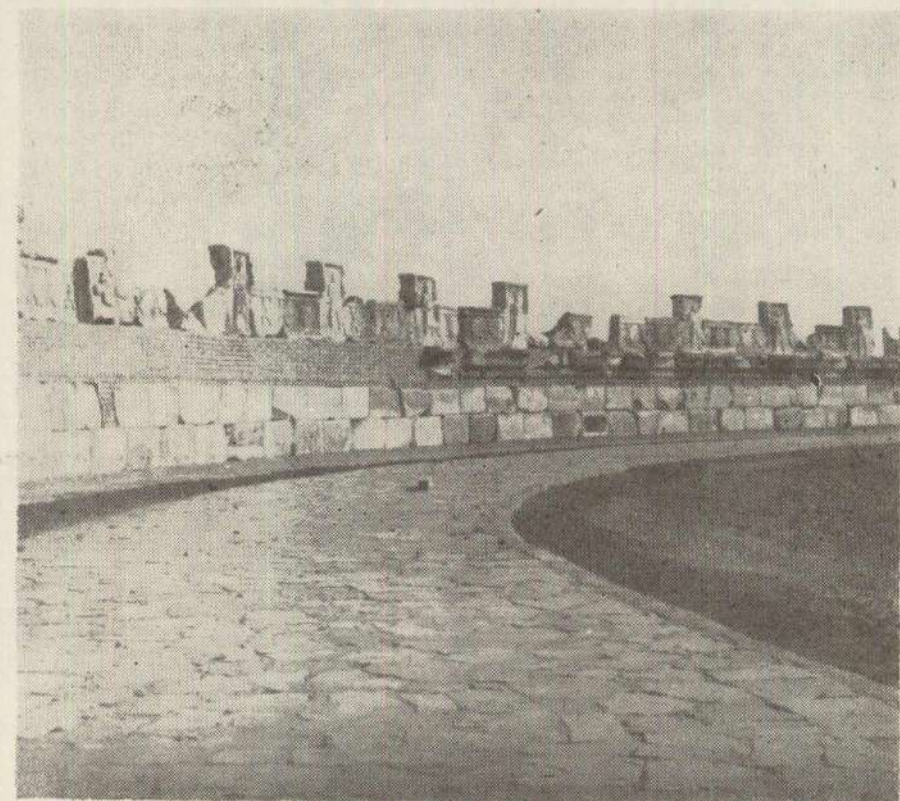
pentru a greși cît mai puțin. În acest sens aș aminti că este mai întîl necesar să se asigure conservarea embleonului și soclului din piatră de talie, cu mijloace specifice tehnicii construcțiilor dar și cu mijloace moderne, chimice. Din acest punct de vedere, nu pot să nu amintesc că, în general, cunoștințele în domeniul conservării pietrei și mortarelor sînt extrem de subțiri, și că ar fi cazul să se înceapă studiile și experimentele cît mai rapid. Trebuie de asemenea spus încă de la început, cu curaj, că dacă se va adopta această soluție, se vor putea găsi destule voci care să ne acuze de lipsă de gust și de măsură. Este absolut necesar, așadar, pe de o parte să se înceapă neîntîrziat studiile și proiectele în vederea acestei ipoteze, așa încît judecata competentă și hotărîrea finală să se ia pe baza unei documentații cît mai concludente, capabile să dea răspuns oricărei întrebări, și nu pe aceea a unei simple ipoteze de lucru, intrucîtva sprijinită de calcule economice globale. Mi se pare că din capul locului ar trebui abandonată ideea unei carcace purtînd pe jumătate din suprafață reproducerea îmbrăcăminții originale a monumentului iar pe cealaltă doar o închidere transparentă de sticlă. Efectul unei astfel de caje este ușor de intuit privind structura de protecție actuală a statuii trofeu. De asemenea mi se pare necesar să atrag atenția că nici una din ipotezele de reconstituire cunoscute pînă acum nu sînt de natură să dea o bază suficientă proiectului în discuție, și că indiferent care va fi aceea la care ne-am oprit, este necesar un minuios studiu de detaliu, de acum înainte, pentru a obține o variantă de parament care să nu frapeze fie prin aspectul său grosolan și rudimentar, fie prin caracterul său predominant fantezist.

Fără îndoială că personal consider că ipoteza cea mai aptă pentru a servi ca bază acestui studiu este aceea pe care am prezentat-o acum mai bine de treisprezece ani. Și acest lucru, nu pentru că sentimentul de paternitate științifică m-ar îndemna, oricît ar fi aceasta de firesc, ci pentru că dintre toate ipotezele anterioare, nu am găsit alta care să se justifice pe criterii logice, toate, chiar și cele cu pretenții de fundamentare matematică, sprijinindu-se exclusiv pe criterii analogice. Și oricît de scumpă ar fi analogia arheologilor, ea rămîne, în cel mai bun caz, expresia amprîntă a unei norme statistice, cînd nu cumva nu ascunde de fapt un raționament deductiv defect.

Pentru a conchide, mi se pare că este necesar să se poruncească fără întîrziere la inițierea studiilor și experimentelor de conservare și să se inițieze proiectul unei structuri ușoare, autoportantă pe care să poată fi prinsă o reproducere a îmbrăcăminții originare a monumentului.

Proiectul va trebui să asigure că acest fel de protecție și amenajare muzeistică a monumentului nu va afecta în nici un fel resturile păstrate în situ ale acestuia, că va permite vederea și studierea acestor resturi, în sfîrșit, că, pe măsură ce cunoștințele noastre se vor mai îmbogăți, va permite modificări, fie pentru a asigura o prezentare mai veridică a vechii forme, fie pentru a permite folosirea unor mijloace — pe care astăzi poate nici nu le bănuim — dar care ar fi mai sugestive și mai subtile. Cu alte cuvinte, aș dori ca sistemul adoptat să poată fi parțial sau total modificabil, sau chiar să poată fi complet demontat. Totodată măsurile de conservare vor trebui să fie la rîndul lor asigurătoare, garantînd că în noul mediu climatic astfel creat, resturile monumentului nu vor avea de suferit. În sfîrșit, mi se pare urgent necesar ca, în vederea definitivării acestui proiect să se reia studiile de reconstituire, și în acest sens doresc să declar că cel puțin în ceea ce mă privește sînt gata să consider ipoteza mea în vederea îmbogățirii ei cu toate detaliile, problemele și argumentele care lipsesc, care vor fi absolut necesare proiectantului, și care necesită încă efort și un timp însemnat.

RADU FLORESCU

• Lucrări de amenajare la Monumentul Tropaeum Traiani de la Adamclisi

EXPOZIȚIA LICEULUI DE ARTE PLASTICE

Înainte de a privi și a concepe lumea vizibilă în pictură conform reducțiilor perspectivei monoculare, albertiene, numită și considerată din renastere către modernitate unicul mod viabil de reprezentare și structurare a impresiilor despre spațiul și măsura universului, copilul pictează altfel, conform instinctului și fanteziei combinatorii, cărora le sînt date și proprii capacități de a reierarhiza lumea, de a îmbina regnurile, spațiile umane și cele cosmice, de a stăpîni deopotrivă lumea obiectelor și lumea sufletului.

Acolo unde un adult nu vede decît o pălărie, deloc terifiantă, povestește inegalabilul Saint Exupéry, un copil distinge cu certitudine un elefant dîgdat de un șarpe Boa. Și deși „adultii au mereu nevoie de explicații“, nici demonstrația implacabilă a copilului nu reușește să-l înșele. Copilul trăiește într-o lume a transparenței obiecte-

lor, a neîncetatei lor capacități de a naște, prin simple permutări, noi universuri. Iar transparența obiectelor naște transparența spațiului acestor picturi în care culorile arbitrar și proiectia prin analogie justifică cele mai neașteptate asociații și disociații. Copilul este convins că jocul ori pictura sa generează obiecte reale. El nu desenează o casă, de pildă, ci face o casă. Iar această casă este la fel de reală și tangibilă ca și castelul său de cuburi.

Asemenea constatări privesc arta copilului pînă în momentul în care ei sînt învățați să deseneze ca adulții, deci să adopte convențiile spațiului bideimensional al picturii. Și chiar în această perioadă, fantezia lor își păstrează primatul asupra datelor observației.

Expoziția Liceului de arte plastice Constanța a ilustrat universul diferite-

lor vîrste, raționalizarea treptată a percepțiilor lor.

Dacă elevii claselor a VII-a și a VIII-a sînt redevabili încă spațiilor plurioculare ale imaginației — și cu ei numim reușite expoziției prin Iulia Mustea, Ștefania Delcă, Daniela Romașu, Carmen Izac, Gabriel Pivnicov, Alsel Balgi, Eugenia Pascu, Felicia Floraru, etc., afirmări omogene mai prezintă doar clasele a XI-a și a XII-a, la care se poate urmări însă o altă conexiune, la spațiul picturii moderne, proces ce presupune asimilarea cunoștințelor tradiționale ale învățămîntului artistic ce garantează libertatea opțiunii. Iar în perioada de acumulare și de luare în stăpînire a acestor noțiuni, reușite, ne-o demonstrează actuala expoziție, sînt mai rare.

Întîlnim la ultimele două clase de liceu lucrări de o surprinzătoare siguranță și dezinvoltură, în special în grafică și sculptură, chiar dacă prototipurile lor, ilustre, se pot detecta și numi cu ușurință.

DOINA PĂULEANU

Învățământul — o strategie a formării și informării

Formarea integrală a personalității, cerută tot mai mult de civilizația actuală, presupune un raport permanent, armonizat, între informare și formare. Rolul învățământului în formare și informare este hotărâtor. Considerăm că o dezbatere axată pe această temă, a învățământului ca strategie a formării și informării, scoate în evidență noi aspecte legate de cerințele modernizării continue a învățării.

și idealismului, opoziția dintre concepția științifică și cea idealist-religioasă fiind deosebit de evidentă pe tărîmul cunoașterii și interpretării fenomenelor naturii. Funcția educativă a procesului instructiv se realizează în gradul cel mai înalt prin predarea disciplinelor sociale, și în primul rînd a materialismului dialectic și istoric — baza teoretică a concepției despre lume a clasei muncitoare. Înșurirea de către studenți a învățăturii marxist-leniniste contribuie în mod hotărâtor la formarea conștiinței lor socialiste, a concepției științifice despre natură și societate, la educarea atitudinii comuniste față de muncă și viață, a patriotismului socialist și a moralei comuniste. Totodată, însușirea ideologiei științifice, marxist-leniniste îi formează pe studenți ca militanți activi împotriva oricăror manifestări ideologice străine, inclusiv cele care îmbracă veșmîntul concepțiilor mistico-religioase. O contribuție însemnată la formarea

Dezbateri realizată de MARIANA FILIMON și MIHAI BUJENIȚĂ

și consolidarea unei concepții ateiste științifice în rîndul studenților, la îmbogățirea bagajului lor argumentativ o aduc disciplinele sociale particulare și cele umanistice, ca: etica, estetica, psihologia, istoria, istoria literaturii și a artelor ș.a. Procesul de formare a unei concepții științifice trainice necesită cunoștințe și argumente variate, o bogată informare privind domeniile amintite, cercetate de științele sociale particulare și umanistice.

Prof. Dieter Mertens (R. F. Germania): Problema raportului între formare și informare trebuie privită și prin prisma planificării educaționale și a prognoștii necesităților de forță de muncă. Ceea ce trebuie avut în vedere, într-adevăr, este flexibilitatea în sistemele de educație. Datorită faptului că societatea dinamică modernă reacționează cel mai bine la neprevăzut prin planificare deschisă (open planning), planul (pattern), conținutului educației ar trebui să fie formulat astfel, încît să lase mari spații flexibile pentru structurare și completare din partea instituției (a universității), a profesorilor, elevilor, studenților etc. Aceasta ar însemna educație după sistemul Baukastens (cúte de cuburi), care permite o sporire a capacității de adaptare a sistemului educațional.

În fenomenul educațional contemporan și-a făcut loc un paradox: în timp ce în educația profesională se introduc, în etapele sale primare, din ce în ce mai multe elemente ale educației „generale”, pentru educația generală se solicită din ce în ce mai mult să se introducă, în fazele sale finale, elemente cu caracter profesional. Această aparentă contradicție indică, totuși, o nesiguranță în ceea ce privește educația cea mai bună. De aceea, unii cercetători ai problemei au putut susține ipoteza că viteza de îmbătrînire a conținuturilor educației este în relație pozitivă cu apropierea lor de practică și în relație negativă cu nivelul lor de abstracțiune. Înaltul grad de specializare realizat în economiile moderne și schimbul rapid al condițiilor locului de muncă interzic orientarea educației profesionale pentru locurile de muncă existente la un moment dat. Problema care se pune este aceea a optimizării structurii sistemelor educaționale, care să reducă la maximum astfel de contradicții, precum și fricțiunile de adaptare devenite inevitabile în condițiile amintite mai înainte.

Prof. Maurice Villemure (Franța): Despre o informare care să satisfacă exigențele actuale ale pregătirii superioare a studenților sau ale muncii de cercetare a profesorilor nu se poate vorbi fără a recunoaște locul important pe care-l ocupă bibliotecile în complexul universitar. Cea mai importantă rațiune de a fi a unei bi-

bliotecii universitare este aceea de a asigura cu informații și documente procesul didactic, plasindu-se pe cît posibil în cea mai stringentă actualitate științifică. Astăzi, în Franța, și în multe alte țări, bibliotecile universitare nu sînt numai cele aflate în patronajul unei facultăți, ci și bibliotecile specializate, la dispoziția institutelor și centrelor de cercetări, sau bibliotecile existente pe lîngă marile muzee științifice (Muzeul Pedagogic, Muzeul de Istorie Naturală etc.). O bibliotecă deosebit de frecventată de lumea universitară este Biblioteca Națională, renumită în lumea întreagă. Interesul pentru fondul de cunoștințe pe care toate aceste biblioteci le înmănușează a făcut ca porțile lor să se deschidă tuturor acelor care studiază.

Se spune, în general, că studiul într-o bibliotecă oferă numai informații. Cred că este o sentință nedreaptă pentru bibliotecă, ignorînd tocmai atribuțiile contemporane ale acestor lăcașe: latură formativă, funcția educativă. Lăsînd la o parte acțiunile multiple și diverse pe care le organizează fiecare bibliotecă universitară (expoziții, conferințe, analize de texte, „serii” consacrate unei teme etc.), chiar și numai accesul la documente și la informații nu rămîne fără consecințe asupra laturii formative a tineretului. O bibliotecă rămîne, așadar, pentru o mare parte a tineretului studios, același lăcaș propice dezvoltării sale complete.

Zibolen Eadre (R. P. Ungară): Una dintre problemele importante ale învățămîntului, din perspectiva atributelor sale formative și informative, o constituie admiterea în învățămîntul superior. La Centrul de cercetări ale pedagogiei universitare din Budapesta, pe care-l conduc, un capitol mare de cercetări este consacrat selecției în învățămîntul superior, avînd ca etapă principală admiterea. Se urmărește situația studenților începători, problemele adaptării și integrării lor în viața culturală desfășurată în cămine și instituții de învățămînt superior. A cum, în primul an de studii, se pun bazele muncii universitare propriuzise, a studiului independent, creîndu-se deprinderile de informare și auto-perfecționare permanentă. De asemenea, în instituția noastră sînt cercetate multiplele aspecte ale modernizării procesului educațional cu toate sarcinile ce decurg de aici și anume: învățămîntul programat, cu publicațiile și manualele îndrumătoare în acest sens; organizarea pregătirii și perfecționării cadrelor didactice în vederea folosirii tehnologiei moderne de predare; elaborarea unei metode sociologice, ușor de mînuit, cu ajutorul căreia se poate aprecia încărcarea studenților. Tehnologia modernă de predare și însușire se impune tot mai mult — în învățămîntul de toate gradele — în sprijinul instruirii, al formării temelnice a specialiștilor în diverse domenii de activitate.

— În orașul Constanța și, desigur, în cadrul mai larg al litoralului, instituția pe care o conduceți desfășoară cu succes o largă activitate de popularizare a științei și de educare științific-naturalistică concretă a unui public extrem de larg. Ce a însemnat, din acest punct de vedere, anul '73 pentru colectivul dv.?

— În primul rînd, un record de vizitatori, peste 950.000, cifră nemaiînregistrată pînă acum de nici un muzeu din țară; în al doilea rînd, anul în discuție ne-a oferit satisfacția de a vedea realizat complexul muzeal de științele naturii, instituție sub egida căreia își desfășoară activitatea cinci obiective intrate, la intervale diferite, în funcțiune: Planetariul, Stația solară și observatorul astronomic, Delfinariul, Acvariul și Muzeul Mării.

— Care dintre ele s-a bucurat de cea mai mare afinență de public?

— Acvariul, evident, cu toate că n-aș putea afirma că celelalte ar fi fost cu mult mai puțin solicitate: în cazul Acvariului, vizitarea în flux continuu contribuie enorm la creșterea numărului de vizitatori.

— Cunoaștem contribuția dv., remarcabilă, deosebit de largă, la instituirea acestor obiective muzeale. Care vă este cel mai apropiat?

— Vă rog să credeți că toate obiectivele muzeistice la realizarea cărora am luat și eu parte îmi sînt deopotrivă de dragi pentru că la temelia fiecăruia am pus cîte ceva din suflet — ceva care se cheamă strădanie, energie, pasiune, dragoste, știință. În ultimul timp, totuși, am stăruit mai mult asupra Delfinariului, dată fiind

solicite, spre cumpărare, delfini de la noi...

— Este dificilă menținerea unui delfin în captivitate? Poate că întrebarea vi se pare naivă...

— Întrebarea e, dimpotrivă, foarte serioasă. Ca mamifer acvatic, delfinul trăiește pe spații enorme. Viața lui este o continuă mișcare. Înnoată în permanență, chiar și în timpul somnului, cu viteză mare, uneori chiar de 60 km pe oră, urmîrind migrația peștilor, singurul mijloc de hrană. Delfinii duc, apoi, o viață de grup, rareori se întîlnesc exemplare izolate. În ultimă instanță, deși au respirație pulmonară, inspirînd direct aerul atmosferic, sînt totuși legați intim de chimismul apei, mediul lor vital, ceea ce înseamnă PH, salinitate, duritate etc. ca și însușiri fizice foarte importante pentru viața delfinilor — temperatura și gradul de transparență. Așadar menținerea în captivitate a unui delfin trebuie să răspundă tuturor acestor condiții, a căror reproducere fidelă în spațiul miniatural al unui delfinariu este foarte greu de realizat, uneori chiar imposibil. De aceea, moartea unor exemplare pînute în captivitate, unele chiar cu un grad înalt de acomodare, nu constituie un accident singular. Chiar delfinariile cu o experiență de zeci de ani înregistrează asemenea pierderi. E extrem de dificilă diagnosticarea bolii unui delfin, acest lucru neamînestind pînă aproape de clipa morții nici un simptom exterior care să reclame o intervenție medicamentoasă. De aceea se spune că delfinii „mor cu zimbetul pe buze”. De pildă,

DESPRE DELFINARIU ȘI ALTELE

Cu ing. MARCEL STANCIU, directorul Complexului muzeal de științele naturii Constanța

complexitatea problemelor pe care le ridică organizarea și bunul mers al acestui punct muzeistic de extraordinară forță de atracție.

— Fîind vorba de probleme complexe, desigur că specialiștii care lucrează la Delfinariu trebuie să aibă o pregătire de asemenea complexă...

— ...Așa este, într-adevăr. Ei, și nu numai ei, ci și specialiștii de la acvariu trebuie să aibă multiple cunoștințe de biologie, chimie, electromecanică, psihologie animală, medicină etc.

— Știu cît de puternică este forța de atracție a Delfinariului, am văzut și eu cîteva spectacole de dresură a delfinilor. Dv. personal, ce satisfacție v-a adus acest obiectiv?

— M-am bucurat de însăși construcția lui, materializarea a unei idei personale mai vechi. Profit de prilejul pe care mi-l dă interviul pentru a mulțumi și pe această cale primului secretar al Comitetului județean de partid, tovarășul Vasile Vilcu, care m-a înțeles și a contribuit în mod deosebit la realizarea acestui obiectiv. În al doilea rînd: noi am reușit, aici, să dresăm, pentru prima dată în lume, unele specii de delfini din Marea Neagră, ca Phocaena phocaena și Delphinus delphis, considerați de către specialiștii altor țări cu tradiție mai veche în acest sens drept imposibil de dresat. Fîindcă vorbim de satisfacțiile profesiei, vă voi mărturis că nu mică mi-a fost mulțumirea cînd m-am pomenit că înșiși specialiștii străini, care-i considerau pe delfinii din Marea Neagră drept retrac-tari dresajului, vin la Constanța să...

moartea lui Harly, în '72, cu care dădusem un an întreg spectacole... Cu două ore înainte de moarte, participase la o reprezentație. Disecția și examenul anatomopatologic au stabilit o infecție foarte gravă la nivelul intestinului gros, provocată probabil de peștele cu care fusese hrănit. Alt exemplu semnificativ: moartea lui Mopsi, proprietatea lui Delphin Show — Franța. A murit la Oradea, în timpul unui turneu, după ce susținuse un spectacol reușit. Necropsia a stabilit existența unei maladii pulmonare foarte avansate. De aceea tratamentele pe care le aplicăm au cu preponderență caracter profilactic, asociate cu administrarea unor vitamine foarte complexe. Infecțiile periodice cu gamaglobulină s-au dovedit a fi foarte eficiente împotriva unor boli infecțioase ca variola, erizipelul etc. pe care delfinii le contractează foarte repede. Specialiștii noștri înregistrează în permanență ritmul respirației al delfinilor, orice modificare de durată a acestuia constituind un prim semnal de alarmă.

— În sfera cărei medicine intră tratamentul delfinilor? În cea umană sau în cea veterinară?

— Experiența noastră arată că mai degrabă în sfera medicinei umane, cu farmacopeea ei caracteristică. De aceea asistența delfinilor noștri este asigurată de un medic, dr. Eugen Stănescu, colaborator voluntar, om cu mare dragoste de animale.

— Cum pescuiești și cum transportați delfinii în afara mediului lor natural, apa?

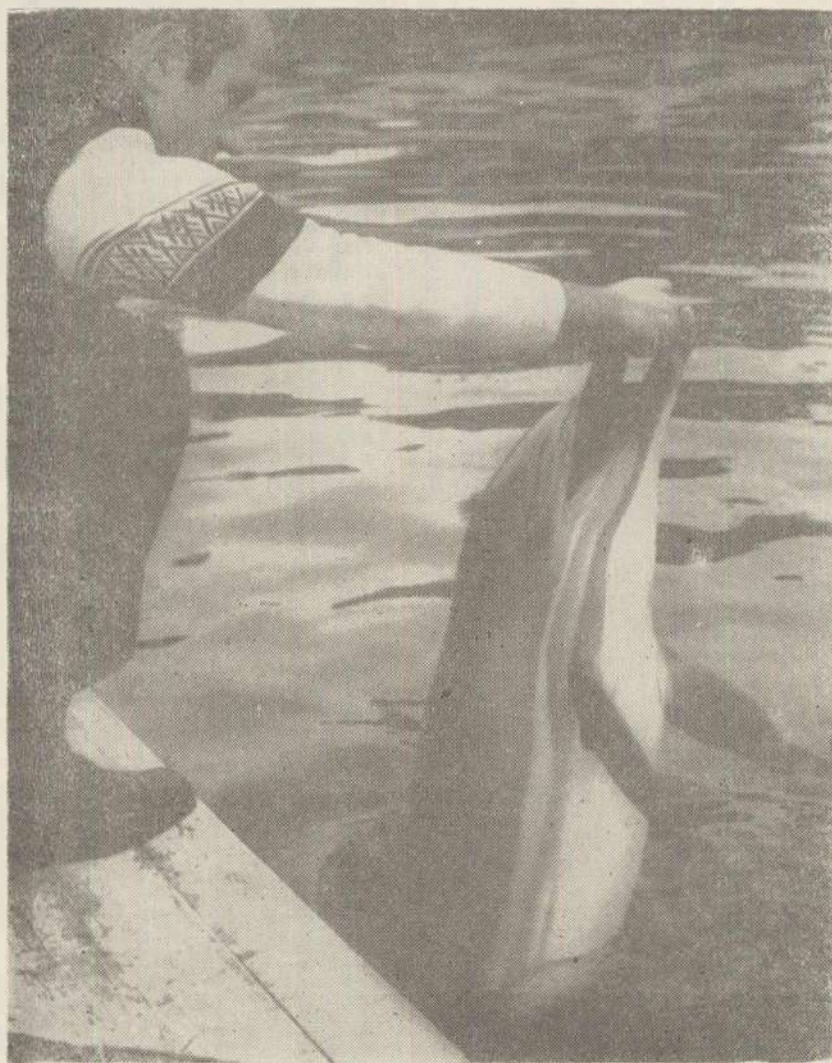
— Se pescuiesc, de regulă, cu niște plase-pungă înalte de 50 m și lungi de 1 km; operația este extrem de dificilă. Arar, se pescuiesc și cu unelte pasive de tipul talienelor; pescarii ne avertizează și, împreună cu ei, specialiștii noștri scot cu grijă animalele din talene. Harponarea sau prinderea cu clești cu arc, atunci cînd delfinii înnoată în prova navei, pe care o însoțesc cu vizibilă plăcere, sînt metode dure, brutale. Odată scosi din apă, delfinii sînt așezați pe saltele moi de cauciuc sau de burete; sînt tot timpul stropiți cu apă de mare ca să nu li se deshidrateze pielea. Pe uscat, sînt transportați cu tîrgi speciale de doc...

— Delfinii sînt desigur o problemă pasionantă. Aș vrea însă să vă întreb și altceva: ce preocupări de cercetare științifică are colectivul instituției pe care o conduceți?

— Intense și permanente, materializate, de pildă, în peste 22 de comunicări susținute de noi în cadrul manifestărilor științifice locale sau centrale. Temele abordate au avut întotdeauna un caracter profund aplicativ iar rezultatele cercetării au suscitat mult interes. De pildă: „Creșterea alevinilor de crap obținuți în pepiniera Ovidiu în primele stadii de dezvoltare — metode și mijloace de hrană”; „Influența culorii plaselor asupra pescuitului”; „Boli și paraziți mai frecvent întîlniți la pești”; „Influența luminii albe și colorate asupra unor specii de pești din Marea Neagră”; „Influența aerului comprimat introdus sub formă de perle de bule asupra unor specii de pești din Marea Neagră și Delta Dunării”; „Folosirea lui MS 222 Sandoz la narcotizarea unor specii de pești marini și dulcicoli”

A. MIHAIL

(Continuare în pag. 14)

TRIBUNA CITITORILOR

Începînd cu numărul de față, **Tomisul** invită cititorii să-și exprime la această tribună a lor, părerile despre aspecte și fenomene ale vieții, ale realității. Vor fi inserate aici scrisori în care sînt exprimate opinii privind structura, conținutul, valoarea materialelor publicate în paginile revistei, aprecieri la adresa unor colective, a comportării unor cetățeni, a unor manifestări culturale-artistice etc.

PROUNERI PENTRU REDACȚIA REVISTEI

„Ca un cititor permanent al revistei, apreciez munca și stăruința dv. de a prezenta cititorilor articole interesante și de o înaltă valoare literară, artistică și informativă.

Aș dori să fac câteva propuneri, dacă nu este cu supărare. a) Redactorii revistei „Tomis” să ia legătura, din cînd în cînd, sau la date fixe, după cum veți crede de cuvință, cu cenzurile literare din Constanța sau din județ, pentru a cunoaște pulsul activității literare, pentru a le da indicații acolo unde este nevoie și a le publica articolele bune și corespunzătoare vederilor redacției revistei. b) Să se elimine din coloanele revistei teorii abstracte și nefolositoare mari mase de intelectuali, articole cu expresii greu de înțeles, poezii ultramoderniste (de neînțeles), care nu au nici o legătură cu educația culturală a cititorilor. c) Redactorii revistei să se întâlnească cu cititorii, în cenaclul revistei sau la case de cultură, să le asculte aprecierile, ideile, propunerile în legătură cu prezentarea revistei și formaarea unui curent de opinii, activ și realist”.

ILARIU ILIE
Craiova

FOLCLOR ȘI AUTENTICITATE

Am convingerea că uneori se face o confuzie reprobabilă între cei doi termeni: **folclor** și **popular**. De multe ori, în expresia „muzică populară” e înghesată noțiunea de folclor, ceea ce e cu totul greșit deoarece la noi în țară, pînă la ora actuală, există o delimitare între aceste două manifestări. Astfel, prin folclor, atunci cînd e vorba de muzică, trebuie să înțelegem că ascultăm, cîntăm, sau cîntăm de pe portativ acele cîntece absolut autentice, așa cum sînt ele interpretate la origine, fără „îmbunătățiri” sau prelucrări. În același timp, în sfera semnificației pe care trebuie s-o atribuim termenului **popular** vom înțelege că se situează acele cîntece orașenești, multe dintre ele de origine străină, româizate, cum sînt unele românești și cîntece de mahala, ca de exemplu: „La Bacău, la Bacău”, sirbele făcute de orașeni, așa cum erau pe vremuri „Sirba pomperilor”, „Sirba popilor” și încă multe dintre acestea.

Dacă în Occident folclorul și-a pierdut din autenticitate prin intervenția instrumentelor armonice și dacă acolo se poate vorbi despre popular și

în privința fostului folclor, la noi încă se mai păstrează diferențierea, înstituitul de etnografie și folclor străduindu-se din răsputeri s-o mențină. S-a observat că muzica folclorică suferă o influență urbană, prin introducerea de instrumente armonice, cum ar fi acordeonul, fapt care alterează acest gen curat românesc.

Cîntecul folcloric trebuie interpretat „în stil”, iar atunci cînd cîntăreți sau cîntărețe mistifică, prin intermediul muzicii ușoare, genul străvechi, ne dăm seama că acest hibrid este pur și simplu ridicol. Nu putem trece neobservate prelucrările unor orchestre de chitare, care, prelînd o tematică folclorică, îi substituie ritmurile de pe alte meleaguri. Personal sînt împotriva acestui sistem care a devenit o modă și ne punem întrebarea dacă nu cumva împrumutînd ritmuri străine, mai ales pentru acest gen, nu facem decît să le subestimăm pe ale noastre și să contribuim totodată la degradarea folclorului nostru. Imaginați-vă acea situație în care un țărăn imbrăcat într-un port autentic regional ar purta pe cap un joben... Semnalăm că e foarte greu de luptat împotriva acestei stări de fapt, întrucît ea acționează încet dar sigur, modificînd structura cîntecului folcloric, stilul de interpretare, autenticitatea acestui tezaur estompîndu-se odată cu trecerea timpului.

Pe de altă parte sîntem nedumeriți de ce autorul anonim este în stare să creeze cîntece autentice românești (care, fiind un adevărat act de creație, se transmit din generație în generație), în timp ce nici unul dintre compozitorii noștri contemporani nu a putut realiza pînă în prezent astfel de valori, fiecare dintre aceștia rezumîndu-se la prelucrarea cîntecelor create în atmosfera specific locală.

Este adevărat că formula cîntecului folcloric e simplă, însă, datorită autenticității ei are o valoare estetică absolută.

Avem o datorie de onoare să sporim tezaurul nostru folcloric și să-l ferim de influențe nocive, deoarece el va constitui și peste veacuri o imagine vie întru cunoașterea țării și străbunilor.

LIVIU CIMPEANU,
maestru de canto

ANONIMII DE LA I.T.C.

Aș putea da exact ora la care s-a întîmplat, aș putea da și numărul troleibuzului, purta scris cu albastru pe el 215, aș putea preciza și... Dar ce rost are! Asemenea evenimente se

petrec zilnic, dar noi nu le sesizăm... Nu le sesizează nici I.T.C.-ul... Păcat!

Era spre seară. Am luat loc mai în față, spre șofer. Nu știu de unde a părușe lingă el o fetișcană... Ea purta o căciuliță cu moț. Sînt convins că o avea de cînd mergea la școală. Aș putea da și alte amănunte. Dar ce importanță are?! Era soția lui. A șoferului. Și el era tînăr. Cam la 25 de ani.

Fata aceea îi dădu binețe șoferului. A scos din sin (pe cuvînt de onoare, din sin, ca în povești!) un măr și i-l-a întins. Soțului. Sînt convins. Aveau amîndoi verighete. Am observat și alte amănunte dar astăzi n-are importanță. În acel moment șoferul a comandat închiderea ușilor și tot atunci o bătrînă a dat să urce. Cu un stăl, dragă! Șoferul a refuzat mărul. Amîndoi s-au uitat instinctiv spre ușa. El a deschis-o. Fiarec. Omeneste. Fata cu mărul s-a aplecat spre bătrînă. A ajutat-o să urce, mușcînd din mărul întins soțului... Apoi ușa s-a închis. Le-a închis șoferul. Bătrînica le-a mulțumit. Șoferul a condus-o cu privirea pînă la locul ei. N-a pornit pînă nu s-a așezat bătrînă. Era și fiarec, era și omeneste!... De fată, de fata aceea cu căciuliță cu moț, de care v-am vorbit, a început să se ocupe șoferul. După ce am plecat din stație. Și-a cerut scuze că nu i-a luat mărul. Și erau soți. Aveau amîndoi verighete și se priveau, așa, ochi în ochi, cum se privește îndrăgostiții... Și adevărații soți... Iar ea mușca din mărul pe care i-l-a oferit lui. Soțului. Iar el îi dădea binețe. Atît cit putea el între două stații. Ca un soț adevărat. Am observat și alte amănunte, dar ce rost are să le dau aici? Era ora 18 în acea zi de toamnă. Aceasta însă n-are importanță. I.T.C.-ul știe mult mai bine ce și cum e cu șoferii. Și cu soții. Și cu îndrăgostiții! De meseria care se cheamă „șofer”. Și de anonimii care ne duc spre locurile noastre de muncă. Spre fericirea noastră zilnică. Și ne aduc la soțiile și copiii noștri.

Fata aceea, cu căciuliță albă și cu moț, mușcînd din măr, a mai scos un măr din sin, și i-l-a întins șoferului. Soțului!

Șoferul a fost, după cite se pare, mișcat de gestul fetișcanei, al soției, și a protejat-o, invitînd-o cu delicatețe să treacă bara. Apoi a mușcat din măr. Apoi a zis ceva de bătrînă. Apoi a privit-o în ochi pe fetișcana aceea. Pe soția lui. Ea avea o căciuliță albă cu moț. Sînt sigur că o avea de cînd era elevă... Și șoferul era încă elev... Și eu eram elev... Toți am avut cite ceva de învățat din gestul șoferului... Și I.T.C.-ul... Și noi, cei care reclamăm numai faptele reprobabile!

Prof. B. TRIFON,
Constanța

Vădit deprins cu reporterii, tovarășul **Dumitru Ivan**, vicepreședintele Consiliului județean pentru educație fizică și sport Constanța, întuiește imediat rostul vizitei noastre la începutul unui nou an. De la tradiționala urare, trecem direct la subiect:

— A fost un an rodnic pentru sportul constănțean, ne spune interlocutorul nostru, cu cumpătarea alergătorului de cursă lungă care își rememorează pas cu pas biruința. Ca parte componentă a amplului proces de educare comunistă a maselor largi de oameni ai muncii, a tineretului, activitatea de educație fizică a constituit și în anul care a trecut o preocupare de căpătîi a conducerii partidului și statului nostru. Urmărind aplicarea hotărîrilor plenarei C.C. al P.C.R. din februarie-martie 1973, privind dezvoltarea continuă a educației fizice și sportului, ridicarea acestuia la cerințele de dezvoltare actuală, ne-am preocupat cu insistență de realizarea sarcinilor din domeniul sportului de masă, al sportului de performanță, a dezvoltării bazei materiale. Concomitent, atenția noastră s-a îndreptat către latura educativă a procesului de pregătire a sportivilor și cadrelor tehnice, a ridicării conștiinței socialiste, a calităților morale, în spiritul eticii comuniste, condiție de bază a asigurării dezvoltării sportului de masă și de performanță.

— **Ne puteți oferi cîteva date concrete privind realizările din județul nostru?**

— De bună seamă. Sub conducerea nemijlocită și cu sprijinul organelor și organizațiilor de partid, în anul care

ținut asociațiile sportive Tomistex, I.T.C., T.C.L., T.C.I., C.F.R., Portul, Cimentul, Sănătatea, I.M.U. Medgidia, Ideal și Dunărea Cernavoda, Victoria Techirghiol și altele.

Pentru tineretul de la sate, organizațiile U.T.C., sub conducerea permanentă a comitetelor comunale de partid, au inițiat acțiuni sportive de masă într-o serie de discipline ca: atletism, handbal, trîntă, fotbal, tenis de masă, șah, volei etc. Aș vrea să vă spun că din cele 56 de acțiuni sportive organizate la nivelul orașelor, municipiului și județului, de o mare popularitate s-au bucurat festivalul tineretului, demonstrațiile de gimnastică și altele care au atras la startul lor peste 110.000 de tineri și vîrstnici.

— **Dar despre sportul de performanță din Constanța ce ne puteți spune?**

— V-aș putea da o listă destul de bogată de tineri constănțeni, componenți ai loturilor naționale: Alexandru Constantin — școala sportivă nr. 2, campion național, balcanic și campion mondial la lupte juniori; Viorel Dumitrescu — școala sportivă nr. 1, medaliat cu bronz la campionatele mondiale școlare de atletism, Vangelici Iancu — asociația sportivă I.C.H., locul IV la campionatul european de lupte libere, Pricop Elena — Farul — medaliată cu aur și bronz la balcaniada de scrimă, frații Costache (Farul) medaliați cu aur și bronz la balcaniada de atletism. Lista celor evidențiați poate continua: Mihai Aurel și Făradin Ibrahim — box, Bratu Radu și Olteanu — radio, Antonescu — fotbal, Dumitru și Motrescu — rugby,

SPORT

bilanț și perspective în sportul constănțean

s-a încheiat au fost date în folosință de către întreprinderi și instituții Complexul sportiv I.C.H., terenurile de tenis T.C.I. și T.C.I.F., Complexul cultural-sportiv de la Medgidia, de la Integrata de lină, C.F.R. Constanța, Institutul pedagogic, precum și baze sportive în comunele Poarta Albă, Coșeală, Olteni, Băneasa, Valul Traian, Peștera și altele. S-a îmbunătățit, de asemenea, și baza materială necesară activității sportive școlare, construindu-se și amenajîndu-se noi terenuri și săli de sport, cum ar fi la Liceele nr. 3, 5 și industrial de construcții, școala generală nr. 7 și cele din comunele Ovidiu, Bălcescu, Cerchezu, Peștera, Adamclisi.

— **Ce consecințe pozitive a avut această creștere a bazei materiale asupra activității sportive de masă?**

— Activitatea sportivă de masă în întreprinderi și instituții s-a concretizat prin organizarea campionatului asociațiilor sportive, cupe tradiționale la nivel de asociație, excursii la sfîrșit de săptămîină și altele. Bune rezultate în organizarea și atragerea salariaților în aceste manifestări au ob-

Cengher și Marinescu — volei, Bercea și Cheamli — haltere, Spînu și Ivașenco — baschet, Ion Alexandru și Micu — iahting, care se dăruiesc pentru culorile cluburilor și ale reprezentativelor naționale. Și cum bănuiesc că știți, chiar de Ziua Republicii, sportivii constănțeni au oferit un frumos trofeu județului nostru cîștigînd Finala campionatului național de box pe echipe, dotat cu Cupa „F. R. Box”.

— **Ați încheiat deci anul cu o victorie de prestigiu; cu gîndul la ce victorii inaugurați anul noul?**

— Pentru anul în care deja am intrat, aspirăm (cu argumente, notați), la ocuparea unui loc pe podium în întrecerea sportivă dintre județe. Ne-am propus să obținem 45 de titluri: 10 de campioni ai R.S.R. și să batem 50 de recorduri R.S.R. Ne pregătăm de asemenea să dăm loturilor naționale 150 de sportivi (seniori și juniori), să obținem 5 titluri balcanice, să cucerim o medalie europeană și una mondială. În sezonul viitor calendarul sportiv constănțean prevede organizarea a 75 de întîlniri internaționale, dintre care 10 cu prime echipe și sportivi din lume. Dintre care: Turneele internaționale de volei și baschet, de box, lupte și haltere. De asemenea vom organiza competiții sportive în cîntecă de la XXX-a aniversări a insurecției naționale armate antifasciste și a celui de al XI-lea Congres al P.C.R. la atletism, handbal, fotbal, gimnastică, judo, lupte, inot, rugby, tenis de masă și de cîmp, bowling, iahting, volei etc. Desigur ne vom ocupa minuțios de dinamizarea activității sportive de masă, în toate asociațiile, de perfecționarea bazelor sportive iar în cursul anului dorim să inaugurăm micro-complexul sportiv de la Hirsova, să mobilizăm 150.000 de participanți la competiția de masă cu caracter republican „Cupa tineretului”.

— **Îngăduiți-mi o întrebare ceva mai specială: Trăim aici între ape; de ce sportul constănțean nu are nici inotători, nici canotori?**

— Amîndouă chestiunile comportă explicații similare. Apa nu este o „bază materială” suficientă. Inotul de performanță se face în bazin și de la o vîrstă foarte fragedă. Acum avem la Mamaia o piscină olimpică și în consecință s-a organizat un amplu trial printr-o echipă din grădinițele și școlile constănțene. Vă asigurăm că poate nu anul acesta dar în viitorul nu prea îndepărtat veți putea cunoaște și „delfini” de valoare, proveniți de pe acest meleag. În jur de 15 februarie Consiliul județean al pionierilor va da în folosință special pentru copii bazinul din Parcul pionierilor.

— **Și o întrebare de... suporter: Cum vedeți returul campionatului diviziilor A de fotbal prin prisma echipei F. C. Constanța?**

— Avem în clipa de față un lot tînăr, omogen, care îmbină potențialul tactic și fizic. Cred că echipa se poate clasifica în final pe unul din primele locuri, dacă valorificăm 100% șansa terenului propriu. Hotărîtoare vor fi primele 8 etape. În etapa a-8-a jucăm „acasă” cu Universitatea Craiova... iar prima cu Dinamo.

Dar pînă atunci așteptăm o evoluție de prestigiu a fotbalistilor în Japonia, a rugbiștilor în Anglia, a boxerilor în Țările Nordice, a luptătorilor, halterofililor, a voleibaliștilor, scrimerilor care sînt gata de start, angrenați în competiții de mare amploare.

— **Vă mulțumesc și mult succes sportivilor constănțeni în realizarea tuturor proiectelor pe anul 1974!**

EMIL IENCEC

REPORTER

din trecutul sportului dobrogean

„BOXING-CLUBUL” ÎN REORGANIZARE

Tare îndelcitate trebuie că deveniseră lucrurile la „Boxing-Club”, căci într-o seară din — de fel calmă — din 22 mai 1925, care a durat pînă noaptea tirziu, s-a ajuns la concluzia desființării vechii conduceri, trecîndu-se la alcătuirea unui nou comitet, al cărui președinte a fost ales aviatorul căpitan Romeo Popescu. Toți membrii au fost considerați demisionați, s-au deschis noi registre și s-au făcut reinscrierile, stabilîndu-se taxa de înscriere de 20 lei, iar cotizațiile lunare pe categorii: elevi, particulari și militari. Prin unanimitate de voturi s-a stabilit ca societatea să primească denumirea de „Aero-Boxing-Club”.

Și ca o dovadă a unui început de viață nouă, „Aero-Boxing-Clubul” a și organizat o mare gală cu opt meciuri. Printre arbitri: C. Nour, Romeo Popescu și „eternul” animator N. Constantinescu-Pană. În meciul vedetă V. Baciu „l-a surclasat pe transilvăneanul Szaszlo”. Apoi, la scurt interval, o altă gală în sala Cazinoului Comunal, unde au evoluat și trei boxeri bucureșteni, Jim Călinescu, N. Popescu și Ungureanu, alături de pugiliști constănțeni: Olteanu, Tr. Constantinescu, Statopol, Biticescu, Zamfirescu, Melise și Ciochină.

O FINALĂ DE NEUITAT

Rivalitatea dintre „Tricolor” și „Victoria” stîrnie mari pasiuni în urbe, ai cărei „microbiști” se împărțiseră în două tabere înverșurate: „tricoloriști” și „victoriști” — termeni care apăreau nu numai în dialogurile cetățene ci și în presă. Cele două tabere au trăit momente de mare tensiune prilejuite de finala campionatului dobrogean de fotbal pe 1925, în care s-au întîlnit într-un mare derby, tocmai reprezentativele acestor cluburi. O finală pe care zărele și afixele ce împinziseră străzile și vitrinele magazinelor din centru o prezentau cu mare tam-tam. Așadar, pregătiri intense, discuții, analize, pronosticuri și bineînțeles, mari pariuri încheiate la cafelele care abundau atunci în Constanța. Teoretic, sau potrivit calculelor hîrtiei — frază des uzitată de către croni-

carl — șansele echipelor erau aproape egale; dar, la un examen mai judicios, balanța inclina destul de vizibil spre „Victoria”. Aceasta se prezenta la „sprintul final” al campionatului după o serie de victorii categorice.

Într-o amplă cronică, un gazetar local — Mocanu — nu-și poate disimula regretul că „Tricolor” (echipa sa favorită, se vedea cit de colo) a fost învinsă. „Se credea — spune confratele — într-o reușită a echipei victoriste, însă la un așa scor nimeni nu se aștepta.” Din cele consemnate în preambulul cronicii reiese că înfrîngerea s-a datorat lipsei portarului Blănuș și înlocuirii lui cu „un manechin ultra veritabil”.

Iată formațiile care au luptat în acel memorabil derby. VICTORIA: Costea, Roșculeț — Cotta, Bartolomeu — Birzan — Zamfirescu, Niculescu — Trandabur — G. Petru — P. Vasile — Cristea.

TRICOLOR: Arsag (!!!) — cele trei somme de exclamare aparțin cronicarului de atunci — Algurd — Negulescu, Brătucu — Semcovici — Panaitescu, Gabrovanu — Nica — Protopenescu — Klein — Geza.

A fost un joc dîr, extenuant și cu faze palpitante. „Victoriștii” au beneficiat de o lovitură de la 11 metri, transformată de P. Vasile. Și „tricoloriștii” li s-a acordat o asemenea lovitură, dar Klein a ținut slab și portarul Costea a reținut ușor. Meciul s-a încheiat cu scorul de 3—2 pentru „Victoria”. În amplele considerații pe marginea jocului, autorul spune că „Victoria” a învins grație voinței de a învinge” și își exprimă speranța că noua campionă a Dobrogei va apăra cu cinste sportul românesc în apropiatul turneu ce-l va întreprinde în Bulgaria...

„A fost o finală de neuitat. Pentru prima oară am văzut la un meci de fotbal în Constanța 3000 de spectatori, care aproape că invadaseră terenul de joc, incomodînd fotbalistii” — ne mărturisea în urmă cu cîțiva ani un constănțean încurîntat care, în anul acelei finale, juca într-o echipă de juniori.

CENACLU

În prima seară din acest an a cenacului Ovidius, aflat sub îndrumarea revistei **Tomis**, criticul **Alex. Ștefănescu** face o sumară prezentare lui **Viorel Cristea**, debutant în cenacul cu proza intitulată „Mărturisiri”. După lectura prozei, discuțiile se polarizează în jurul ideii de autenticitate a actului de creație. I se reproșează autorului o înțelegere superficială față de rigorile artei. **Alex. Ștefănescu**: „Caracterul artificial al prozei citite aici evidențiază o atitudine minoră. Ii recunosc (autorului) un anumit flux verbal, alt oral, cit și în ce scrie. Aștept, însă, de la el, o proză adevărată, mustind de viață”. Prozaorul **Ovidiu Dunăreanu**: „Șchița e fragilă și sub aspectul stilului. Verva aparține de o conformație psihică, dar nu e neapărat un dat al înzestrării literare”. **Geo Păduraru**: „Cu toate slăbiciunile care i s-ar atribui autorului sau prozei citite, consider că există o înclinație autentică. Faptul că autorul evită starea de gravitate este un impuls trecător. Cred că pe parcursul unui anumit timp va putea să fructifice o experiență și va aborda cu mai multă disciplină interioară realitatea prozei”. În cuvîntul său, **Ion Bădică** atrage atenția asupra legăturii indisolubile care există între atitudinea civică și conștiința actului creator. În continuare, arată că: „Adevăratul pericol la **Viorel Cristea** nu e lipsa de experiență, ci atitudinea lejeră, superficială, față de viață, ca și față de artă”. Poetul **Arthur Porumboiu**: „Nu am avut senzația de literatură. Descrierea obsesivă a unor elemente în afara ideilor nu a dus nicînd. Experiența lui V. Cristea s-a dovedit astfel sterilă”. **Octavian Georgescu** subliniază cîteva din cerințele prozei. Ii recomandă tînărului autor „o muncă asiduă, o ancorare în real, o autoexigență, proza cerînd o respirație largă, un flux”.

În seara din 16 ianuarie a.c., **Eugen Drăgan** a citit trei proze scurte axate pe aspecte din viața militarilor patriei noastre, ultimele două cu acțiune în mediul marin. În cuvîntul său, **Ion Bădică** subliniază realismul auto-

„pretutindeni în lume se așteaptă enorm de mult din partea educației”

Învățământul este, pe plan mondial, un domeniu în care se afirmă, în secolul nostru, o tot mai puternică majoritate feminină. Puține sînt totuși personalitățile acestei majorități care au ocupat sau ocupă în prezent locul cel mai înalt în această ierarhie — funcția de ministru al educației. Poziția ocupată de Margaret Thatcher, ca secretar de stat pentru educație și știință, are prin această primă o dublă valoare de semnificație. Pe de o parte, pentru ocuparea funcției de ministru al educației într-o țară în care formele politice tradiționale — și deci preponderența masculină — au o deosebită persistență; pe de altă parte, pentru că aceasta este asociată cu conducerea vieții științifice a uneia dintre statele cu o înaltă dezvoltare industrială și științifică.

Înscrisă pe panoul de onoare al Oxfordului, unul dintre cele mai exclusiviste centre universitare, cercetătoare științifice de solidă reputație în domeniul chimiei, Margaret Thatcher este, în același timp, jurist și om politic. Pe parcursul discuției, interlocutoarea noastră s-a relevat ca o prezintă, scriitor de inteligentă, amabilă și în același timp plină de forță.

Iată, chiar din momentul de debut al colocuului, o deosebit de pregnantă caracterizare a locului pe care îl ocupă astăzi, în preocupările mondiale problemele învățământului:

„Pretutindeni, în lume, se așteaptă enorm de mult din partea educației, s-a ajuns pînă acolo încît dacă sînt dificultăți în domeniul transporturilor, sau pe plan social, soluțiile să fie căutate în primul rînd în domeniul educației.

Se afirmă, pe bună dreptate, că problemele capitale ale educației sînt în mare măsură comune pentru întreaga lume. Soluțiile însă sînt diferite și depind de mai mulți factori. Primul fiind de trecut și se referă la tradițiile și istoria dezvoltării învățământului în fiecare țară. La noi, în Anglia, de pildă, cîntărește mult în adoptarea soluțiilor faptul că numeroase școli au o istorie de 4 sau 5 secole, iar Universitatea din Oxford și-a început activitatea în secolul al XII-lea. Un al doilea factor determinant în alegerea soluțiilor îl constituie viitorul, respectiv necesitățile dezvoltării societății în deceniile următoare. În sfîrșit, adoptarea soluțiilor este determinată de economic, de modul de viață al unei națiuni, de felul personal de trai al celor care o constituie.

Desigur, nu toate problemele educației prezintă aceeași complexitate. Există o grupă de probleme cu scadență imediată care pot fi definite foarte precis și fără greutate, deși nu întotdeauna pot fi soluționate la fel de ușor. Aș include în această grupă problemele de management școlar, de renovare a conținutului unor discipline de învățămînt, de introducere a noii tehnologii didactice.”

I-am cerut interlocutoarei să întreprindă această sistematică a preocupărilor de viitor ale învățămîntului.

„Alta grupă de probleme — continuă Margaret Thatcher — se referă la tendința obiectivă, existentă în toate țările lumii, privind extinderea duratei școlarizării obligatorii. Dar cele mai complexe și mai dificile, intrucît privesc așezarea de perspectivă a unui sistem de învățămînt și calitatea producției lui în deceniile următoare, sînt problemele cu termen lung ale educației, în care lucrurile nu pot fi prevăzute cu exactitate fiindcă se referă la așezarea de perspectivă a unui sistem de învățămînt și calitatea producției lui în deceniile următoare. Direcțiile de evoluție ale științei, cercetarea prospectivă sînt implicate aici într-o măsură determinantă.”

Margaret Thatcher ne-a schițat apoi un tablou sinoptic al principalelor trepte educative din actuala structură a învățămîntului englez.

„În prezent, perioada de școlarizare este cuprinsă între vîrstele de 5 și 15 ani, iar începînd din anul școlar 1972-1973 școlarizarea se extinde pînă la 16 ani. O altă variantă în perspectivă extinderii învățămîntului obligatoriu la 11 ani care pornește de la ideea majorității specialiștilor noștri că la vîrste mici copiii au mari capacități de a-și însuși cunoștințe în cadrul unei activități școlare organizate, o constituie coborîrea pragului de începere a activității școlare la 4 ani.”

Cu privire la acest sistem de organizare a învățămîntului mediu, d-na Thatcher ține să ne facă o precizare: „S-a considerat că sistemul selectiv în care elevii ce se îndreaptă spre alte tipuri de școli decît grammar schools (învățămînt liceal de tip academic — n.n.), dar că au suferit un eșec, ar trebui înlocuit cu un sistem de învățămînt mediu în care toate tipurile de școli așezate să fie reunite în cadrul aceluiași instituții.”

Iată-ne, așadar, ajunși la mult discutata școală comprehensivă, în conceperea căreia învățămîntul englez are merite incontestabile. Publicațiile pedagogice aduc, în ultimul timp, infor-

mații contradictorii cu privire la procesul de traducere în fapt a acestui proces.

— Ne puteți schița imaginea de ansamblu a acțiunii, în momentul de față? — am întrebat-o pe d-na Thatcher.

— Școala comprehensivă are, într-adevăr, partizani înfocați dar și numeroși adversari, atît în rîndul opiniei publice cît și în rîndul cadrelor didactice și chiar al pedagogilor cercetători. Obiecțiile vizează mai ales faptul că amploarea unor asemenea instituții școlare ar aduce prejudicii stabilirii unei relații apropiate între profesor și elev. Din această pricină învățămîntul comprehensiv nu a fost generalizat, dezbaterile comprehensiv sau selectiv continuă, organele locale de conducere a învățămîntului putînd să opteze pentru fiecare din aceste școli.

Acest lucru este posibil și datorită sistemului aparte, mai ales pentru noi, de organizare și conducere a sistemului de învățămînt din Marea Britanie. Margaret Thatcher dă detalii deosebit de interesante în această privință.

„Guvernul central nu conduce direct vreo școală sau vreun colegiu, nu angajează vreun profesor, nu prevede utilizarea anumitor manuale sau programe. Rolul principal al Secretariatului Educației și Științei este acela de a stabili standardul minim al formației educative, de a controla procentele din buget pentru învățămînt, modul lor de distribuție, prețurile de cost ale construcțiilor școlare, să îndrume activitatea și modul de reparare a profesorilor, să determine nivelul și atestatele de recunoaștere a calității de profesor și formele de perfecționare profesională a acestora.”

Așadar, în determinarea programelor de studii, în alegerea manualelor, a tehnologiei didactice, a sistemului și formelor de educație cuvîntul hotărîtor îl are directorul și consiliul fiecărei școli.

— Cum se poate stabili atunci nivelul de pregătire al absolvenților unei școli pentru a li se acorda diploma corespunzătoare?

— Întreaga varietate a formelor de pregătire este adusă la același numitor prin sistemul de examene. În prezent, există două tipuri de examene: cel pentru General Certificate of Education (G.C.E.) și cel pentru Certificate of Secondary Education (C.S.E.). Trecerea probelor G.C.E. constituie cerința minimă pentru intrarea în învățămîntul superior. Gradul I e echivalent cu un nivel mediu în cadrul examenelor pentru Certificatul general de educație (G.C.E.).

— Deci verificarea comparativă se bazează pe faptul că absolvenții tuturor școlilor de același nivel sînt supuși aceluiași probe de verificare finală, la absolvire...

După ce s-a referit la unele contradicții existente între solicitările tot mai numeroase ale tinerilor de a accede la învățămîntul superior și numărul insuficient de posturi în care pot găsi plasament absolvenții institutelor universitare, secretarul de stat pentru educație și știință al Marii Britanii a prezentat o schiță a conceptelor și formelor de pregătire și perfecționare a personalului didactic.

„Direcțiile de bază ale acestei acțiuni le constituie formarea și adîncirea pregătirii științifice de specialitate și învățarea de către profesori a modului cum să-i învețe pe alții. În ceea ce privește formația de bază a cadrelor didactice se află în discuție dacă aceasta se continuă în instituții pedagogice specializate sau să se desfășoare în universități pe fundalul unei pregătiri științifice mai ample. Personal sînt partizani varianta a doua. (În prezent pregătirea profesorilor se face atît în instituții pedagogice cît și în universități, unde după o pregătire comună de trei ani cu ceilalți studenți, viitorii profesori fac un an de pregătire exclusiv pedagogică). În ceea ce privește perfecționarea profesorilor, se are în vedere sporirea capacității acestora de a răspunde u-

lui învățămînt în continuă modernizare și de a realiza o dezvoltare maximă a elevilor, în funcție de posibilitățile și aptitudinile pe care le are fiecare.

Alături de școala comprehensivă, o dominantă a sistemului actual de educație din Marea Britanie, cu posibilități vaste de aplicativitate în cadrul acțiunii de educație permanentă, o reprezintă o universitate deschisă — the Open University.

— Dacă nu mă înșel, d-nă Thatcher, sistemul acestor instituții de educație a fost creat și la d-nea recent.

— Planul de constituire al Open University, pe care ne permitem să-l considerăm una dintre cele mai importante măsuri de dezvoltare a educației din ultimii ani, a fost adoptat în ianuarie 1969, iar anul de debut al cursurilor a fost 1971. Ideea centrală este combinarea potențialului mass-mediei moderne cu metodele convenționale de învățare — lucrări scrise, seminarii și sistem tutorial — pentru a asigura celor care nu au beneficiat la timpul potrivit și doresc să-și însușească la vîrstă adultă posibilități de a ajunge pe cea mai înaltă treaptă de educație. Metodele folosite, care nu au fost totuși pe deplin testate științific, includ la loc de frunte emisiunile educative ale radioului și televiziunii. Sînt folosite programele emise de B.B.C. (Compania de radioteleviziune oficială, n.n.), cicluri de emisiuni ale unor companii independente și sistemele de televiziune cu circuit închis ale unor universități. Cu rezultate deosebit de pozitive au fost predate cursuri de matematică, științe sociale, literatură și cultură. Structura cursurilor este concepută cît mai flexibil, permițînd studenților o alegere largă. Împărțirea acestor cursuri este efectuată astfel încît să stimuleze interesul și în același timp să răspundă așteptărilor intelectuale mai ales în primul an de cursuri universitare. Pe parcursul fiecărui curs studenții primesc asistența cadrelor didactice și în măsura în care se socoteste că și-au însușit cu succes materia, li se înmînează un certificat care atestă că au primit un „credit” (dovadă a staturii la un anumit nivel de cunoștințe, n.n.).

Tuturor studenților li se cere să obțină două „credite” privind cursurile fundamentale înainte de a avea dreptul de a urma mai departe. În timpul verii se desfășoară cercuri de consultații și pregătire în cadrul instituțiilor tradiționale de învățămînt, iar în lunile noiembrie — decembrie au loc în cadrul aceluiași instituții sesiuni de examene. Deși experiența acumulată este relativ redusă, Open University apare ca o soluție valoroasă pentru a asigura adulților accesul la cea mai înaltă treaptă de învățămînt și, în același timp, pentru a spori procentul cadrelor de specialiști cu formație universitară existent în diverse sectoare de activitate.

MIRCEA HERIVAN

Comunicările susținute de către o echipă de cercetători în cadrul unui simpozion (în Aula Magna a Consiliului Național al Cercetării din Italia) au atras atenția lumii științifice interesate în arheologie și în disciplinele auxiliare acesteia, asupra unei descoperiri arheologice de răsunet, efectuată în Dobrogea: este vorba de sarcofagul de la Mangalia, expus actualmente la Muzeul de arheologie din Constanța. Exegeza acestui obiectiv a dat naștere unui larg program de colaborare științifică româno-italiană care include alcătuirea unei echipe mixte de cercetare și publicarea unui volum exhaustiv. Din dorința de a-i informa pe cititorii revistei noastre despre acest program și despre primele sale rezultate, ne-am adresat domnilor: prof. Giuseppe Donato, directorul Programului științelor subsidiare arheologiei din Consiliul Național al Cercetării din Italia, prof. Antonio Ascenzi, directorul Institutului de Anatomie Patologică din Roma, și dr. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de arheologie din Constanța.

ANDREI MARIN

Prof. Giuseppe Donato: Am venit pentru prima dată în România ca turist, cu vreo cincisprezece ani în urmă. În 1971, am revenit — de data aceasta, ca invitat oficial al Academiei, în cadrul unui program de schimburi științifice. Cu acest prilej, am susținut un ciclu de conferințe în mai multe centre universitare — la Cluj, Iași și București. (Tot atunci s-a stabilit un prim contact cu Muzeul de arheologie din Constanța). Conferințele mele au avut drept subiect aplicarea științelor exacte la studiul istoriei. De un mare interes în acest sens mi s-a revelat a fi sarcofagul de la Mangalia ale cărui caractere tehnico-științifice m-au atras enorm. Obiectivul interesea toate variile discipline incluse în programul științelor subsidiare arheologiei. Cu această idee în mine, l-am întîlnit pe Radu Florescu, inspector în D.M.I.A.; am găsit la el o largă înțelegere, care mi-a îngăduit să încep repede studiile legate de exegeza sarcofagului. Am beneficiat și de sprijinul prof. Ascenzi, cel mai mare antropolog al Italiei, directorul Institutului de Anatomie Patologică din Roma. Între Consiliul Național al Cercetării din Italia și Muzeul de arheologie din Constanța s-a stabilit un contact direct — și studiul, complex și dificil, al sarcofagului, a demarat... Munca a fost dirijată astfel: partea de paleopatologie și antropologie i-a

elemente de mare interes, chiar din punctul de vedere al paleopatologiei. S-a studiat compoziția părului, s-au încercat chiar și examene histologice ale țesuturilor moi. Fără îndoială, aflarea unui schelet atît de bine conservat este o adevărată șansă. Cercetători de mare renume, ca Brothwell, de exemplu, care a studiat unele morminte etrusce, atrag atenția asupra rarității unor asemenea piese. În ceea ce mă privește, studiul meu urmărește stabilirea caracteristicilor antropologice ale subiectului, prin examene directe, și descoperirea radiologică a unor eventuale leziuni patologice. În caz că acestea ar exista, faptul interesează în chip direct și istoria medicinei — dar mai ales paleopatologia, disciplină nouă în cadrul științelor medicale. Descoperirea de la Callatis este cu atît mai binevenită cu cît numărul scheletelor din morminte de epocă romană este foarte limitat — nu depășește 150.

Dr. Adrian Rădulescu: Colaborarea Muzeului de arheologie din Constanța cu Direcția programului științelor subsidiare arheologiei (din cadrul Consiliului Național al Cercetării din Italia) a început cu doi ani în urmă, cînd profesorul Giuseppe Donato, directorul Direcției, ne-a vizitat țara. Am ales atunci drept obiect al colaborării noastre mormîntul cu substan-

UN EXEMPLU DE COLABORARE ȘTIINȚIFICĂ

revenit prof. Ascenzi; partea de paleobotanică — prof. Maria Follieri; studiul litologic — prof. Mario Fornasari. Dr. Rădulescu s-a ocupat de studiul arheologic iar mie mi-a revenit cercetarea merceologică a conținutului sarcofagului (studierea țesăturilor, a tîmii, uleiurilor, parfumurilor, fardurilor, obiectelor de îmbrăcăminte etc.). Primele examene și măsurătorile au fost efectuate la Constanța, ca și radiografiile (profit de prilej pentru a mulțumi încă o dată direcției spitalului), iar analizele — la Roma. Succesul simpozionului care a valorificat primele rezultate ale lucrului în echipă a fost notoriu și ne-a întărit dorința de a dezvolta colaborarea și în cazul altor obiective arheologice. Acest prim contact productiv a avut drept urmare faptul că Ministerul italian de externe a inclus acțiunea în programul de schimburi culturale cu România. Cooperarea italo-română la studierea sarcofagului de la Mangalia este, după opinia mea, un exemplu de colaborare științifică reală, fertilă, pe care o vom dezvolta, stabilind noi programe și acțiuni comune de cercetare, pentru următorii doi ani. Ne gîndim la programe intensive, pe termene scurte dar cu o largă deschidere de perspectivă, în cadrul cărora vom încerca să folosim toate disciplinele subsidiare arheologiei: geofizică, termoluminescență etc. Tîm să subliniez, și cu prilejul interviului acordat revistei „Tomis”, că experiența mea în România este cu totul pozitivă și că păstrez cele mai bune impresii atît despre studenți, în fața cărora am avut ocazia să vorbesc, cît și despre Muzeul de arheologie din Constanța.

Prof. Antonio Ascenzi: Sînt deosebit de interesat în studierea complexă a sarcofagului de la Mangalia deoarece acest obiectiv conține, între altele elemente, un schelet în perfectă stare de conservare, fapt rarism. Desigur, schelete s-au mai găsit, însă în stare fragmentară, ceea ce nu îngăduie efectuarea unui studiu antropologic și patologic complet. În cazul de care ne ocupăm, există o serie de

te vegetale și cu diverse alte materii, descoperit la Mangalia, fiindcă problematica acestuia întrunea mai multe componente, fiecare legată de o disciplină științifică subsidiară arheologiei. Primele date au format obiectul unor cercetări intensive și extensive, efectuate cu prilejul călătoriei de studii pe care subsemnatul am făcut-o în Italia. La capătul unor noi eforturi comune, un grup de cinci oameni de știință a prezentat primele rezultate în cadrul unui simpozion prezidat de prof. Donato și ținut în Aula Magna a Consiliului Național italian al Cercetării. A fost o manifestare de veritabil nivel academic, cu participarea celor mai reprezentative nume ale cercetării arheologice din toată Italia. Între cei peste cinci sute de asistenți, s-au aflat Massimo Palotino, Dinu Adameșteanu, Valerio Gianfaranti, Scuarciapino, Giovanni Forni, Gianfilippo Carettoni, Georg Hans Kolbe, directorul adjunct al Institutului German de arheologie din Roma, și alte somități ale arheologiei italiene, care au dat o înaltă apreciere subiectului simpozionului, atît de interesant, ca posibilități de investigație. Comparațiile au fost susținute de către prof. Antonio Ascenzi, antropolog de la Universitatea din Roma, de prof. Maria Follieri de la Institutul de paleobotanică, de prof. Giuseppe Fornasari de la Institutul de geologie, de prof. Giuseppe Donato și de subsemnatul — care a făcut o amplă prezentare descriptivă și interpretativă, pe baza materialului descoperit în „Il sarcofago di Callatis”. Colaborarea continuă, programul său prevăzînd, între altele, editarea unui volum bilingv, în română și italiană (cu bogate ilustrații, imprimate în Italia, textul fiind, ca și celelalte operații tipografice, executat în România), totul — în temeiul acordurilor stabilite între Consiliul Culturii și Educației Socialiste din România și Consiliul Național al Cercetării din Italia. Volumul va apărea în 1974 și va fi prima lucrare de arheologie elaborată în comun de către specialiști ai unor instituții române și italiene.

POETI LATINO-AMERICANI

PABLO NERUDA

(Chile)

absența lui joachim

De acum, ca o plecare intimplată de mult,

în funerare anotimpuri de fum o lovitură de apă biciută de greutate,

de acum îl văd precipitîndu-se în moarte

iar după el simt cum se închid ferestrele timpului.

Sînt deodată, simt cum pleacă, aruncîndu-se în ape, în anumite ape, într-un anume ocean,

iar căderea sa iscă stropi și un zgomot.

Un anume zgomot, surd, simt cum se înalță,

o lovitură de apă biciută de greutate,

iar de undeva, pieziș, simt cum saltă și stropesc ape.

Pe mine mă stropesc aceste ape ce ard ca acizii.

Obiceul său de a visa nesfîrșite nopți, sufletu-i măreț, elaborat-l paloare.

dorm acum cu el pentru totdeauna,

pentru că în marea celor duși, scufundîndu-se brusc,

contopîndu-se nepăsător, pasiunea sa se stînge.

ADOLFO SUAREZ

(Cuba)

poate că viața

Pentru a iubi viața ajunge poate uneori și un nume care-ți revine înec în memorie sau poate pavajul drept al străzilor.

Sînt zile în care orice impuls este acela al zmeului înălțat de copii.

Ca să iubești viața ajunge poate simpla înfruptare la masa visării.

Puțini oameni îi cunosc secretul, Strada este de ajuns mai totdeauna

ca să-ți destrame umbra, și într-o bună zi descoperind urma pașilor tăi pe caldarîm, ajunge ca să iubești viața.

În românește de AURORA NICULESCU

TRIBUNA CITITORILOR

Incepind cu numărul de față, **Tomisul** invită cititorii să-și exprime la această tribună a lor, părerile despre aspecte și fenomene ale vieții, ale realității. Vor fi inserate aici scrisori în care sint exprimate opinii privind structura, conținutul, valoarea materialelor publicate în paginile revistei, aprecieri la adresa unor colective, a comportării unor cetățeni. a unor manifestări culturale-artistice etc., etc.

PROPUNERI PENTRU REDACȚIA REVISTEI

„Ca un cititor permanent al revistei, apreciez munca și stăruința dv. de a prezenta cititorilor articole interesante și de o înaltă valoare literară, artistică și informativă. Aș dori să fac câteva propuneri, dacă nu este cu supărare. a) Redactorii revistei „Tomis” să ia legătura, din când în când, sau la date fixe, după cum veți crede de cuviință, cu cenaclurile literare din Constanța sau din județ, pentru a cunoaște pulsul activității literare, pentru a le da indicații acolo unde este nevoie și a le publica articolele bune și corespunzătoare vederilor redacției revistei. b) Să se elimine din coloanele revistei teorii abstracte și nefolositoare mari mase de intelectuali, articole cu expresii greu de înțeles, poezii ultramoderniste (de neînțeles), care nu au nici o legătură cu educația culturală a cititorilor. c) Redactorii revistei să se întîlnească cu cititorii, în cenaclul revistei sau la case de cultură, să le asculte aprecierile, ideile, propunerile în legătură cu prezentarea revistei și formarea unui curent de opinie, activ și realist”.

ILARIU ILIE
Craiova

FOLCLOR ȘI AUTENTICITATE

Am convingerea că uneori se face o confuzie probabilă între cei doi termeni: **folclor** și **popular**. De multe ori, în expresia „muzică populară” e înghesuită noțiunea de folclor, ceea ce e cu totul greșit deoarece la noi în țară, pînă la ora actuală, există o delimitare între aceste două manifestări. Astfel, prin folclor, atunci cînd e vorba de muzică, trebuie să înțelegem că ascultăm, cîntăm, sau citim de pe portativ acele cîntece absolut autentice, așa cum sint ele interpretate la origine, fără „îmbunătățiri” sau prelucrări. În același timp, în sfera semnificației pe care trebuie s-o atribuim termenului **popular** vom înțelege că se situează acele cîntece orașenești, multe dintre ele de origine străină, românizate, cum sint unele românești și cîntece de mahala, ca de exemplu: „La Bacău, la Bacău”, sirbele făcute de orașeni, așa cum erau pe vremuri „Sirba pompiilor”, „Sirba popilor” și încă multe dintre acestea.

Dacă în Occident folclorul și-a pierdut din autenticitate prin intervenția instrumentelor armonice și dacă acolo se poate vorbi despre popular și

în privința fostului folclor, la noi încă se mai păstrează diferențierea, Institutul de etnografie și folclor străduindu-se din răsputeri s-o mențină. S-a observat că muzica folclorică suferă o influență urbană, prin introducerea de instrumente armonice, cum ar fi acordeonul, fapt care alterează acest gen curat românesc.

Cîntecul folcloric trebuie interpretat „în stil”, iar atunci cînd cîntăreți sau cîntărețe mistifică, prin intermediul muzicii ușoare, genul străvechi, ne dăm seama că acest hibrid este pur și simplu ridicol. Nu putem trece neobservate prelucrările unor orchestre de chitare, care, prelînd o tematică folclorică, îi substituie ritmurile de pe alte meleaguri. Personal sint împotriva acestui sistem care a devenit o modă și ne punem întrebarea dacă nu cumva împrumutul ritmurilor străine, mai ales pentru acest gen, nu facem decît să le subestimăm pe ale noastre și să contribuim totodată la degradarea folclorului nostru. Imaginați-vă acea situație în care un țărăn imbrăcat într-un port autentic regional ar purta pe cap un joben...

Semnalam că e foarte greu de luptat împotriva acestei stări de fapt, intrucît ea acționează încet dar sigur, modificînd structura cîntecului folcloric, stilul de interpretare, autenticitatea acestuia teaur estompindu-se odată cu trecerea timpului.

Pe de altă parte sintem nedumeriți de ce autorul anonim este în stare să creeze cîntece autentice românești (care, fiind un adevărat act de creație, se transmit din generație în generație), în timp ce nici unul dintre compozitorii noștri contemporani nu a putut realiza pînă în prezent astfel de valori, fiecare dintre aceștia rezumîndu-se la prelucrarea cîntecelor create în atmosfera specific locală.

Este adevărat că formula cîntecului folcloric e simplă, însă, datorită autenticității ei are o valoare estetică absolută. Avem o datorie de onoare să sporim tezaurul nostru folcloric și să-l ferim de influențe nocive, deoarece el va constitui și peste veacuri o imagine vie întru cunoașterea țării și străbunilor.

LIVIU CIMPEANU,
maestru de canto

ANONIMII DE LA I.T.C.

Aș putea da exact ora la care s-a întîmplat, aș putea da și numărul troleibuzului, purta scris cu albastru pe el 215, aș putea preciza și... Dar ce rost are! Asemenea evenimente se

petrec zilnic, dar noi nu le sesizăm... Nu le sesizează nici I.T.C.-ul... Păcat!

Era spre seară. Am luat loc mai în față, spre sofer. Nu știu de unde a părăsit lingă el o fetișcană. Ea purta o căciuliță cu moț. Sint convins că o avea de cînd mergea la școală. Aș putea da și alte amănunte. Dar ce importanță are?! Era soția lui. A soferului. Și el era tînr. Cam la 25 de ani.

Fata aceea îi dădu binețe soferului. A scos din sin (pe cuvînt de onoare, din sin, ca în povești!) un măr și i l-a întins. Soțului. Sint convins. Aveau amîndoi verighete. Am observat și alte amănunte dar astă n-are importanță. În acel moment soferul a comandat închiderea ușilor și tot atunci o bătrînă a dat să urce. Cu un stăi, dragă! soferul a refuzat mărul. Amîndoi s-au uitat instinctiv spre ușă. El a deschis-o. Fiorec. Omenște. Fata cu mărul s-a aplecat spre bătrînă. A ajutat-o să urce, mușcind din mărul întins soțului... Apoi ușile s-au închis. Le-a închis soferul. Bătrînica le-a mulțumit. Soferul a condus-o cu privirea pînă la locul ei. N-a pornit pînă nu s-a așezat bătrînă. Era și fiorec, era și omenște!...

De fată, de fata aceea cu căciula cu moț, de care v-am vorbit, a început să se ocupe soferul. După ce am plecat din stație. Și-a cerut scuze că nu l-a luat mărul. Și erau soți. Aveau amîndoi verighete și se priveau, așa, ochi în ochi, cum se priveșc îndrăgostiții... Și adevărații soți... Iar ea mușca din mărul pe care i l-a oferit lui. Soțului. Iar el îi dădea binețe. Atît cît putea el între două stații. Ca un soț adevărat. Am observat și alte amănunte, dar ce rost are să le dau aici? Era ora 18 în acea zi de toamnă. Aceasta însă n-are importanță. I.T.C.-ul știe mult mai bine ce și cum e cu soferii. Și cu soții. Și cu îndrăgostiții! De meseria care se cheamă „sofer”. Și de anonimii care ne duc spre locurile noastre de muncă. Spre fericirea noastră zilnică. Și ne aduc la soțiile și copiii noștri.

Fata aceea, cu căciuliță albă și cu moț, mușcind din măr, a mai scos un măr din sin, și l-a întins soferului. Soțului!

Soferul a fost, după cîte se pare, mișcat de gestul fetișcanei, al soției, și a protejat-o, invitînd-o cu delicatețe să treacă bara. Apoi a mușcat din măr. Apoi a zis ceva de bătrînă. Apoi a privit-o în ochi pe fetișcana aceea. Pe soția lui. Ea avea o căciulă albă cu moț. Sint sigur că o avea de cînd era elevă... Și soferul era încă elev... Și eu eram elev... Toți am avut cîte ceva de învățat din gestul soferului... Și I.T.C.-ul... Și noi, cei care reclamăm numai faptele reprobabile!

Prof. B. TRIFON,
Constanța

Vădit deprins cu reporterii, tovarășul **Dumitru Ivan**, vicepreședintele Consiliului județean pentru educație fizică și sport Constanța, întuiește imediat rostul vizitei noastre la începutul unui nou an. De la tradiționala urare, trecem direct la subiect:

— A fost un an rodnic pentru sportul constănțean, ne spune interlocutorul nostru, cu cumpătarea alergătorului de cursă lungă care își rememorează pas cu pas biruința. Ca parte componentă a amplului proces de educare comunistă a maselor largi de oameni ai muncii, a tineretului, activitatea de educație fizică a constituit și în anul care a trecut o preocupare de căpătîi a conducerii partidului și statului nostru. Urmărind aplicarea hotărîrilor plenarei C.C. al P.C.R. din februarie-martie 1973, privind dezvoltarea continuă a educației fizice și sportului, ridicarea acestuia la cerințele de dezvoltare actuală, ne-am preocupat cu insistență de realizarea sarcinilor din domeniul sportului de masă, al sportului de performanță, a dezvoltării bazei materiale. Concomitent, atenția noastră s-a îndreptat către latura educativă a procesului de pregătire a sportivilor și cadrelor tehnice, a ridicării conștiinței socialiste, a calităților morale, în spiritul eticii comuniste, condiție de bază a asigurării dezvoltării sportului de masă și de performanță.

— Ne puteți oferi cîteva date concrete privind realizările din județul nostru?

— De bună seamă. Sub conducerea nemijlocită și cu sprijinul organelor și organizațiilor de partid, în anul care

SPORT

bilanț și perspective în sportul constănțean

s-a încheiat au fost date în folosință de către întreprinderi și instituții Complexul sportiv I.C.H., terenurile de tenis T.C.I. și T.C.I.F., Complexul cultural-sportiv de la Medgidia, de la Integrata de lîă, C.F.R. Constanța, Institutul pedagogic, precum și baze sportive în comunele Poarta Albă, Cogealac, Olteni, Băneasa, Valul Traian, Peștera și altele. S-a îmbunătățit, de asemenea, și baza materială necesară activității sportive școlare, construindu-se și amenajîndu-se noi terenuri și săli de sport, cum ar fi la liceele nr. 3, 5 și industrial de construcții, școala generală nr. 7 și cele din comunele Ovidiu, Bălcescu, Cerchezu, Peștera, Adamclisi.

— Ce consecințe pozitive a avut această creștere a bazei materiale asupra activității sportive de masă?

— Activitatea sportivă de masă în întreprinderi și instituții s-a concretizat prin organizarea campionatului asociațiilor sportive, cupe tradiționale la nivel de asociație, excursii la sfîrșit de săptămînă și altele. Bune rezultate în organizarea și atragerea salariaților în aceste manifestări au ob-

ținut asociațiile sportive Tomistex, I.T.C., T.C.L., T.C.I., C.F.R., Portul, Cimentul, Sănătatea, I.M.U. Medgidia, Ideal și Dunărea Cernavoda, Victoria Techirghiol și altele.

Pentru tineretul de la sate, organizațiile U.T.C., sub conducerea permanentă a comitetelor comunale de partid, au inițiat acțiuni sportive de masă într-o serie de discipline ca: atletism, handbal, trîntă, fotbal, tenis de masă, șah, volei etc. Aș vrea să vă spun că din cele 56 de acțiuni sportive organizate la nivelul orașelor, municipiului și județului, de o mare popularitate s-au bucurat festivalul tineretului, demonstrațiile de gimnastică și altele care au atras la startul lor peste 110.000 de tineri și vîrstnici.

— Dar despre sportul de performanță din Constanța ce ne puteți spune?

— V-aș putea da o listă destul de bogată de tineri constănțeni, componenți ai loturilor naționale: Alexandru Constantin — școala sportivă nr. 2, campion național, balcanic și campion mondial la lupte juniori; Viorel Dumitrescu — școala sportivă nr. 1, medalistă cu bronz la campionatele mondiale școlare de atletism, Vangelici Iancu — asociația sportivă I.C.H., locul IV la campionatul european de lupte libere, Pricop Elena — Farul — medalistă cu aur și bronz la balcaniada de scrimă, frații Costache (Farul) medaliați cu aur și bronz la balcaniada de atletism. Lista celor evidențiați poate continua: Mihai Aurel și Făreidin Ibrahim — box, Bratu Radu și Olteanu — radio, Antonescu — fotbal, Dumitru și Motrescu — rugby,

Cengher și Marinescu — volei, Bercea și Cheamii — haltere, Spînu și Ivăncenco — baschet, Ion Alexandru și Micu — iahting, care se dăruiesc pentru culorile cluburilor și ale reprezentativelor naționale. Și cum bănuiesc că știți, chiar de Ziua Republicii, sportivii constănțeni au oferit un frumos trofeu județului nostru cîștigînd Finala campionatului național de box pe echipe, dotat cu Cupa „F. R. Box”.

— Ați încheiat deci anul cu o victorie de prestigiu; cu gîndul la ce victorii inaugurați noul an?

— Pentru anul în care deja am intrat, aspirăm (cu argumente, notați), la ocuparea unui loc pe podium în întrecerea sportivă dintre județe. Ne-am propus să obținem 45 de titluri de campioni ai R.S.R. și să batem 50 de recorduri R.S.R. Ne pregătăm de asemenea să dăm loturilor naționale 150 de sportivi (seniori și juniori), să obținem 5 titluri balcanice, să cucerim o medalie europeană și una mondială. În sezonul viitor calendarul sportiv constănțean prevede organizarea a 75 de întîlniri internaționale, dintre care 10 cu prime echipe și sportivi din lume. Dintre care: Turneele internaționale de volei și baschet, de box, lupte și haltere. De asemenea vom organiza competiții sportive în cîntea celei de a XXX-a aniversări a insurecției naționale armate antifasciste și a celui de al XI-lea Congres al P.C.R. la atletism, handbal, fotbal, gimnastică, judo, lupte, înot, rugby, tenis de masă și de cîmp, bowling, iahting, volei etc. Desigur ne vom ocupa minuțios de dinamizarea activității sportive de masă, în toate asociațiile, de perfecționarea bazelor sportive iar în cursul anului dorim să inaugurăm micro-complexul sportiv de la Hirșova, să mobilizăm 150.000 de participanți la competiția de masă cu caracter republican „Cupa tineretului”.

— Îngăduiți-mi o întrebare ceva mai... specială: Trăim aici între ape; de ce sportul constănțean nu are nici înotători, nici canotori?

— Amîndouă chestiunile comportă explicații similare. Apa nu este o „bază materială” suficientă. Înotul de performanță se face în bazin și de la o vîrstă foarte fragedă. Acum avem la Mamaia o piscină olimpică și în consecință s-a organizat un amplu trial printre copii din grădinițele și școlile constănțene. Vă asigurăm că poate nu anul acesta dar în viitorul nu prea îndepărtat veți putea cunoaște și „delfini” de valoare, proveniți de pe acest meleag. În jur de 15 februarie Consiliul județean al pionierilor va da în folosință special pentru copii bazine din Parcul pionierilor.

— Și o întrebare de... suportor: Cum vedeți returnul campionatului diviziei A de fotbal prin prisma echipei F. C. Constanța?

— Avem în clipa de față un lot tînr, omogen, care îmbină potențialul tactic și fizic. Cred că echipa se poate clasa în final pe unul din primele locuri, dacă valorificăm 100% șansa terenului propriu. Hotărîtoare vor fi primele 8 etape. În etapa a 8-a jucăm „acasă” cu Universitatea Craiova... Iar prima cu Dinamo.

Dar pînă atunci așteptăm o evoluție de prestigiu a fotbalistilor în Japonia, a rugbiștilor în Anglia, a boxerilor în Țările Nordice, a luptătorilor, halterofililor, a voleibaliștilor, scrimierilor care sint gata de start, angrenați în competiții de mare amploare.

— Vă mulțumesc și mult succes sportivilor constănțeni în realizarea tuturor proiectelor pe anul 1974!

EMIL IENCEC

REPORTER

CENACLU

În prima ședință din acest an a cenaclului **Ovidius**, aflat sub îndrumarea revistei **Tomis**, criticul **Alex. Ștefănescu** face o sunară prezentare lui **Viorel Cristea**, debutant în cenaclu cu proza intitulată „Mărturisiri”. După lectura prozei, discuțiile se polarizează în jurul ideii de autenticitate a actului de creație. I se reproșează autorului o atitudine superficială față de rigorile artei. **Alex. Ștefănescu**: „Caracterul artificial al prozei citite aici evidențiază o atitudine minoră. Îi recunosc (autorului) un anumit flux verbal, atît oral, cît și în ce scrie. Aștept, însă, de la el, o proză adevărată, mustind de viață”. Prozaorul **Ovidius Dunăreanu**: „Șchița e fragilă și sub aspectul stilului. Verva aparține de o conformație psihică, dar nu e neapărat un dat al înzestrării literare”. **Geo Păduraru**: „Cu toate slăbiciunile care i s-ar atribui autorului sau prozei citite, consider că există o înclinație autentică. Faptul că autorul evită starea de gravitate este un impas trecător. Cred că pe parcursul unui anumit timp va putea să fructifice o experiență și va aborda cu mai multă disciplină interioră realitatea prozei”. În cuvîntul său, **Ion Bădică** atrage atenția asupra legăturii indisolubile care există între atitudinea civică și conștiința actului creator. În continuare, arată că: „Adevăratul pericol la **Viorel Cristea** nu e lipsa de experiență, ci atitudinea lejeră, superficială, față de viață, ca și față de artă”. Poetul **Arthur Porumboiu**: „Nu am avut senzația de literatură. Descrierea obsesivă a unor elemente în afara ideilor nu a dus niciunde. Experiența lui V. Cristea s-a dovedit astfel sterilă”. **Octavian Georgescu** subliniază cîteva din cerințele prozei. Îi recomandă tînrului autor „o muncă asiduă, o ancorare în real, o autoexigență, proza cerînd o respirație largă, un flux”.

În ședința din 16 ianuarie a.c., **Eugen Drăgan** a citit trei proze scurte axate pe aspecte din viața militarilor patriei noastre, ultimele două cu acțiune în mediul marin. În cuvîntul său, **Ion Bădică** subliniază realismul auto-

rului, spiritul de observație, îndemnarea cu care scrie, mesajul educativ al prozelor citite. Apreciază mai mult prima povestire, pentru priceperea cu care e gradată acțiunea. **Viorel Cristea** formulează unele rezerve asupra stilului. **Arthur Porumboiu**: „Prima proză are un conflict sensibil, o compoziție, personajele au plasticitate. Ceealalte două sint mai mult niște reportaje”. Îi sugerează autorului să evite în viitor relatarea stereotipă, ca și insistența pe detaliile tehnice. Criticul literar **Alex. Ștefănescu** constată că „prozele sint scrise cu o seriozitate gospodărească” (aspect pozitiv), dar că atitudinea autorului pare a fi „a unui școlar în fața unor teme date”. Îi recomandă să acorde o mai mare atenție analizei psihologice, să evite schematicismul, să încerce chiar figurarea unor modele după clasic. **Geo Păduraru** nu e de acord cu această ultimă sugestie după care un autor tînr trebuie să întreprindă exerciții în maniera unor scriitori, fie ei clasic sau moderni, existînd pericolul căderii în imitație. Influențele pot fi fertile numai în măsura în care sint asemilate creator. **Serban Gheorghiu** constată virtuți certe prozaorului, îi recomandă, însă, o mai mare atenție în conturarea personajelor, ca și în descrierea atmosferei. „În prozele cu marinari aș fi vrut să apară marea în frumusețea ei și pasiunea vieții pe mare”, constată el. Prozaorul **Radu Holban** arată că lectura din această seară l-a emoționat. Îi reproșează autorului faptul că acțiunea trenează pe alocuri și că „mobilurile personajelor sint tratate prea sumar”. Criticul **Mirela Roznovanu** consideră că autorul „scrie o proză comportamentistă”, în care psihologia personajelor ar trebui să reiasă numai din gesturi, din replici. Unele nereușite sint explicate nu prin lipsa vocației, ci dintr-o „insuficiență culturală literară sau dintr-o inteligență artistică limitată”. Autorul îi exprimă apoi unele frămîntări, nedumeriri, ce țin de elementele procesului de creație, ceea ce conduce la o discuție interesantă, fertilă, asupra rosturilor literaturii, modalităților ei specifice, în cadrul căreia **Octavian Georgescu** definește unele aspecte ale ficțiunii în artă, ale reflecției și comunicării artistice. **Ovidiu Dunăreanu** salută în **Eugen Drăgan** „un prozaor posibil” și acest lucru vine firesc, ca o concluzie a acestei serii.

din trecutul sportului dobrogean

„BOXING-CLUBUL” ÎN REORGANIZARE

Tare incilcite trebuie că deveniseră lucrurile la „Boxing-Club”, căci într-o ședință — de fel calmă — din 22 mai 1925. care a durat pînă noaptea tîrziu, s-a ajuns la concluzia desființării vechii conduceri, trecîndu-se la alcătuirea unui nou comitet, al cărui președinte a fost ales aviatorul căpitătan **Romeo Popescu**. Toți membrii au fost considerați demisionați, s-au deschis noi registre și s-au făcut reinscrierile, stabilîndu-se taxa de înscriere de 20 lei, iar cotizațiile lunare pe categorii: elevi, particulari și militari. Prin unanimitate de voturi s-a stabilit ca societatea să primească denumirea de „Aero-Boxing-Club”. Și ca o dovadă a unui început de viață nouă, „Aero-Boxing-Clubul” a și organizat o mare gală cu opt meciuri. Printre arbitri: C. Nour, **Romeo Popescu** și „eternul” animator **N. Constantinescu-Pană**. În meciul vedetă **V. Baciu**, „l-a surclasat pe transilvăneanul **Szaszlo**”. Apoi, la scurt interval, o altă gală în sala Cazinoului Comunal, unde au evoluat și trei boxeri bucareșteni, **Jim Călinescu**, **N. Popescu** și **Ungureanu**, alături de pugiliști constănțeni: **Olteanu**, **Tr. Constantinescu**, **Statopol**, **Biticescu**, **Zamfirescu**, **Meliș** și **Ciochină**.

O FINALĂ DE NEUITAT

Rivalitatea dintre „Tricolor” și „Victoria” stîrnise mari pasiuni în urbe, ai cărei „microbiști” se împărțiseră în două tabere înverșunate: „tricoloriști” și „victoriști” — termeni care apăreau nu numai în dialogurile ciadine ci și în presă. Cele două tabere au trăit momente de mare tensiune prilejuite de finala campionatului dobrogean de fotbal pe 1925, în care s-au întîlnit într-un mare derby, tocmai reprezentativele acestor cluburi. O finală pe care zărele și așteptările împinziseră străzile și vitrinele magazinelor din centru o prezentau cu mare tam-tam. Așadar, pregătiri intense, discuții, analize, pronosticuri și bineînțeles, mari pariuri încheiate la cafenelele care abundau atunci în Constanța. Teoretic, sau potrivit calculelor hirtiei — frază des uzitată de către croni-

cari — șansele echipelor erau aproape egale; dar, la un examen mai judicios, balanța inclina destul de vizibil spre „Victoria”. Aceasta se prezenta la „sprintul final” al campionatului după o serie de victorii categorice.

Într-o amplă cronică, un gazetar local — **Mocanu** — nu-și poate disimula regretul că „Tricolor” (echipa sa favorită, se vedea cît de color) a fost învinsă. „Se credea — spune confratele — într-o reușită a echipei victoriste, însă la un așa scor nimeni nu se aștepta...” Din cele consemnate în preambulul cronicii relese că înfrîngerea s-a datorat lipsei portarului **Blănuș** și înlocuirii lui cu „un manechin ultra veritabil”.

Iată formațiile care au luptat în acel memorabil derby. **VICTORIA**: Costea, Roșculeț — Cotta, Bartolomeu — Birzan — Zamfirescu, Niculescu — Trandabur — G. Petru — P. Vasile — Cristea.

TRICOLOR: Arayș (!!!) — cele trei somne de exclamație aparțin cronicelei de atunci — **Algirdi** — **Negulescu**, **Brătucu** — **Semcovici** — **Năitesc**, **Gabrovanu** — **Nica** — **Protopopescu** — **Klein** — **Geza**.

A fost un joc dirz, extenuant și cu faze palpitante. „Victoriști” au beneficiat de o lovitură de la 11 metri, transformată de **P. Vasile**. Și „tricoloriștilor” li s-a acordat o asemenea lovitură, dar **Klein** a șutat slab și portarul **Costea** a reținut ușor. Meciul s-a încheiat cu scorul de 3-2 pentru „Victoria”. În amplele considerații pe marginea jocului, autorul spune că „Victoria” a învins grație voinței de a învinge” și își exprimă speranța că noua campionă a Dobrogei va apăra cu cinste sportul românesc în apropiatul turneu ce-l va întreprinde în Bulgaria...

„A fost o finală de neuitat. Pentru prima oară am văzut la un meci de fotbal în Constanța 3000 de spectatori, care aproape că invadaseră terenul de joc, incomodînd fotbalistii” — ne mărturisea în urmă cu cîțiva ani un constănțean încărunțit care, în anul acelei finale, juca într-o echipă de juniori.

„pretutindeni în lume se așteaptă enorm de mult din partea educației”

Invățământul este, pe plan mondial, un domeniu în care se afirmă, în secolul nostru, o tot mai puternică majoritate feminină. Puține sînt totuși personalitățile acestei majorități care au ocupat sau ocupă în prezent locul cel mai înalt în această ierarhie — funcția de ministru al educației. Poziția ocupată de Margaret Thatcher, ca secretar de stat pentru educație și știință, are prin această prismă o dublă valoare de semnificație. Pe de o parte, pentru ocuparea funcției de ministru al educației într-o țară în care formele politice tradiționale — și deci preponderența masculină — au o deosebită persistență; pe de altă parte, pentru că aceasta este asociată cu conducerea vieții științifice a uneia dintre statele cu o înaltă dezvoltare industrială și științifică.

Inscrisă pe panoul de onoare al Oxfordului, unul dintre cele mai exclusiviste centre universitare, cercetătoare științific de solidă reputație în domeniul chimiei, Margaret Thatcher este, în același timp, jurist și om politic. Pe parcursul discuției, interlocutoarea noastră s-a relevat ca o prezență, scriitor de inteligentă, amabilă și în același timp plină de forță.

Iată, chiar din momentul de debut al colocvului, o deosebit de pregnantă caracterizare a locului pe care îl ocupă astăzi, în preocupările mondiale problemele învățămîntului: „Pretutindeni, în lume, se așteaptă enorm de mult din partea educației, s-a ajuns pînă acolo încît dacă sînt dificultăți în domeniul transporturilor, sau pe plan social, soluțiile să fie căutate în primul rînd în domeniul educației. Se afirmă, pe bună dreptate, că problemele capitale ale educației sînt în mare măsură comune pentru întreaga lume. Soluțiile însă sînt diferite și depind de mai mulți factori. Primul ține de trecut și se referă la tradițiile și istoria dezvoltării învățămîntului în fiecare țară. La noi, în Anglia, de pildă, cîntărește mult în adoptarea soluțiilor faptul că numeroase școli au o istorie de 4 sau 5 secole, iar Universitatea din Oxford și-a început activitatea în secolul al XII-lea. Un al doilea factor determinant în alegerea soluțiilor îl constituie viitorul, respectiv necesitățile dezvoltării societății în deceniile următoare. În sfîrșit, adoptarea soluțiilor este determinată de economic, de modul de viață al unei națiuni, de felul personal de trai al celor care o constituie.

Desigur, nu toate problemele educației prezintă aceeași complexitate. Există o grupă de probleme cu scadență imediată care pot fi definite foarte precis și fără greutate, deși nu întotdeauna pot fi soluționate la fel de ușor. Aș include în această grupă problemele de management școlar, de renovare a conținutului unor discipline de învățămînt, de introducere a noului tehnologii didactice”.

I-am cerut interlocutoarei să întregească această sistematică a preocupărilor de viitor ale învățămîntului. „Alta grupă de probleme — continuă Margaret Thatcher — se referă la tendința obiectivă, existentă în toate țările lumii, privind extinderea duratei școlarizării obligatorii. Dar cele mai complexe și mai dificile, întrucît privește așezarea de perspectivă a unui sistem de învățămînt și calitatea producției lui în deceniile următoare, sînt problemele cu termen lung ale educației, în care lucrurile nu pot fi prevăzute cu exactitate fiindcă se referă la așezarea de perspectivă a unui sistem de învățămînt și calitatea producției lui în deceniile următoare. Direcțiile de evoluție ale științei, cercetarea prospectivă sînt implicate aici într-o măsură determinată”.

Margaret Thatcher ne-a schițat apoi un tablou sinoptic al principalelor trepte educative din actuala structură a învățămîntului englez. „În prezent, perioada de școlarizare este cuprinsă între vîrstele de 5 și 15 ani, iar începînd din anul școlar 1972—1973 școlarizarea se extinde pînă la 16 ani. O altă variantă în perspectivă extinderii învățămîntului obligatoriu la 11 ani care pornește de la ideea majorității specialiștilor noștri că la vîrstele mici copiii au mari capacități de a-și însuși cunoștințe în cadrul unei activități școlare organizate, o constituie coborîrea pragului de începere a activității școlare la 4 ani.”

Cu privire la acest sistem de organizare a învățămîntului mediu, d-na Thatcher ține să ne facă o precizare: „S-a considerat că sistemul selectiv în care elevii ce se îndreaptă spre alte tipuri de școli decît grammar schools (învățămînt liceal de tip academic — n.n.), dar că au suferit un eșec, ar trebui înlocuit cu un sistem de învățămînt mediu în care toate tipurile de școli posibile să fie reunite în cadrul aceleiași instituții”.

Iată-ne, așadar, ajunși la mult discutata școală comprehensivă, în conceperea căreia învățămîntul englez are merite incontestabile. Publicațiile pedagogice aduc, în ultimul timp, infor-

mații contradictorii cu privire la procesul de traducere în fapt a acestui proces.

— Ne puteți schița imaginea de ansamblu a acțiunii, în momentul de față? — am întrebat-o pe d-na Thatcher.

— Școala comprehensivă are, într-adevăr, partizani înocanți dar și numeroși adversari, atît în rîndul opiniei publice cit și în rîndul cadrelor didactice și chiar al pedagogilor cercetători. Obiecțiile vizează mai ales faptul că amploarea unor asemenea instituții școlare ar aduce prejudicii stabilității unei relații apropiate între profesor și elev. Din această pricină învățămîntul comprehensiv nu a fost generalizat, dezbaterile comprehensiv sau selectiv continuă, organele locale de conducere a învățămîntului putînd să opteze pentru fiecare din aceste școli.

Acest lucru este posibil și datorită sistemului aparte, mai ales pentru noi, de organizare și conducere a sistemului de învățămînt din Marea Britanie. Margaret Thatcher dă detalii deosebit de interesante în această privință.

„Guvernul central nu conduce direct vreo școală sau vreun colegiu, nu angajează vreun profesor, nu prevede utilizarea anumitor manuale sau programe. Rolul principal al Secretariatului Educației și Științei este acela de a stabili standardul minim al formației educative, de a controla procentele din buget pentru învățămînt, modul lor de distribuție, prețurile de cost ale construcțiilor școlare, să îndrume activitatea și modul de reparare a profesorilor, să determine nivelul și atestările de recunoaștere a calității de profesor și formele de perfecționare profesională a acestora”.

Așadar, în determinarea programelor de studii, în alegerea manualelor, a tehnologiilor didactice, a sistemului și formelor de educație cuvîntul hotărîtor îl are directorul și consiliul fiecărei școli.

— Cum se poate stabili atunci nivelul de pregătire al absolvenților unei școli pentru a li se acorda diploma corespunzătoare?

— Întreaga varietate a formelor de pregătire este adusă la același numitor prin sistemul de examene. În prezent, există două tipuri de examene: cel pentru General Certificate of Education (G.C.E.) și cel pentru Certificate of Secondary Education (C.S.E.). Trecerea probelor G.C.E. constituie cerința minimă pentru intrarea în învățămîntul superior. Gradul I e echivalent cu un nivel mediu în cadrul examenelor pentru Certificatul general de educație (G.C.E.).

— Deci verificarea comparativă se bazează pe faptul că absolvenții tuturor școlilor de același nivel sînt supuși a celorlași probe de verificare finală, la absolvire...

După ce s-a referit la unele contradicții existente între solicitările tot mai numeroase ale tinerilor de a accede la învățămîntul superior și numărul insuficient de posturi în care pot găsi plasament absolvenții institutelor universitare, secretarul de stat pentru educație și știință al Marii Britanii a prezentat o schiță a conceptelor și formelor de pregătire și perfecționare a personalului didactic.

„Direcțiile de bază ale acestei acțiuni le constituie formarea și adîncirea pregătirii științifice de specialitate și învățarea de către profesori a modului cum să-și învețe pe alții. În ceea ce privește formarea de bază a cadrelor didactice se află în discuție dacă aceasta se continuă în instituții pedagogice specializate sau să se desfășoare în universități pe fundalul unei pregătiri științifice mai ample. Personal sînt partizani la două variante. (În prezent pregătirea profesorilor se face atît în instituții pedagogice cit și în universități, unde după o pregătire comună de trei ani cu ceilalți studenți, viitorii profesori fac un an de pregătire exclusiv pedagogică).

În ceea ce privește perfecționarea profesorilor, se are în vedere sporirea capacității acestora de a răspunde u-

nui învățămînt în continuă modernizare și de a realiza o dezvoltare maximă a elevilor, în funcție de posibilitățile și aptitudinile pe care le are fiecare.

Alături de școala comprehensivă, o dominantă a sistemului actual de educație din Marea Britanie, cu posibilități vaste de aplicativitate în cadrul acțiunii de educație permanentă, o reprezintă o universitate deschisă — the Open University.

— Dacă nu mă înșel, d-na Thatcher, sistemul acestor instituții de educație a fost creat și la dv. recent.

— Planul de constituire al Open University, pe care ne permitem să-l considerăm una dintre cele mai importante măsuri de dezvoltare a educației din ultimii ani, a fost adoptat în ianuarie 1969, iar anul de debut al cursurilor a fost 1971. Ideea centrală este combinarea potențialului mass-mediei moderne cu metodele convenționale de învățare — lucrări scrise, seminarii și sistem tutorial — pentru a asigura celor care nu au beneficiat la timpul potrivit și doresc să-și însușească la vîrstă adultă posibilități de a ajunge pe cea mai înaltă treaptă de educație. Metodele folosite, care nu au fost totuși pe deplin testate științific, includ la loc de frunte emisiunile educative ale radioului și televiziunii. Sînt folosite programele emise de B.B.C. (Compania de radioteleviziune oficială, n.n.), cicluri de emisiuni ale unor companii independente și sistemele de televiziune cu circuit închis ale unor universități. Cu rezultate deosebit de pozitive au fost predate cursuri de matematică, științe sociale, literatură și cultură. Structura cursurilor este concepută cit mai flexibil, permițînd studenților o alegere largă. Împărțirea acestor cursuri este efectuată astfel încît să stimuleze interesul și în același timp să răspundă așteptărilor intelectuale mai ales în primul an de cursuri universitare. Pe parcursul fiecărui curs studenții primesc asistența cadrelor didactice și în măsura în care se socotește că și-au însușit cu succes materia, li se înmînează un certificat care atestă că au primit un „credit” (dovadă a staturii la un anumit nivel de cunoștințe, n.n.). Tutorul studenților li se cere să obțină două „credite” privind cursurile fundamentale înainte de a avea dreptul de a urma mai departe.

În timpul verii se desfășoară cercuri de consultații și pregătire în cadrul instituțiilor tradiționale de învățămînt, iar în lunile noiembrie — decembrie au loc în cadrul celorlași instituții sesiuni de examene. Deși experiența acumulată este relativ redusă, Open University apare ca o soluție valoroasă pentru a asigura adulților accesul la cea mai înaltă treaptă de învățămînt și, în același timp, pentru a spori procentul cadrelor de specialiști cu formație universitară existent în diverse sectoare de activitate.

MIRCEA HERIVAN

Comunicările susținute de către o echipă de cercetători în cadrul unui simpozion (în Aula Magna a Consiliului Național al Cercetării din Italia) au atras atenția lumii științifice interesate în arheologie și în disciplinele auxiliare acesteia, asupra unei descoperiri arheologice de răsunet, efectuată în Dobrogea: este vorba de sarcofagul de la Mangalia, expus actualmente la Muzeul de arheologie din Constanța. Exegeza acestui obiectiv a dat naștere unui larg program de colaborare științifică româno-italiană care include alcătuirea unei echipe mixte de cercetare și publicarea unui volum exhaustiv. Din dorința de a-i informa pe cititorii revistei noastre despre acest program și despre primele sale rezultate, ne-am adresat domnilor: prof. Giuseppe Donato, directorul Programului științelor subsidiare arheologiei din Consiliul Național al Cercetării din Italia, prof. Antonio Ascenzi, directorul Institutului de Anatomie Patologică din Roma, și dr. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de arheologie din Constanța.

ANDREI MARIN

Prof. Giuseppe Donato: Am venit pentru prima dată în România ca turist, cu vreo cincisprezece ani în urmă. În 1971, am revenit — de data aceasta, ca invitat oficial al Academiei, în cadrul unui program de schimburi științifice. Cu acest prilej, am susținut un ciclu de conferințe în mai multe centre universitare — la Cluj, Iași și București. (Tot atunci s-a stabilit un prim contact cu Muzeul de arheologie din Constanța). Conferințele mele au avut drept subiect aplicarea științelor exacte la studiul istoriei. De un mare interes în acest sens mi s-a revelat a fi sarcofagul de la Mangalia ale cărui caractere tehnico-științifice m-au atras enorm. Obiectivul interesa toate varile discipline incluse în programul științelor subsidiare arheologiei. Cu această idee în mine, l-am întîlnit pe Radu Florescu, inspector în D.M.I.A.; am găsit la el o largă înțelegere, care mi-a îngăduit să încep repede studiile legate de exegeza sarcofagului. Am beneficiat și de sprijinul prof. Ascenzi, cel mai mare antropolog al Italiei, directorul Institutului de Anatomie Patologică din Roma. Între Consiliul Național al Cercetării din Italia și Muzeul de arheologie din Constanța s-a stabilit un contact direct — și studiul, complex și dificil, al sarcofagului, a demarat... Munca a fost dirijată astfel: partea de paleopatologie și antropologie i-a

elemente de mare interes, chiar din punctul de vedere al paleopatologiei. S-a studiat compoziția părului, s-au încercat chiar și examene histologice ale țesuturilor moi. Fără îndoială, a. flarea unui schelet atît de bine conservat este o adevărată șansă. Cercetătorii de mare renume, ca Brothwell, de exemplu, care a studiat unele morminte etrusce, atrag atenția asupra rarității unor asemenea piese. În ceea ce mă privește, studiul meu urmărește stabilirea caracteristicilor antropologice ale subiectului, prin examene directe, și descoperirea radiologică a unor eventuale leziuni patologice. În caz că acestea ar exista, faptul înterează în chip direct și istoria medicinei — dar mai ales paleopatologia, disciplină nouă în cadrul științelor medicale. Descoperirea de la Callatis este cu atît mai binevenită cu cit numărul scheletelor din morminte de epocă romană este foarte limitat — nu depășește 150.

Dr. Adrian Rădulescu: Colaborarea Muzeului de arheologie din Constanța cu Direcția programului științelor subsidiare arheologiei (din cadrul Consiliului Național al Cercetării din Italia) a început cu doi ani în urmă, cînd profesorul Giuseppe Donato, directorul Direcției, ne-a vizitat țara. Am ales atunci drept obiect al colaborării noastre mormîntul cu substan-

UN EXEMPLU DE COLABORARE ȘTIINȚIFICĂ

revenit prof. Ascenzi; partea de paleobotanică — prof. Maria Follieri; studiul litologic — prof. Mario Fornasari. Dr. Rădulescu s-a ocupat de studiul arheologic iar mie mi-a revenit cercetarea merceologică a conținutului sarcofagului (studierea țesăturilor, a tîmii, uleiurilor, parfumurilor, fardurilor, obiectelor de îmbrăcăminte etc.). Primele examene și măsurătorile au fost efectuate la Constanța, ca și ra. diografiile (profit de prilej pentru a mulțumi încă o dată direcției spitalei), iar analizele — la Roma. Succesul simpozionului care a valorificat primele rezultate ale lucrului în echipă a fost notoriu și ne-a întărit dorința de a dezvolta colaborarea și în cazul altor obiective arheologice. Acest prim contact productiv a avut drept urmare faptul că Ministerul italian de externe a inclus acțiunea în programul de schimburi culturale cu România. Cooperarea italo-română la studierea sarcofagului de la Mangalia este, după opinia mea, un exemplu de colaborare științifică reală, fertilă, pe care o vom dezvolta, stabilind noi programe și acțiuni comune de cercetare, pentru următorii doi ani. Ne gîndim la programe intensive, pe termene scurte dar cu o largă deschidere de perspectivă, în cadrul cărora vom încerca să folosim toate disciplinele subsidiare arheologiei: geofizică, termoluminescență etc. Țin să subliniez, și cu prilejul interviului acordat revistei „Tomis”, că experiența mea în România este cu totul pozitivă și că păstrez cele mai bune impresii atît despre studenți, în fața cărora am avut ocazia să vorbesc, cit și despre Muzeul de arheologie din Constanța.

Prof. Antonio Ascenzi: Sînt deosebit de interesat în studierea complexă a sarcofagului de la Mangalia deoarece acest obiectiv conține, între alte elemente, un schelet în perfectă stare de conservare, fapt rarism. Desigur, schelete s-au mai găsit, însă în stare fragmentară, ceea ce nu îngăduie efectuarea unui studiu antropologic și patologic complet. În cazul de care ne ocupăm, există o serie de

te vegetale și cu diverse alte materii, descoperit la Mangalia, fiindcă problematica acestuia intruna mai multe componente, fiecare legată de o disciplină științifică subsidiară arheologiei. Primele date au format obiectul unor cercetări intensive și extensive, efectuate cu prilejul călătoriei de studii pe care subsemnatul am făcut-o în Italia. La capătul unor noi eforturi comune, un grup de cinci oameni de știință a prezentat primele rezultate în cadrul unui simpozion prezidat de prof. Donato și ținut în Aula Magna a Consiliului Național italian al Cercetării. A fost o manifestare de veritabil nivel academic, cu participarea celor mai reprezentative nume ale cercetării arheologice din toată Italia. Între cei peste cinci sute de asistenți, s-au aflat Massimo Palotino, Dinu Adameșteanu, Valerio Gianfarrini, Scuarciapino, Giovanni Forni, Gianfilippo Carettoni, Georg Hans Kolbe, directorul adjunct al Institutului German de arheologie din Roma, și alte somități ale arheologiei italiene, care au dat o înaltă apreciere subiectului simpozionului, atît de interesant, ca posibilități de investigație. Comparațiile au fost susținute de către prof. Antonio Ascenzi, antropolog de la Universitatea din Roma, de prof. Maria Follieri de la Institutul de paleobotanică, de prof. Giuseppe Fornasari de la Institutul de geologie, de prof. Giuseppe Donato și de subsemnatul — care a făcut o amplă prezentare descriptivă și interpretativă, pe baza materialului descoperit în „Il sarcophago di Callatis”. Colaborarea continuă, programul său prevăzînd, între altele, editarea unui volum bilingv, în română și italiană (cu bogate ilustrații, imprimate în Italia, textul fiind, ca și celelalte operații tipografice, executat în România), totul — în temeiul acordurilor stabilite între Consiliul Cultural și Educației Socialiste din România și Consiliul Național al Cercetării din Italia. Volumul va apărea în 1974 și va fi prima lucrare de arheologie elaborată în comun de către specialiști ai unor instituții române și italiene.

POETI LATINO-AMERICANI

PABLO NERUDA

(Chile)

absența lui joachim

De acum, ca o plecare intimplată de mult, în funerare anotimpuri de fum o lovitură de apă bîcluită de sau singuratică zăgazuri,

de acum îl vîd precipitîndu-se în moarte iar după el simt cum se închid ferestrele timpului.

Simt deodată, simt cum pleacă, aruncîndu-se în ape, în anumele ape, într-un anume ocean, iar căderea sa iscă stropi și un zgomot.

Un anume zgomot, surd, simt cum se înalță, o lovitură de apă bîcluită de greutate,

iar de undeva, pieziș, simt cum saltă și stropesc ape. Pe mine mă stropesc aceste ape ce ard ca acizii.

Obiceul său de a visa nesfîrșite nopți, sufletu-i măreț, elaborata-i paioare,

dorm acum cu el pentru totdeauna,

pentru că în marea celor duși, scufundîndu-se brusc, conlopîndu-se nepăsător, pasiunea sa se stînge.

ADOLFO SUAREZ

(Cuba)

poate că viața

Pentru a iubi viața ajunge poate uneori și un nume care-ți revine încet în memorie sau poate pavaul drept al străzilor.

Sînt zile în care orice impuls este acela al zmeului înălțat de copii.

Ca să jubești viața

ajunge poate simpla înfruplare la masa visării.

Puțini oameni îi cunosc secretele,

Strada este de ajuns mai totdeauna

ca să-ți destrame umbra, și într-o bună zi descoperind urma pașilor tăi pe caldarim,

ajunge ca să jubești viața.

În românește de

AURORA NICULESCU